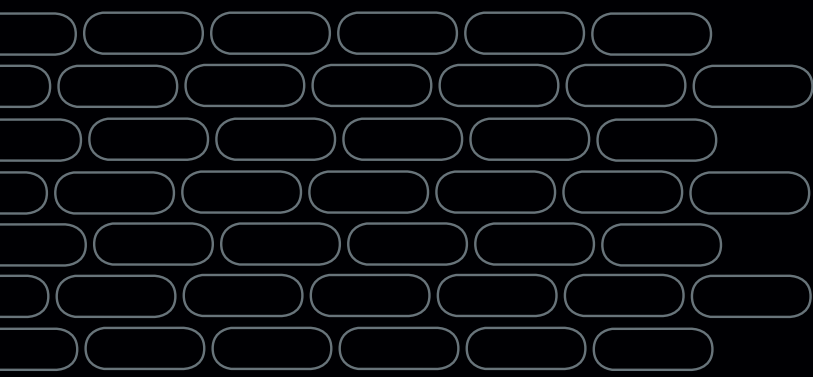

RAPORT Z REALIZACJI PROJEKTU

Optymalizacja procesów
zarządzania własnością
intelektualną w Łukasiewiczu

Nazwa projektu	Optymalizacja procesów zarządzania własnością intelektualną w Łukasiewicz
Tytuł dokumentu	Raport z realizacji projektu – Optymalizacja procesów zarządzania własnością intelektualną w Łukasiewicz
Wersja	1.0
Właściciel dokumentu	Centrum Łukasiewicz
Dokumenty powiązane	Załącznik nr 1 – Szczegółowe zestawienie praw własności intelektualnych należących do instytutów Łukasiewicz pozostających w mocy oraz dla których postępowania dotyczące udzielenia ochrony są w toku Załącznik nr 2 – Analiza biznesowo-systemowa procesu <i>Dobór formy ochrony</i> Załącznik nr 3 – Analiza biznesowo-systemowa procesu <i>Zgłaszanie prawa do urzędu</i> Załącznik nr 4 – Analiza biznesowo-systemowa procesu <i>Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw</i> Załącznik nr 5 – Analiza biznesowo-systemowa procesu <i>Utrzymanie praw w mocy</i> Załącznik nr 6 – Analiza biznesowo-systemowa procesu <i>Wycena IP</i>

WYKAZ AUTORÓW

Imię i nazwisko	Jednostka	E-mail
dr Zuzanna Kowalkiewicz	Centrum Łukasiewicz Departament Komercjalizacji	zuzanna.kowalkiewicz@lukasiewicz.gov.pl
Karol Boruszewski	Centrum Łukasiewicz Departament Komercjalizacji	karol.boruszewski@lukasiewicz.gov.pl
Michał Barszcz	Centrum Łukasiewicz Departament Komercjalizacji	michal.barszcz@lukasiewicz.gov.pl
dr Robert Lewicki	Łukasiewicz – PIMR	robert.lewicki@pimr.lukasiewicz.gov.pl
Anna Stańczyk	Łukasiewicz – ILOT	anna.stanczyk@ilot.lukasiewicz.gov.pl
Radosław Piłatowicz	Łukasiewicz – PIMOT	radoslaw.pilatowicz@pimot.lukasiewicz.gov.pl
Zuzanna Kopidurska-Olechnicka	Centrum Łukasiewicz Departament Rozwoju	zuzanna.kopidurska-olechnicka@lukasiewicz.gov.pl
Marcin Górecki	Centrum Łukasiewicz Departament Rozwoju	marcin.gorecki@lukasiewicz.gov.pl
Michał Makurat	Centrum Łukasiewicz Departament Rozwoju	michal.makurat@lukasiewicz.gov.pl
Wiktor Nowakowski	Centrum Łukasiewicz Departament Rozwoju	wiktor.nowakowski@lukasiewicz.gov.pl

Recenzenci

Imię i nazwisko	Jednostka	E-mail
dr Agnieszka Jasińska-Kołodziej	Centrum Łukasiewicz Departament Komercjalizacji	agnieszka.jasinska-kołodziej@lukasiewicz.gov.pl

WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Rozwinięcie
CŁ	Centrum Łukasiewicz
COBORU	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych
CPVO	Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin, (ang. Community Plant Variety Office)
EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu, (ang. European Free Trade Association)
EPO	Europejski Urząd Patentowy, (ang. European Patent Office)
EUIPO	Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej, (ang. European Union Intellectual Property Office)
IP	Własność intelektualna, (ang. Intellectual Property)
kc	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.)
obd	Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 386)
opor	Ustawa z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 213)
papp	Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1062)
PCT	Układ o współpracy patentowej, (ang. Patent Cooperation Treaty)
pwp	Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 324)
TRL	Poziom gotowości technologicznej, (ang. Technology Readiness Level)
uodezp	Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych oraz skutkach patentu europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2)
UPRP	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej
uznk	Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1913 z późn. zm.)
WIPO	Światowa Organizacja Własności Intelektualnej, (ang. World Intellectual Property Organization)
wsoor	Rozporządzenie Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz. U. UE. L. z 1994 r. Nr 227, str. 1 z późn. zm.)
wzws	Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz. U. UE. L. z 2002 r. Nr 3, str. 1 z późn. zm.)
ztue	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz. U. UE. L. z 2017 r. Nr 154, str. 1)

Wstęp	8
1. Własność intelektualna	9
2. Zakres własności intelektualnej – rys historyczny.....	10
3. Kategorie praw własności intelektualnej.....	12
4. Model ochrony poprzez bezwzględne prawa podmiotowe oraz model deliktowy	17
5. Ochrona poprzez bezwzględne prawa wyłączne	19
6. Ochrona poprzez model deliktowy.....	34
7. Zasadnicze różnice wynikające z dwóch systemów ochrony	38
8. Kategorie praw własności intelektualnej.....	39
8.1 Metodyka zbierania danych.....	39
8.2 Prawa własności intelektualnej w Łukasiewiczu.....	40
9. Procesy zarządzania własnością intelektualną	43
9.1 Metodyka wyboru procesów zarządzania IP.....	44
9.2 Opracowane procesy zarządzania IP	44
9.2.1 Dobór formy ochrony	45
9.2.2 Zgłaszanie prawa do urzędu	47
9.2.3 Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw	48
9.2.4 Utrzymanie praw w mocy	49
9.2.5 Wycena IP	50
9.2.6 Wniesienie IP jako aportu do spółki	52

9.2.7	Cykliczne weryfikowanie czystości stosowanych rozwiązań.....	55
9.2.8	Cykliczne weryfikowanie komercjalizacji praw	56
9.2.9	Zbycie IP przez Instytut	58
9.2.10	Udzielanie licencji na prawa wyłączne	59
9.3	Wybór procesów do digitalizacji.....	61
10.	Model dziedzinowy	62
10.1	Rodzaje praw własności intelektualnej.....	63
10.2	Dobór formy ochrony	66
10.3	Zgłaszanie prawa do urzędu	68
10.4	Weryfikacja praw i ich utrzymanie w mocy.....	70
10.5	Wycena praw własności intelektualnej.....	72
11.	Funkcjonalność wymagań dla prowadzenia procesów zarządzania IP.....	74
11.1	Dobór formy ochrony	74
11.2	Zgłaszanie prawa do urzędu	75
11.3	Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw	76
11.4	Utrzymanie praw w mocy	77
11.5	Wycena IP	77
12.	Pilotaż wdrożenia wybranych procesów zarządzania IP	79
12.1	Metodyka wdrożenia	79
12.2	Dobór formy ochrony	82
12.3	Zgłaszanie prawa do urzędu	85
12.4	Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw	87

12.5	Utrzymanie praw w mocy	90
12.6	Wycena IP	92
13.	Propozycje dalszych modyfikacji procesów	95
14.	Wnioski i rekomendacje	99
	Bibliografia	103

Niniejszy raport przedstawia efekty realizacji projektu pt. „Optymalizacja procesów zarządzania prawami własności intelektualnej w Łukasiewiczu”, finansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach dotacji celowej zgodnie z art. 57 ust. 2 pkt 3 lit. a i d oraz 58 ust. 1 pkt 2 lit a i c 1 Ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz.U.2020.2098 t.j.), na realizację przez Centrum Łukasiewicz projektów badawczych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 tej ustawy. Celem projektu było wdrożenie optymalnych rozwiązań wykorzystujących technologie informacyjne (IT) do zarządzania prawami własności intelektualnych w Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Zarządzanie własnością intelektualną jest wyzwaniem zarówno dla przedsiębiorstw, jak i instytucji tworzących system szkolnictwa wyższego. Posiadanie praw własności intelektualnej rodzi konieczność podjęcia aktywnych działań mających na celu utrzymanie ich w mocy (gdy wymaga to wniesienia opłaty urzędowej), uzyskiwanie korzyści poprzez ich komercjalizację, oraz egzekwowanie naruszeń względem podmiotów trzecich. Dokonując decyzji w przedmiocie posiadanych praw wyłącznych, niezbędna jest znajomość specyfiki tych praw wynikających z przepisów prawa, zakresu ich ochrony oraz analiza aspektów rynkowych związanych z tym prawem (np. istnienie rynku dla rozwiązania, konkurencja). Literatura przedmiotu wskazuje, że tylko holistyczne podejście do zarządzania własnością intelektualną pozwala na obniżenie barier w procesie komercjalizacji oraz maksymalizację uzyskiwanych przychodów z jej komercjalizacji.

W ramach projektu zidentyfikowano kategorie praw własności intelektualnej oraz zmapowano prawa należące do instytutów Łukasiewicza. Ponadto opracowano modele procesów zarządzania prawami własności intelektualnej oraz model danych dotyczących praw należących do Instytutów Łukasiewicza. Kolejnym etapem projektu było opracowanie wymaganych funkcjonalności rozwiązania informatycznego umożliwiającego efektywne zarządzanie bogatym portfolio własności intelektualnej Łukasiewicza. W rezultacie przygotowano pięć procesów obsługi procesów zarządzania własnością intelektualną, które zaimplementowano w narzędziu IT. Podczas pilotażowego wdrożenia testowano powstałe rozwiązania obsługi zdigitalizowanych procesów, dokonując ich licznych udoskonaleń i modyfikacji. Realizacja projektu pozwoliła na wyciągnięcie wniosków oraz przygotowanie rekomendacji przedstawionych w ostatnim rozdziale niniejszego raportu.

1. Własność intelektualna

W polskich aktach prawnych nie ma jasno skonkretyzowanego pojęcia własności intelektualnej, co w efekcie oznacza, iż nie istnieje jej definicja legalna. Jednakże na gruncie jurysprudencji istnieje możliwość skonkretyzowania dóbr własności intelektualnej, wliczając je do zbioru szeroko rozumianych dóbr niematerialnych o charakterze intelektualnym. Przymiotem wszelkich dóbr niematerialnych jest wówczas cecha negatywna, polegająca na tym, że nie mają one postaci materialnej, a mimo to, w rozumieniu prawa cywilnego, są dobrami, które mogą podlegać ochronie prawnej na podstawie szczegółowych regulacji, niezależnie od tego, czy zostaną utrwalone na nośniku (*corpus mechanicum*). W takim ujęciu prawo własności intelektualnej rozumiane jest w sposób podmiotowy, regulowany przez system powszechnie obowiązujących norm, czyli przez tzw. prawo w znaczeniu przedmiotowym. Innymi słowy, prawo własności intelektualnej to zespół norm regulujących stosunki prawne powstające z uwagi na dobra niematerialne¹, które są efektem ludzkiego intelektu. Dlatego też wartym uwypuklenia jest stwierdzenie, że powstałe dobra niematerialne są inherentne z jego twórcą, hodowcą lub też szeroko rozumianym podmiotem tworzącym.

¹ Zob. K. Czub, *Prawo własności intelektualnej*, WKP, Warszawa 2021, s. 24.

2. Zakres własności intelektualnej – rys historyczny

Katalog zbioru dóbr niematerialnych o charakterze intelektualnym jest otwarty, co oznacza, że nie ma możliwości enumeratywnego wskazania wszystkich dóbr należących do niniejszego zbioru². W związku z tym własność intelektualną należy definiować w sposób szeroki, *notabene*, zgodnie z terminologią zastosowaną w Konwencji o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzonej w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (dalej zwana: „Konwencją Sztokholmską”) ³. Na gruncie artykułu 2 pkt viii Konwencji Sztokholmskiej własność intelektualna oznacza prawa odnoszące się do dzieł literackich, artystycznych i naukowych, interpretacji artystów interpretatorów oraz do wykonań artystów wykonawców, do fonogramów i do programów radiowych i telewizyjnych, wynalazków we wszystkich dziedzinach działalności ludzkiej, odkryć naukowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych i usługowych, jak również do nazw handlowych i oznaczeń handlowych, ochrony przed nieuczciwą konkurencją, oraz wszelkich innych praw dotyczących działalności intelektualnej w dziedzinie przemysłowej, naukowej, literackiej i artystycznej. Wspomniana już działalność przemysłowa, w szczególności ochrona własności przemysłowej, została uregulowana na podstawie Aktu Sztokholmskiego zmieniającego Konwencję paryską o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., zmienioną w Brukseli dnia 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie dnia 2 czerwca 1911 r., w Hadze dnia 6 listopada 1925 r., w Londynie dnia 2 czerwca 1934 r., w Lizbonie dnia 31 października 1958 r., sporządzoną w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (dalej zwany: „Konwencja Paryska”)⁴. Zgodnie z art. 1 Konwencji Paryskiej przedmiotem ochrony własności przemysłowej są patenty na wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, znaki usługowe, nazwy handlowe i oznaczenia pochodzenia lub nazwy pochodzenia, jak również zwalczanie nieuczciwej konkurencji, a „własność przemysłowa” rozumiana jest w najszerszym znaczeniu i stosuje się nie tylko do przemysłu i handlu w ścisłym znaczeniu, ale również do przemysłów rolnych i wydobywczych oraz do wszystkich produktów wytworzonych lub naturalnych, jak na przykład: win, nasion, liści tytoniu, owoców, zwierząt, minerałów, wód mineralnych, piwa, kwiatów, mąki. Natomiast do dzieł literackich i artystycznych znajduje zastosowanie Konwencja Berneńska⁵, w myśl której ochroną objęte są wszelkie utwory literackie, naukowe i artystyczne, bez względu

² Zob. P. Nazaruk [w:] red. J. Ciszewski, *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, do art. 23, LEX/el. 2021.

³ Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 49.

⁴ Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 51.

⁵ Konwencja Berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r., przejrzana w Berlinie dnia 13 listopada 1908 r. i w Rzymie dnia 2 czerwca 1928 r. (Dz. U. z 1935 r. Nr 84, poz. 515 z późn. zm.).

na sposób lub formę ich wyrażenia, jak: książki, broszury i inne pisma; odczyty, przemówienia, kazania i inne dzieła tego samego rodzaju; dzieła dramatyczne lub dramatyczno-muzyczne; dzieła choreograficzne i pantomimy, których układ sceniczny został ustalony na piśmie lub w inny sposób; utwory muzyczne ze słowami lub bez słów; utwory rysunkowe, malarskie, architektoniczne, rzeźby, utwory rytownicze i litograficzne; ilustracje, mapy geograficzne; plany, szkice i wyroby plastyczne, dotyczące geografii, topografii, architektury lub nauk. Czas trwania ochrony przyznanej konwencją obejmuje życie autora i pięćdziesiąt lat po jego śmierci. Jednocześnie Konwencja Berneńska nakłada na państwo członkowskie obowiązek uszczegółowienia zakresu ochrony, co zostało uregulowane między innymi w polskim prawie autorskim.

Pojęcie własności intelektualnej jest zatem szerokie, obejmujące bowiem twórczość autorską regulowaną przez prawo autorskie i prawa pokrewne, a także własność przemysłową, dobra osobiste, prawa do baz danych, czy inne prawa np. stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Katalog dóbr niematerialnych o charakterze intelektualnym jest wówczas niekończącym się zbiorem, którego ochrona gwarantowana jest na mocy krajowego prawodawstwa, zgodnego z terminologią zastosowaną w wyżej wspomnianych aktach prawa międzynarodowego.

3. Kategorie praw własności intelektualnej

Prawa własności intelektualnej chronione są na gruncie zarówno polskich, jak i zagranicznych aktów prawnych. Poniżej wymieniono zidentyfikowane kategorie praw.

- 1) Na gruncie ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 324), dalej zwana: „pwp”, ochronie podlegają:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Patent na wynalazek	Wynalazek	art. 63 pwp	20 lat od daty zgłoszenia	Polska
Prawo ochronne na wzór użytkowy	Wzór użytkowy	art. 95 pwp	10 lat od daty zgłoszenia	Polska
Prawo z rejestracji wzoru przemysłowego	Wzór przemysłowy	art. 105 pwp	25 lat od daty zgłoszenia	Polska
Prawo ochronne na znak towarowy	Znak towarowy	art. 153 pwp	10 lat od daty zgłoszenia ⁶	Polska
Prawo z rejestracji na oznaczenie geograficzne	Oznaczenie geograficzne	art. 184 pwp	Bezterminowo od dnia dokonania wpisu do rejestru	Polska
Prawo z rejestracji topografii układu scalonego	Topografia układu scalonego	art. 197 pwp	Prawo z rejestracji topografii układów scalonych udzielane jest na okres 10 lat od końca roku, w którym została wprowadzona do obrotu lub zgłoszona do Urzędu Patentowego RP (w zależności od tego, który z tych terminów upływa wcześniej).	Polska
Dodatkowe prawo ochronne	Produkty lecznicze; produkty ochrony roślin	art. 75 ¹ pwp	Dodatkowe prawo ochronne staje się skuteczne z końcem prawnie ustalonego okresu ważności patentu podstawowego i pozostaje w mocy przez okres równy okresowi, jaki upłynął między datą dokonania zgłoszenia o patent podstawowy i datą wydania pierwszego zezwolenia na wprowadzenie produktu do obrotu produktu w Polsce lub innym państwie Unii Europejskiej bądź też w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (w zależności od tego, która jest wcześniejsza), pomniejszonemu o okres pięciu lat. Okres ważności świadectwa	Polska

⁶ Ochrona może być przedłużana nieograniczoną liczbę razy zgodnie z art. 153 ust. 3 pwp na kolejne okresy dziesięcioletnie.

			nie może przekroczyć 5 lat. Okres ochrony może być wydłużony o 6 miesięcy dla produktów leczniczych pediatrycznych.	
--	--	--	---	--

2) Na gruncie ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 213), dalej zwana: „opor”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Wyłączne prawo hodowcy	Odmiany roślin wszystkich botanicznych rodzajów i gatunków oraz mieszańce pomiędzy rodzajami i gatunkami	art. 4 opor	25 lat lub 30 lat od dnia wydania decyzji o jego przyznaniu ⁷	Polska

3) Na gruncie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1062), dalej zwana: „papp”, ochronie podlegają:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Prawo autorskie osobiste	Utwór	art. 16 papp	Od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną; nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu	Polska
Prawo autorskie majątkowe	Utwór	art. 17 papp	Od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną do upływu 70 lat ⁸	Polska

⁷ Zgodnie z art. 27 ust.1 opor wyłączne prawo obowiązuje od dnia wydania decyzji o jego przyznaniu i trwa 30 lat – w przypadku odmian winorośli, drzew oraz ziemniaka; 25 lat – w przypadku pozostałych odmian.

⁸ Zgodnie z art. 37 papp autorskie prawa majątkowe wygasną z upływem lat siedemdziesięciu: (1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich – od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych; (2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany – od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość; (3) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca – od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony – od daty jego ustalenia; (4) w odniesieniu do utworu audiowizualnego – od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki skomponowanej do utworu audiowizualnego; (5) w odniesieniu do utworu słowno-muzycznego, jeżeli utwór słowny i utwór muzyczny zostały stworzone specjalnie dla danego utworu słowno-muzycznego – od śmierci później zmarłej z wymienionych osób: autora utworu słownego albo kompozytora utworu muzycznego.

- 4) Na gruncie ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1913 z późn. zm.), dalej zwana: „uznk”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Tajemnica przedsiębiorstwa	Informacje o wartości gospodarczej	art. 11 uznk	Bezterminowo i trwa tak długo, jak informacja posiada wartość gospodarczą i jest poufna	Polska

- 5) Na gruncie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 386), dalej zwana: „obd”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Ochrona bazy danych	Baza danych	art. 6 obd	Od sporządzenia bazy danych przez okres piętnastu lat następujących po roku, w którym została sporządzona ⁹	Polska

- 6) Na gruncie ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.), dalej zwana: „kc”, ochronie podlegają:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Ochrona dóbr osobistych	Dobra osobiste	art. 24 kc w związku z art. 43 kc	Bezterminowo	Polska
Ochrona prawa do firmy	Firma	art. 43 ¹⁰ kc	Od chwili rozpoczęcia używania firmy ¹⁰	Polska

⁹ Zgodnie z art. 10 obd.

1. Czas trwania ochrony bazy danych liczy się od jej sporządzenia przez okres piętnastu lat następujących po roku, w którym baza danych została sporządzona.
2. Jeżeli w okresie, o którym mowa w ust. 1, baza danych została w jakikolwiek sposób udostępniona publicznie, okres jej ochrony wygasa z upływem piętnastu lat następujących po roku, w którym doszło do jej udostępnienia po raz pierwszy.
3. W przypadku jakiegokolwiek istotnej zmiany treści bazy danych, co do jakości lub ilości, w tym jej uzupełnienia, zmiany lub usunięcia jej części, mających znamiona nowego istotnego, co do jakości lub ilości, nakładu, okres jej ochrony liczy się odrębnie.

¹⁰ Rejestracja firmy nie ma charakteru konstytutywnego. Zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8.3.2018 r., sygn. akt VII Aga 153/18.

- 7) Na gruncie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (Dz. U. UE. L. z 2017 r. Nr 154, str. 1), dalej zwane: „ztue”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Prawo wyłączne do znaku towarowego Unii Europejskiej	Znak towarowy Unii Europejskiej	art. 9 ztue	10 lat od daty dokonania zgłoszenia ¹¹	państwa należące do Unii Europejskiej

- 8) Na gruncie Rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz. U. UE. L. z 1994 r. Nr 227, str. 1 z późn. zm.), dalej zwane: „wsoor”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin	Odmiany roślin wszystkich botanicznych rodzajów i gatunków oraz mieszańce pomiędzy rodzajami i gatunkami	art. 5 wsoor	Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin rozpoczyna się i trwa do końca 25-roku kalendarzowego, a w przypadku odmian winorośli i gatunków drzew – do końca 30-go roku kalendarzowego następującego po roku przyznania tego prawa ¹²	państwa należące do Unii Europejskiej

- 9) Na gruncie Rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz. U. UE. L. z 2002 r. Nr 3, str. 1 z późn. zm.), dalej zwane: „wzws”, ochronie podlegają:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Zarejestrowany wzór wspólnotowy	wzór	art. 14 wzws	25 lat od daty zgłoszenia ¹³	państwa należące do Unii Europejskiej
Niezarejestrowany wzór wspólnotowy	wzór	art. 14 wzws	3 lata od dnia, w którym wzór został po raz pierwszy	państwa należące do Unii Europejskiej

¹¹ Rejestracja może być przedłużana nieograniczoną liczbą razy zgodnie z art. 53 ztue na kolejne okresy dziesięcioletnie.

¹² Zgodnie z art. 19 ust. 2 wsoor na wniosek Komisji Rada może kwalifikowaną większością głosów postanowić o przedłużeniu tych okresów o dalsze pięć lat w odniesieniu do ściśle określonych rodzajów i gatunków.

¹³ Właściciel tego prawa może przedłużyć okres ochrony na jeden lub więcej okresów pięcioletnich, łącznie do 25 lat od daty dokonania zgłoszenia.

			udostępniony publicznie we Wspólnocie ¹⁴	
--	--	--	---	--

10) Na gruncie Konwencji o udzielaniu patentów europejskich (Konwencja o patencie europejskim), sporządzonej w Monachium dnia 5 października 1973 r., zmienionej aktem zmieniającym artykuł 63 Konwencji z dnia 17 grudnia 1991 r. oraz decyzjami Rady Administracyjnej Europejskiej Organizacji Patentowej z dnia 21 grudnia 1978 r., 13 grudnia 1994 r., 20 października 1995 r., 5 grudnia 1996 r. oraz 10 grudnia 1998 r., wraz z Protokołami stanowiącymi jej integralną część (Dz. U. z 2004 r. Nr 79, poz. 737 z późn. zm.), dalej zwana: „Konwencją”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Patent europejski	wynalazek	art. 64 Konwencji	20 lat od daty dokonania zgłoszenia	Kraje walidacji lub rozszerzenia patentu europejskiego tj. 38 państw członkowskich ¹⁵ , 4 państwa walidacji ¹⁶ oraz 2 wyznaczenia ¹⁷ po spełnieniu wymogów w każdym z państw

11) Na gruncie ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych oraz skutkach patentu europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2), dalej zwana: „uodezp”, ochronie podlega:

Kategoria prawa	Chronione dobro niematerialne	Podstawa prawna	Czas ochrony	Terytorium ochrony
Patent europejski	wynalazek	art. 6 ust. 1 uodezp w zw. z art. 66 pwp	20 lat od daty zgłoszenia	Polska

¹⁴ Zgodnie z Sekcją 2 art. 11 ust. 2 wzws wzór został publicznie udostępniony we Wspólnocie, jeżeli został w taki sposób opublikowany, wystawiony, wykorzystany w handlu lub w inny sposób ujawniony, że wydarzenia te mogły stać się dostatecznie znane podczas zwykłego toku prowadzenia spraw środowiskom wyspecjalizowanym w danej branży, działającym we Wspólnocie. Wzoru nie uważa się za udostępniony publicznie, jeśli został on ujawniony jedynie osobie trzeciej pod wyraźnym lub dorozumianym warunkiem zachowania poufności.

¹⁵ Członkowie Europejskiej Organizacji Patentowej tj. Albania, Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Liechtenstein, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Macedonia, Malta, Monako, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Republika Czeska, Rumunia, San, Marino, Serbia, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

¹⁶ „Validation states” tj. Kambodża, Mołdawia, Maroko, Tunezja.

¹⁷ „Extensiion states”, tj. Czarnogóra oraz Bośnia i Hercegowina.

4. Model ochrony poprzez bezwzględne prawa podmiotowe oraz model deliktowy

Na gruncie nauk cywilistycznych wyróżnia się dwa podstawowe modele ochrony własności intelektualnej. Ochrona poprzez bezwzględne prawa podmiotowe oraz ochrona tzw. deliktowa, obie stanowiące odrębny dział prawa cywilnego, jakim jest prawo na dobrach niematerialnych, regulowane w szczególności przez ustawy pozakodeksowe, takie chociażby jak: pwp, czy ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Co do zasady, podmiotowe prawo do własności jest najsilniejszym¹⁸ prawem podmiotowym o charakterze bezwzględnym, mające swoje źródło i umocowanie wprost z jasno określonych przepisów prawnych, regulowanych przez szczegółowe akty prawne. W związku z tym, bezwzględne prawa podmiotowe są skuteczne wobec wszystkich (*erga omnes*), co oznacza jednocześnie obowiązek nieingerowania w sferę spraw określonych prawem podmiotowym¹⁹, a *contrario* uprawnienie to posiada wyłącznie ich właściciel i wobec tego, prawa te określane są mianem praw wyłącznych. O doniosłości bezwzględnych praw podmiotowych oraz ich ochronie świadczy również fakt, że podmioty prawa cywilnego nie mogą swobodnie kreować tychże praw, co w konsekwencji znaczy, iż kompetencję tę posiada wyłącznie prawodawca, dlatego też nie bez powodu katalog bezwzględnych praw podmiotowych jest zamknięty (*numerus clausus*), a same prawa są jasno skonkretyzowane, których naruszenie grozi nałożeniem określonych sankcji.

Natomiast ochrona dóbr niematerialnych o charakterze intelektualnym może podlegać ochronie według innych powszechnie obowiązujących norm prawnych. Ogólną regułą jest norma zawarta w kc w art. 415, zgodnie z którą cyt. „kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia”. Wówczas mamy do czynienia z tzw. odpowiedzialnością na zasadzie winy *ex delicto* za szkodę powstałą wskutek pewnych zdarzeń nazywanych czynami niedozwolonymi. Zgodnie z przyjętą w doktrynie²⁰ definicją, czynami niedozwolonymi są działania lub zaniechania, zawinione lub nie, w wyniku których została wyrządzona szkoda.

¹⁸ Zob. P. Nazaruk [w:] red. J. Ciszewski, *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, Kodeks cywilny w systemie prawa prywatnego*, LEX/el. 2021.

¹⁹ Zob. A. Zieliński, [w:] red. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna System Prawa Prywatnego*, tom 2, wyd. 3, Warszawa 2019, LEGALIS/el.2021.

²⁰ Zob. A. Olejniczak [w:] red. A. Kidyba, *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna*, wyd. II, Warszawa 2014, do art. 415, LEX/el.2021.

Po spełnieniu określonych przesłanek poszkodowany może wówczas starać się o naprawienie wyrządzonej szkody, odszkodowanie, jak i również zadośćuczynienie. Niemniej jednak, na gruncie prawa własności intelektualnej, ustawodawca zapewnia ochronę przez przepisy szczególne, zawarte chociażby w uznk, gdzie odpowiedzialność deliktowa jest zindywidualizowana i uzależniona od specyfiki konkretnych deliktów. We wspomnianej wyżej ustawie, czynem niedozwolonym jest czyn nieuczciwej konkurencji rozumiany, jako działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. Zgodnie z art. 3 ust. 2 uznk, czynem takim jest chociażby naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa.

Warto zwrócić szczególną uwagę na fakt, że, o ile w przypadku modelu ochrony poprzez bezwzględne prawa podmiotowe, katalog chronionych dóbr jest zamknięty, o tyle, w przypadku tzw. modelu deliktowego, katalog ten jest otwarty i ulega pewnym samoistnym modyfikacjom.

5. Ochrona poprzez bezwzględne prawa wyłączne

Przykładem prawa wyłącznego jest utwór, którego sposób wyrażenia może być objęty ochroną prawnoautorską, przysługującą twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności. Zgodnie z art. 1 papp „przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór)”. Katalog utworów, będących przedmiotem prawa autorskiego, jest otwarty, na co wskazuje art. 1 ust 2 papp, do którego można zaliczyć utwory:

- 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);
- 2) plastyczne;
- 3) fotograficzne;
- 4) lutnicze;
- 5) wzornictwa przemysłowego;
- 6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;
- 7) muzyczne i słowno-muzyczne;
- 8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;
- 9) audiowizualne (w tym filmowe).

Warto zaznaczyć, że autorskie prawa podmiotowe dzielą się na autorskie prawa osobiste i autorskie prawa majątkowe. W przypadku tych pierwszych, warunkiem *sine qua non* jest swoistego rodzaju więź pomiędzy twórcą a utworem²¹, co w konsekwencji oznacza, iż autorskie prawa osobiste chronią tę nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź. Ponadto ochronie podlega w szczególności prawo do: autorstwa utworu; oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo; nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania; decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności; nadzoru nad sposobem korzystania z utworu. Zgodnie z art. 78 papp twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania. W razie dokonanego naruszenia może także żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Jeżeli naruszenie było zawinione, sąd może przyznać twórcy odpowiednią sumę pieniężną

²¹ M. Wyrwiński [w:] red. R. Markiewicz, *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I*, Warszawa 2021, do art. 16, LEX/el.2021.

tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub – na żądanie twórcy – zobowiązać sprawcę, aby uiścił odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez twórcę cel społeczny.

Natomiast w myśl art. 17 papp do autorskich praw majątkowych można zaliczyć wyłączne prawo do korzystania z utworu, do wynagrodzenia za korzystanie z utworu oraz do rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji w szczególności:

- 1) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu – wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
- 2) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono – wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
- 3) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

Warto zaznaczyć, iż o ile autorskie prawa osobiste są nieograniczone w czasie, o tyle prawa majątkowe, w myśl art. 36 papp, gasną z upływem lat siedemdziesięciu od następujących zdarzeń:

- 1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich – od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
- 2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany – od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość;
- 3) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca – od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony – od daty jego ustalenia;
- 4) w odniesieniu do utworu audiowizualnego – od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki skomponowanej do utworu audiowizualnego;
- 5) w odniesieniu do utworu słowno-muzycznego, jeżeli utwór słowny i utwór muzyczny zostały stworzone specjalnie dla danego utworu słowno-muzycznego – od śmierci później zmarłej z wymienionych osób: autora utworu słownego albo kompozytora utworu muzycznego.

Podobnie jak w przypadku praw osobistych, ustawodawca gwarantuje również ochronę praw majątkowych na gruncie prawa cywilnego. W gruncie rzeczy oznacza to, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- 1) zaniechania naruszania;
- 2) usunięcia skutków naruszenia;
- 3) naprawienia wyrządzonej szkody:
 - a) na zasadach ogólnych albo
 - b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku, gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;
- 4) wydania uzyskanych korzyści.

Niezależnie od powyższych roszczeń uprawniony może domagać się jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd. Ponadto sąd może nakazać osobie, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, na jej wniosek i za zgodą uprawnionego, w przypadku gdy naruszenie jest niezawinione, zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego, jeżeli zaniechanie naruszania lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwie. Sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może również orzec na wniosek uprawnionego o bezprawnie wytworzonych przedmiotach oraz środkach i materiałach użytych do ich wytworzenia, w szczególności może orzec o ich wycofaniu z obrotu, przyznaniu uprawnionemu na poczet należnego odszkodowania lub zniszczeniu. Orzekając, sąd uwzględnia wagę naruszenia oraz interesy osób trzecich.

Należy również zaznaczyć, iż w ustawie prawo autorskie można dostrzec przepisy odnoszące się wprost do odpowiedzialności karnej. W myśl chociażby art. 115 i nast. papp „kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. Tej samej karze podlega, kto rozpowszechnia bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystyczne wykonanie albo publicznie zniekształca taki utwór, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie”. W takim przypadku możliwa jest zatem ochrona praw autorskich na drodze postępowania karnego.

O ile system ochrony prawnoautorskiej znajduje zastosowanie z chwilą stworzenia danego utworu, co oznacza, że ochrona jest gwarantowana z mocy prawa i ma charakter konstytutywny i pierwotny w odniesieniu do utworu, o tyle w przypadku dóbr niematerialnych, co do których zastosowanie odnajduje prawo własności przemysłowej, powstałe dobra chronione są dopiero na skutek wszczęcia sformalizowanej procedury, polegającej chociażby na dokonaniu zgłoszenia i następnie rejestracji przed właściwym organem. W Polsce centralnym organem właściwym do podejmowania decyzji o przyznawaniu podmiotom krajowym, jak i zagranicznym, patentów, dodatkowych praw ochronnych, praw ochronnych i praw z rejestracji jest Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, z godnie z art. 259 pwp. Podstawowym zadaniem UPRP jest przyjmowanie i badanie zgłoszeń dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych oraz topografii układów scalonych, dokonanych w celu uzyskania ochrony, a także orzekanie w sprawach udzielania patentów i dodatkowych praw ochronnych na wynalazki, praw ochronnych na wzory użytkowe oraz znaki towarowe, a także praw z rejestracji wzorów przemysłowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych. Okres ochrony wyżej wskazanych kategorii praw został uwypuklony w rozdziale 3 niniejszego raportu. Natomiast na gruncie wspomnianej ustawy pwp możemy wyodrębnić zarówno zasady ochrony cywilistycznej, administratywistycznej, jak i karnistycznej w zakresie ochrony skonkretyzowanych praw wyłącznych.

1) Patent na wynalazek

Przez uzyskanie patentu nabywa się prawo wyłącznego korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy na terenie Polski, a czas trwania patentu wynosi 20 lat od daty dokonania zgłoszenia wynalazku w UPRP, chyba że patent zostanie unieważniony w całości lub części na wniosek każdego, kto wykaże, że: nie zostały spełnione warunki wymagane do uzyskania patentu; wynalazek nie został przedstawiony na tyle jasno i wyczerpująco, aby znawca mógł ten wynalazek urzeczywistnić; patent został udzielony na wynalazek nieobjęty treścią zgłoszenia lub zgłoszenia pierwotnego; zastrzeżenia patentowe nie określają przedmiotu żądanej ochrony w sposób jasny i zwięzły lub nie są w całości poparte opisem wynalazku, lub też zostanie unieważniony z przyczyn podmiotowych²², albo patent ulegnie wygaśnięciu na skutek: upływu okresu, na który został udzielony; zrzeczenia się patentu przez uprawnionego przed Urzędem Patentowym, za zgodą osób, którym służą prawa na patencie; nieuiszczenia

²² M. Bohaczewski, [w:] red. Ł. Żelechowski, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz, t. VIIIA*, Warszawa 2021, do art. 93, LEGALIS/el.2021.

w przewidzianym terminie opłaty okresowej albo trwałej utraty możliwości korzystania z wynalazku, z zastrzeżeniem art. 93⁷ pwp, z powodu braku potrzebnego do tego materiału biologicznego, który stał się niedostępny i nie może być odtworzony na podstawie opisu.

W artykule 287 ust. 1 pwp zostały unormowane zasadnicze roszczenia przysługujące w razie naruszenia patentu. Uprawniony z patentu, którego patent został naruszony, lub osoba, której ustawa na to zezwala, może żądać od naruszającego patent zaniechania naruszania, wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści, a w razie zawinionego naruszenia również naprawienia wyrządzonej szkody: na zasadach ogólnych albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej opłacie licencyjnej albo innego stosownego wynagrodzenia, które w chwili ich dochodzenia byłyby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z wynalazku. Ponadto sąd, rozstrzygając o naruszeniu patentu, może orzec, na wniosek uprawnionego, o podaniu do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia lub informacji o orzeczeniu, w sposób i w zakresie określonym przez sąd. Sąd może również nakazać osobie, która naruszyła patent, na jej wniosek, w przypadku gdy naruszenie jest niezawinione, zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego, jeżeli między innymi zaniechanie naruszania, byłyby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwe, a zapłata stosownej sumy pieniężnej należycie uwzględnia interesy uprawnionego.

Roszczenia z tytułu naruszenia patentu ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o naruszeniu swego prawa i o osobie, która naruszyła patent, oddzielnie co do każdego naruszenia. Jednakże w każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem pięciu lat od dnia, w którym nastąpiło naruszenie patentu. Zgodnie z art. 291 pwp jeżeli strony nie postanowiły inaczej, w razie unieważnienia patentu nabywca, licencjobiorca albo inna osoba, na rzecz której uprawniony dokonał odpłatnego rozporządzenia, może żądać zwrotu wniesionej zapłaty oraz naprawienia szkody na zasadach ogólnych. Zbywca może jednak potrącić sobie korzyści, jakie nabywca uzyskał przez korzystanie z wynalazku przed unieważnieniem patentu; jeżeli korzyści te są wyższe od wniesionej zapłaty i dochodzonego odszkodowania, zbywca nie ponosi odpowiedzialności. Ponadto twórca wynalazku może dochodzić roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie z jego wynalazku przed sądem okręgowym.

2) Prawo ochronne na wzór użytkowy

Podobnie jak w przypadku patentu na wynalazek, przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego korzystania ze wzoru użytkowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Czas trwania prawa ochronnego wynosi dziesięć lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru użytkowego w UPRP. Do wzorów użytkowych i praw

ochronnych na wzory użytkowe przepisy dotyczące unieważnienia i wygaśnięcia patentów na wynalazek stosuje się odpowiednio. W zakresie ochrony cywilnoprawnej, jak i podejmowanych roszczeń, zastosowanie mają odpowiednie przepisy art. 287–291 pwp, odnoszące się do patentu na wynalazek, które zostały omówione w pkt 1 powyżej.

3) Prawo z rejestracji wzoru przemysłowego

Przez uzyskanie prawa z rejestracji uprawniony nabywa prawo wyłącznego korzystania z wzoru przemysłowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Polski. Prawa z rejestracji wzoru udziela się na 25 lat od daty dokonania zgłoszenia w Urzędzie Patentowym, podzielone na pięcioletnie okresy. Tak jak na przykładzie powyższych praw wyłącznych w zakresie przyczyn unieważnienia i wygaśnięcia niniejszego prawa, przepisy odnoszące się do patentu na wynalazek stosuje się odpowiednio z dodatkowym zastrzeżeniem, że podstawą do unieważnienia prawa z rejestracji może być również stwierdzenie, że wykorzystywanie wzoru przemysłowego narusza prawa osobiste lub majątkowe osób trzecich. Zgodnie z art. 105 ust. 3 pwp uprawniony posiadający prawo z rejestracji może zakazać osobom trzecim wytwarzania, oferowania, wprowadzania do obrotu, importu, eksportu lub używania wytworu, w którym wzór jest zawarty bądź zastosowany, lub składowania takiego wytworu dla takich celów. W zakresie ochrony cywilnoprawnej, jak i wnoszonych roszczeń, zastosowanie mają odpowiednie przepisy art. 287–291 pwp odnoszące się do patentu na wynalazek, które zostały omówione w pkt 1 powyżej.

4) Prawo ochronne na znak towarowy

Przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego używania znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Czas trwania prawa ochronnego na znak towarowy wynosi 10 lat od daty zgłoszenia znaku towarowego w UPRP. Prawo ochronne na znak towarowy przedłuża się o dalsze 10 lat ochrony, o ile uiszczona zostanie opłata za dalszy okres ochrony. Prawo ochronne na znak towarowy wygasa na skutek: upływu okresu, na który zostało udzielone; zrzeczenia się prawa przez uprawnionego przed UPRP, za zgodą osób, którym służą na nim prawa. Prawo ochronne na znak towarowy wygasa również na skutek: nieużywania zarejestrowanego znaku towarowego w sposób rzeczywisty dla towarów objętych prawem ochronnym w ciągu nieprzerwanego okresu pięciu lat, po dniu wydania decyzji o udzieleniu prawa ochronnego, chyba że istnieją ważne powody jego nieużywania; utraty przez znak znamion odróżniających przez to, że na skutek działań lub zaniedbań uprawnionego stał się w obrocie zwyczajowym oznaczeniem – składającym się wyłącznie z elementów, które mogą służyć w obrocie do oznaczania w szczególności rodzaju towaru, jego jakości, ilości, ceny, przeznaczenia, sposobu, czasu lub miejsca wytworzenia,

składu, funkcji lub przydatności – w stosunku do towarów, dla których był zarejestrowany; działań uprawnionego lub, za jego zgodą, osób trzecich, gdy znak towarowy może wprowadzać odbiorców w błąd, w szczególności co do charakteru, właściwości lub pochodzenia geograficznego towaru; wykreślenia z właściwego rejestru podmiotu mającego osobowość prawną, któremu przysługiwało prawo ochronne na znak towarowy; niepodjęcia przez uprawnionego działań w celu uniemożliwienia używania wspólnego znaku towarowego lub znaku towarowego gwarancyjnego w sposób niezgodny z zasadami używania określonymi w regulaminie używania znaku; używania wspólnego znaku towarowego lub znaku towarowego gwarancyjnego przez uprawnionego w sposób powodujący ryzyko wprowadzenia odbiorców w błąd; zmiany regulaminu używania wspólnego znaku towarowego lub regulaminu używania znaku towarowego gwarancyjnego.

Ukształtowanie środków ochrony prawa ochronnego na znak towarowy jest niemal analogiczne do ukształtowania środków ochrony patentu i znajduje swoje umocowanie w art. 296 i nast. pwp. W myśl wspomnianego przepisu osoba, której prawo ochronne na znak towarowy zostało naruszone, lub osoba, której ustawa na to zezwala, może żądać od osoby, która naruszyła to prawo, zaniechania naruszania, wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści, a w razie zawinionego naruszenia również naprawienia wyrządzonej szkody: na zasadach ogólnych albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej opłacie licencyjnej albo innego stosownego wynagrodzenia, które w chwili ich dochodzenia byłyby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie ze znaku towarowego. Warto zaznaczyć, że w przypadku, gdy istnieje ryzyko, iż opakowania, etykiety, metki, zabezpieczenia, elementy lub urządzenia służące weryfikacji autentyczności lub wszelkie inne środki, na których umieszczony jest znak towarowy, mogłyby być używane w odniesieniu do towarów, a takie użycie stanowiłoby naruszenie prawa ochronnego, uprawniony z tego prawa ochronnego na znak towarowy lub osoba, której ustawa na to zezwala, może żądać zaniechania: umieszczania oznaczenia identycznego ze znakiem towarowym lub do niego podobnego na opakowaniach, etykietach, metkach, zabezpieczeniach lub elementach lub urządzeniach służących weryfikacji autentyczności lub wszelkich innych środkach, na których ten znak może być umieszczony; oferowania, wprowadzania do obrotu, importu lub eksportu lub składowania w celu oferowania lub wprowadzania do obrotu, opakowań, etykiet, metek, zabezpieczeń, elementów lub urządzeń służących weryfikacji autentyczności lub wszelkich innych środków, na których ten znak jest umieszczony. Ponadto z powyższymi roszczeniami można wystąpić również przeciwko osobie, która tylko wprowadza do obrotu oznaczone już znakiem towarowym towary, jeżeli nie pochodzą one od uprawnionego albo osoby, która miała jego zezwolenie na używanie znaku towarowego, jak również przeciwko osobie, z usług której korzystano przy naruszeniu prawa ochronnego na znak towarowy. Istotnym jest również fakt,

iż licencjodawca, powołując się na udzielone mu prawo ochronne na znak towarowy może wystąpić z powyższymi roszczeniami przeciwko licencjobiorcy, który narusza postanowienia umowy licencyjnej, odnoszące się do okresu i terenu jej obowiązywania, postaci znaku będącego przedmiotem licencji, a także wskazania towarów, dla których znak może być używany, oraz ich jakości. Ponadto uprawniony z prawa ochronnego na znak towarowy może wystąpić z roszczeniami, przeciwko licencjobiorcy lub sublicencjobiorcy w razie naruszenia tych postanowień umowy sublicencyjnej, o których mowa w powyższym zdaniu, a także w przypadku gdy umowa ta zawarta została z naruszeniem określonych przepisów prawa. Uprawniony do znaku towarowego powszechnie znanego na terytorium Polski może także żądać zaprzestania używania znaku identycznego lub podobnego w odniesieniu do towarów identycznych lub podobnych, gdy używanie takie może wprowadzać odbiorców w błąd co do pochodzenia towaru.

5) Prawo z rejestracji na oznaczenie geograficzne

Ochrona oznaczenia geograficznego jest bezterminowa i trwa od dnia dokonania wpisu do rejestru oznaczeń geograficznych, prowadzonego przez UPRP. Osobie, której towary spełniają warunki korzystania z oznaczenia geograficznego, przysługuje prawo jego używania w obrocie. Może ona również wystąpić do UPRP z wnioskiem o wpisanie jej do rejestru jako uprawnionej do używania tego oznaczenia. Natomiast prawo z rejestracji na oznaczenie geograficzne może być unieważnione na wniosek każdej osoby, która ma w tym interes prawny, jeżeli wykaże ona, że nie zostały spełnione ustawowe warunki wymagane do uzyskania tego prawa. Osoba, która ma w tym interes prawny, może, z zastrzeżeniem ochrony wynikającej z umów międzynarodowych, żądać wydania decyzji stwierdzającej wygaśnięcie prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne, które przestało spełniać ustawowe warunki przewidziane dla uzyskania ochrony albo nie było używane przez okres pięciu lat i nie istnieją ważne powody jego nieużywania. Prawo z rejestracji na oznaczenie geograficzne wygasa również na skutek zrzeczenia się prawa przez uprawnionego przed Urzędem Patentowym, za zgodą osób ujawnionych w rejestrze jako uprawnionych do używania oznaczenia.

W zakresie ochrony cywilnoprawnej, jak i wnoszonych roszczeń, zastosowanie mają odpowiednie przepisy art. 296–298 pwp odnoszące się do prawa ochronnego na znak towarowy, które zostały omówione w pkt 4 powyżej z zastrzeżeniem, że z roszczeniami może wystąpić uprawniony z tytułu prawa z rejestracji oznaczenia geograficznego, a także każdy, kto jest ujawniony w rejestrze jako uprawniony do jego używania.

6) Prawo z rejestracji topografii układu scalonego

Przez uzyskanie prawa z rejestracji nabywa się prawo do wyłącznego korzystania z topografii w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Ochrona topografii ustaje po dziesięciu latach od końca roku kalendarzowego, w którym topografia lub układ scalony zawierający taką topografię był wprowadzony do obrotu, lub końca roku kalendarzowego, w którym dokonano zgłoszenia topografii w UPRP w zależności od tego, który z tych terminów upływa wcześniej. W zakresie unieważnienia i wygaśnięcia niniejszego prawa z rejestracji topografii stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do patentu na wynalazek z zastrzeżeniem, że prawo z rejestracji topografii wygasa również po piętnastu latach od jej dokonania i utrwalenia, jeżeli okres ten upływa wcześniej niż okres, na jaki zostało udzielone prawo z rejestracji, a topografia nie była w tym czasie wykorzystywana w celach handlowych.

W zakresie ochrony cywilnoprawnej, jak i wnoszonych roszczeń, zastosowanie również mają odpowiednie przepisy art. 287–291 pwp odnoszące się do patentu na wynalazek, które zostały omówione w pkt 1 powyżej.

7) Dodatkowe prawo ochronne

Na warunkach określonych w przepisach o ustanowieniu w Unii Europejskiej dodatkowych świadectw ochronnych dla produktów leczniczych oraz produktów ochrony roślin udzielane są w Rzeczypospolitej Polskiej dodatkowe prawa ochronne. Udzielenie dodatkowego prawa ochronnego stwierdza się przez wydanie dodatkowego świadectwa ochronnego UPRP. Natomiast stwierdza się wygaśnięcie decyzji o udzieleniu dodatkowego prawa ochronnego, jeżeli: patent podstawowy wygaśnie przed upływem okresu, na jaki został udzielony, albo w okresie trwania patentu podstawowego cofnięte zostanie zezwolenie na wprowadzenie produktu na rynek lub uprawniony zrzeknie się dodatkowego prawa ochronnego. Ponadto w zakresie wygaśnięcia, do dodatkowego prawa ochronnego stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do patentu na wynalazek. Natomiast dodatkowe prawo ochronne może być na wniosek każdej osoby unieważnione, jeżeli: udzielone zostało wbrew przepisom dotyczącym warunków wymaganych do jego uzyskania albo patent podstawowy został unieważniony w części stanowiącej podstawę istnienia dodatkowego prawa ochronnego. W zakresie ochrony cywilnoprawnej, jak i wnoszonych roszczeń, zastosowanie mają odpowiednie przepisy art. 287–291 pwp odnoszące się do patentu na wynalazek, które zostały omówione w pkt 1 powyżej.

Warto zaznaczyć, iż na mocy art. 246 pwp każdy może wnieść umotywowany sprzeciw wobec prawomocnej decyzji UPRP o udzieleniu patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji w ciągu 6 miesięcy od daty opublikowania w „Wiadomościach Urzędu Patentowego” informacji o udzieleniu prawa, a podstawę sprzeciwu, stanowią okoliczności, wskazane powyżej, które uzasadniają unieważnienie patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji. Z chwilą wniesienia sprzeciwu, wyłącznie od pozytywnych decyzji wydanych przez UPRP, następuje wówczas otwarcie nowego postępowania administracyjnego, mające *notabene* odrębny charakter od procedury zgłoszeniowej i rejestracyjnej²³, gdzie dopuszczalne jest wyłącznie umotywowanie niniejszego sprzeciwu bez wskazywania skonkretyzowanej podstawy prawnej, cyt. „czyli wskazania konkretnego przepisu, w oparciu o który stawiany jest zarzut”²⁴. W przypadku uznania przez uprawnionego sprzeciwu za zasadny, UPRP wydaje decyzję o uchyleniu decyzji o udzieleniu patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji i umorzeniu postępowania. Jeżeli uprawniony podniesie zarzut, że sprzeciw jest bezzasadny albo uprawniony nie ustosunkuje się do sprzeciwu, Prezes Urzędu Patentowego wyznacza wówczas eksperta do rozpatrzenia sprawy, który prowadzi w tym względzie postępowanie. Na decyzje oraz postanowienia UPRP stronie przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

Natomiast w rozumieniu art. 283 pwp sprawy dotyczące roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony własności przemysłowej są rozstrzygane w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej, o ile nie przewidziano właściwości innego organu albo innego postępowania. W postępowaniu w sprawach własności intelektualnej rozpatrywane są w szczególności sprawy o:

- 1) ustalenie autorstwa projektu wynalazczego;
- 2) ustalenie prawa do patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;
- 3) odszkodowanie za przejście na Skarb Państwa prawa do patentu lub prawa ochronnego odpowiednio na wynalazek tajny lub na wzór użytkowy tajny;
- 4) naruszenie patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;

²³ Zob. K. Osajda, Ł. Żelechowski, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, wyd. 1/A, do art. 246, Warszawa 2021, LEGALIS/el.2021.

²⁴ Tamże.

- 5) stwierdzenie prawa korzystania z wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego w określonych przypadkach;
- 6) stwierdzenie prawa używania w ramach lokalnej działalności oznaczenia zarejestrowanego jako znak towarowy na rzecz innej osoby;
- 7) stwierdzenie prawa używania oznaczenia geograficznego;
- 8) stwierdzenie utraty prawa używania oznaczenia geograficznego;
- 9) przeniesienie patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji wzoru przemysłowego lub topografii, uzyskanego przez osobę nieuprawnioną;
- 10) przeniesienie prawa ochronnego na znak towarowy w przypadku określonym w art. 161 pwp.

W myśl art. 285 pwp uprawniony z patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji bądź osoba, której ustawa na to zezwala, może żądać zaprzestania działań grożących naruszeniem prawa. Sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może orzec, na wniosek uprawnionego, o będących własnością naruszającego bezprawnie wytworzonych lub oznaczonych wytworach oraz środkach i materiałach, które zostały użyte do ich wytworzenia lub oznaczenia. W szczególności sąd może orzec o ich wycofaniu z obrotu, przyznaniu uprawnionemu na poczet zasądzonej na jego rzecz sumy pieniężnej albo zniszczeniu. Orzekając, sąd uwzględnia wagę naruszenia oraz interesy osób trzecich.

Na gruncie odpowiedzialności karnej istnieje również możliwość ochrony własnych praw wyłącznych. W zależności od typu popełnionego przestępstwa można wyróżnić na te, których sprawcy ścigani są na skutek wniosku pokrzywdzonego i na te, co do których stosuje się procedurę odnoszącą się do wykroczeń, w myśl art. 310 pwp. Do tych pierwszych zalicza się:

- 1) tzw. przywłaszczenie autorstwa (art. 303 pwp) – „Kto przypisuje sobie autorstwo albo wprowadza w błąd inną osobę co do autorstwa cudzego projektu wynalazczego albo w inny sposób narusza prawa twórcy projektu wynalazczego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;
- 2) tzw. zgłoszenie do rejestracji przez nieuprawnionego (art. 304 pwp) – „Kto, nie będąc uprawnionym do uzyskania patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji, zgłasza cudzy wynalazek, wzór użytkowy, wzór przemysłowy lub cudzą topografię układu scalonego w celu uzyskania patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Tej samej karze podlega, kto ujawnia uzyskaną informację o cudzym wynalazku,

wzorze użytkowym, wzorze przemysłowym albo cudzej topografii układu scalonego lub w inny sposób uniemożliwia uzyskanie patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 2 działa nieumyślnie, będąc zobowiązanym do zachowania w tajemnicy uzyskanej informacji, podlega grzywnie.”;

- 3) tzw. podrobiony znak (art. 305 pwp) – „Kto, w celu wprowadzenia do obrotu, oznacza towary podrobionym znakiem towarowym, w tym podrobionym znakiem towarowym Unii Europejskiej, zarejestrowanym znakiem towarowym lub znakiem towarowym Unii Europejskiej, którego nie ma prawa używać lub dokonuje obrotu towarami oznaczonymi takimi znakami, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca przestępstwa określonego w ust. 1 podlega grzywnie. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo dopuszcza się tego przestępstwa w stosunku do towaru o znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.”;

Ponadto w razie skazania za przestępstwo określone w art. 305 sąd orzeka przepadek na rzecz Skarbu Państwa materiałów i narzędzi, jak również środków technicznych, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa; jeżeli takie materiały, narzędzia albo środki techniczne nie były własnością sprawcy, sąd może orzec ich przepadek na rzecz Skarbu Państwa.

Natomiast do grupy tych drugich przestępstw zalicza się:

- 1) tzw. pozory istnienia ochrony (art. 307 pwp) – „Kto w celu wprowadzenia do obrotu oznacza przedmioty niechronione patentem, dodatkowym prawem ochronnym, prawem ochronnym na wzór użytkowy lub prawem z rejestracji wzoru przemysłowego, topografii układu scalonego lub rejestracji na oznaczenie geograficzne, napisami lub rysunkami mającymi wywołać mylne mniemanie, że przedmioty te korzystają z takiej ochrony, podlega karze grzywny lub aresztu. Tej samej karze podlega, kto przedmioty wymienione w ust.1, wiedząc o mylnym ich oznaczeniu, wprowadza do obrotu albo do celów obrotu przygotowuje lub przechowuje, albo podaje w ogłoszeniach, zawiadomieniach lub w inny sposób wiadomości mające wywołać mniemanie, że te przedmioty korzystają z ochrony prawnej.”;
- 2) tzw. wprowadzanie do obrotu (art. 308 pwp) – „Kto wprowadza do obrotu towary oznaczone znakiem towarowym z wyróżnikiem mającym wywołać mylne mniemanie, że przedmioty te korzystają z takiej ochrony, podlega karze grzywny”.

Jak zatem widać, prawnokarna ochrona własności przemysłowej nie tylko ma charakter podmiotowy, czy też zindywidualizowany, ale również przedmiotowy, odnoszący się do swoistej ochrony całego systemu własności przemysłowej poprzez usankcjonowanie czynów, takich chociażby jak tzw. pozorne istnienie ochrony. W myśl powyższego, należy bowiem stwierdzić, że tak kompleksowa ochrona dóbr niematerialnych wpływa na pewność obrotu prawnego i gospodarczego, co w konsekwencji zabezpiecza interesy zarówno twórców, jak i pozostałych podmiotów zainteresowanych, tj. uczestników obrotu gospodarczego²⁵.

Następnymi chronionymi dobrami niematerialnym są odmiany roślin wszystkich botanicznych rodzajów i gatunków oraz mieszańce pomiędzy rodzajami i gatunkami, do których przynależy wyłączne prawo hodowcy. Wyłączne prawo hodowcy obowiązuje bowiem od dnia wydania decyzji o jego przyznaniu i trwa: 30 lat – w przypadku odmian winorośli, drzew oraz ziemniaka; 25 lat – w przypadku pozostałych odmian. Wyłączne prawo wygasa w szczególności, jeżeli: materiał siewny; materiał ze zbioru; produkty bezpośrednio wytworzone z materiału ze zbioru zostaną przez hodowcę lub za jego pisemną zgodą sprzedane lub zbyte w inny sposób. Zgodnie z art. 36a autor hodowca, którego wyłączne prawo zostało naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła to prawo: zaniechania naruszenia; usunięcia skutków naruszenia; naprawienia wyrządzonej szkody: na zasadach ogólnych albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej opłacie licencyjnej, która w chwili jej dochodzenia byłaby należna tytułem udzielenia przez hodowcę licencji, a w razie zawinionego naruszenia w wysokości odpowiadającej wielokrotności tego wynagrodzenia, jednak nie wyższej niż jej trzykrotność; wydania uzyskanych korzyści. Ponadto niezależnie od powyższych roszczeń, hodowca może się domagać jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd. Sąd może nakazać osobie, która naruszyła wyłączne prawo, na jej wniosek i za zgodą hodowcy, w przypadku gdy naruszenie jest niezawinione, zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz hodowcy, jeżeli zaniechanie naruszenia lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwie. Sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może również orzec na wniosek hodowcy o bezprawnie wytworzonym materiale siewnym lub materiale ze zbioru oraz środkach i materiałach użytych do ich wytworzenia, w szczególności może orzec o ich wycofaniu z obrotu, przyznaniu hodowcy na poczet należnego odszkodowania lub zniszczeniu. Orzekając, sąd uwzględnia wagę naruszenia oraz interesy osób trzecich.

²⁵ Zob. J. Sieńczyło-Chlabicz, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa 2020, LEGALIS/el.2021.

Podobnie jak to miało miejsce w przypadku własności przemysłowej, ochrona gwarantowana jest również na gruncie prawa karnego poprzez nałożenie sankcji w następujących przypadkach:

- 1) tzw. naruszenie wyłącznego prawa (art. 37 opor) – „Kto narusza wyłączne prawo do odmiany, oznacza nazwą odmiany chronionej wyłącznym prawem materiał siewny lub materiał ze zbioru innej lub nieznannej odmiany podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”.
- 2) inne naruszenia prawa wyłącznego (art. 37a opor) – „Kto uniemożliwia przeprowadzenie kontroli zachowania odmiany, uniemożliwia wgląd do dokumentów dotyczących zachowania odmiany, nie dostarcza materiału siewnego odmiany Centralnemu Ośrodkowi do badań OWT albo podmiotowi, któremu przyznano licencję przymusową, albo dostarcza go w ilości niewystarczającej lub po ustalonym terminie, nie udziela w wymaganym terminie, na wniosek hodowcy, którego odmiana jest chroniona wyłącznym prawem, albo organizacji hodowców, informacji, o której mowa w art. 23b ust. 1 opor, lub udziela informacji fałszywej, uniemożliwia hodowcy albo organizacji hodowców przeprowadzenie kontroli, o której mowa w art. 23c ust. 1 opor podlega karze grzywny.” W tym przypadku orzekanie następuje w trybie odpowiednich przepisów postępowania w sprawach o wykroczenia.

Wartym uwypuklenia jest również ochrona baz danych, które nabywają tę ochronę niezależnie od właściwych przepisów prawa autorskiego, mimo iż mogą spełniać cechy utworu. Czas trwania ochrony bazy danych liczy się od jej sporządzenia przez okres piętnastu lat następujących po roku, w którym baza danych została sporządzona. Jeżeli w okresie, o którym mowa powyżej, baza danych została w jakikolwiek sposób udostępniona publicznie, okres jej ochrony wygasa z upływem piętnastu lat następujących po roku, w którym doszło do jej udostępnienia po raz pierwszy. Producent, którego prawa do bazy danych zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa: zaniechania naruszania; usunięcia skutków naruszenia; naprawienia wyrządzonej szkody: na zasadach ogólnych albo poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z bazy danych; wydania uzyskanych korzyści. Niezależnie od powyższych roszczeń producent może się domagać jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd. Sąd może również nakazać osobie, która naruszyła prawa do bazy danych, na jej wniosek i za zgodą producenta, w przypadku gdy naruszenie jest niezawinione, zapłatę stosownej sumy

pieniężnej na rzecz producenta, jeżeli zaniechanie naruszania lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwe. Sąd, rozstrzygając o naruszeniu prawa, może orzec na wniosek producenta, którego prawa zostały naruszone, o bezprawnie wytworzonych przedmiotach oraz środkach i materiałach użytych do ich wytworzenia, w szczególności może orzec o ich wycofaniu z obrotu, przyznaniu producentowi na poczet należnego odszkodowania lub zniszczeniu. Orzekając, sąd uwzględnia wagę naruszenia oraz interesy osób trzecich. Natomiast kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowych, bez uprawnienia lub wbrew jego warunkom, pobiera dane lub wtórnie wykorzystuje w całości lub w istotnej, co do jakości lub ilości, części bazy danych, podlega karze grzywny. Orzekanie następuje na podstawie przepisów postępowania właściwych w sprawach o wykroczenia.

Istotne jest również unormowanie zawarte w art. 13 obd, w myśl którego prawo do bazy danych nie narusza ochrony treści bazy danych udzielanej na podstawie prawa autorskiego, lub ochrony jakichkolwiek składających się na bazę danych elementów, udzielanej na podstawie przepisów o wynalazkach, znakach towarowych, wzorach przemysłowych, oznaczeniach pochodzenia, zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, tajemnicy prawnie chronionej, ochronie informacji niejawnych, ochronie danych osobowych, a także prawa cywilnego i prawa pracy.

6. Ochrona poprzez model deliktowy

Jak już zostało wspomniane, czynem nieuczciwej konkurencji jest ujawnienie, wykorzystanie lub pozyskanie cudzych informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, która *notabene* posiada własną definicję legalną, zawartą w art. 11 ust. 2 uznk. Stosownie do treści tego przepisu: „przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, które jako całość lub w szczególnym zestawieniu i zbiorze ich elementów nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął, przy zachowaniu należytej staranności, działania w celu utrzymania ich w poufności”. Informacja taka, aby móc ją określić mianem tajemnicy przedsiębiorstwa, powinna bowiem być informacją nieujawnioną, czyli poufną i jednocześnie w tym celu powinna być odpowiednio zabezpieczona. Ponadto powinna posiadać bliżej nieokreśloną wartość gospodarczą²⁶. Uznk, a w szczególności art. 11 ma na celu ochronę interesów przedsiębiorcy, rozumianego jako osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową uczestniczą w działalności gospodarczej przed pozyskaniem określonych informacji przez osoby do tego nieuprawnione w szczególności przez konkurencję²⁷.

Na gruncie wspomnianej już ustawy uznk osoba, która naruszyła tajemnicę przedsiębiorstwa może ponieść odpowiedzialność zarówno cywilną, jak i karną. Zgodnie z art. 18 uznk w razie dokonania czynu nieuczciwej konkurencji, przedsiębiorca, którego interes został nawet zagrożony lub naruszony, może żądać dokonania następujących czynności:

- 1) zaniechania niedozwolonych działań;
- 2) usunięcia skutków niedozwolonych działań;
- 3) złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;
- 4) naprawienia wyrządzonej szkody, na zasadach ogólnych;
- 5) wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści, na zasadach ogólnych;

²⁶Zob. E. Nowińska, [w:] K. Szczepanowska-Kozłowska, E. Nowińska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, Warszawa 2018, do art. 11, LEX/el.2021.

²⁷ Tamże.

- 6) zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej lub ochroną dziedzictwa narodowego – jeżeli czyn nieuczciwej konkurencji był zawiniony.

Ponadto zgodnie z art. 18 ust. 3 i nast. uznk w razie naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa sąd, na wniosek przedsiębiorcy, może zobowiązać pozwanego do podania do publicznej wiadomości informacji o wyroku albo treści wyroku, w oznaczony sposób i w oznaczonym zakresie, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na okoliczności dokonania czynu nieuczciwej konkurencji, w szczególności sposób dokonania czynu, wartość informacji, których dotyczył czyn, skutek czynu oraz prawdopodobieństwo dokonania czynu nieuczciwej konkurencji w przyszłości, a w przypadku, jeżeli pozwanym jest osoba fizyczna – jeżeli dodatkowo nie sprzeciwia się temu uzasadniony interes pozwanego, w szczególności względ na ochronę jego dóbr osobistych. Sposób i zakres podania do publicznej wiadomości informacji o wyroku albo treści wyroku nie może prowadzić do ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa. Sąd na wniosek pozwanego, może również zobowiązać go do zapłaty na rzecz powoda stosownego wynagrodzenia, w wysokości nie wyższej niż wynagrodzenie, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z informacji, przez czas nie dłuższy niż do ustania stanu tajemnicy, jeżeli:

- 1) pozwany w chwili wykorzystywania lub ujawniania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa nie wiedział ani przy zachowaniu należytej staranności nie mógł wiedzieć, że informacje te pozyskano od osoby, która je wykorzystywała lub ujawniała w okolicznościach określonych w art. 11 ust. 4 uznk;
- 2) uwzględnienie żądania zaniechania niedozwolonych działań, spowodowałoby dla pozwanego niewspółmierne szkody;
- 3) zobowiązanie do zapłaty wynagrodzenia nie narusza uzasadnionego interesu powoda.

Warto także wspomnieć, że przedsiębiorca może żądać, zamiast odszkodowania określonego na zasadach ogólnych, naprawienia szkody przez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa.

Roszczenia z tytułu naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa ulegają przedawnieniu z upływem lat trzech, o czym stanowi art. 20 ust.1 uznk, a do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem nieuczciwej konkurencji stosuje się przepisy ogólne zawarte w kodeksie cywilnym. Natomiast jeżeli czyn nieuczciwej konkurencji polegający na naruszeniu tajemnicy przedsiębiorstwa stanowi jednocześnie zbrodnię albo występki, to w takim przypadku termin

przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody nie może skończyć się później niż z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa.

Jednakże na gruncie przepisów karnych, zawartych również w uznk, zgodnie z art. 23 uznk, wyodrębnia się odpowiedzialność karną wobec osoby, na której ciąży obowiązek w stosunku do przedsiębiorcy. Wobec tego, ten, który ujawnia innej osobie lub wykorzystuje we własnej działalności gospodarczej informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa, jeżeli wyrządza to poważną szkodę przedsiębiorcy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Tej samej karze podlega, kto, uzyskawszy bezprawnie informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa, ujawnia ją innej osobie lub wykorzystuje we własnej działalności gospodarczej, oraz kto ujawnia lub wykorzystuje informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa, z którą zapoznał się, biorąc udział w rozprawie lub w innych czynnościach postępowania sądowego dotyczącego roszczeń z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji polegającego na naruszeniu tajemnicy przedsiębiorstwa albo przez dostęp do akt takiego postępowania, jeżeli w postępowaniu tym została wyłączona jawność rozprawy. Natomiast jeżeli czyn nieuczciwej konkurencji polega na naruszeniu tajemnicy przedsiębiorstwa, stanowi jednocześnie zbrodnię albo występki, to w takim przypadku, termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody nie może skończyć się później niż z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa.

Jak zatem widać w przypadku ogólnych przepisów, krąg osób mogących popełnić określone czyny jest o wiele szerszy aniżeli regulują to ustawy szczególne, takie jak uznk. W literaturze przedmiotu przyjęto bowiem pogląd, iż czynowi podjętemu w warunkach objętych hipotezą art. 11 uznk „powinny towarzyszyć pewne okoliczności szczególne”²⁸. Niemniej jednak nie wyklucza to odpowiedzialności na podstawie art. 415 kc.

W odróżnieniu od skonkretyzowanych typów czynów niedozwolonych, jak naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa w rozumieniu uznk, ustawodawca zapewnia możliwość ochrony dóbr niematerialnych na gruncie przepisów ogólnych, zawartych w kodeksie cywilnym, co zostało już uwypuklone na przykładzie art. 415 kc. Ogólne przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej wskazywane są zatem na podstawie analizy art. 361 kc, do których zalicza się odpowiedzialność za czyn danego podmiotu, rozumianego jako czyn bezprawny i zawiniony oraz powstała w wyniku tego czynu szkoda, co jednoznacznie wskazuje na zaistnienie związku

²⁸ Tamże.

przyczynowo-skutkowego między czynem (działaniem lub zaniechaniem) a niniejszą szkodą²⁹. Zgodnie z art. 363 kc wyodrębnić można sposoby naprawienia wyrządzonej szkody. Mianowicie naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Natomiast jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Nie sposób nie wspomnieć o art. 23 kc, w myśl którego w szczególności twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach, a ich naruszenie, w wyniku którego doszło do wyrządzenia szkody, może stanowić delikt prawa cywilnego. Wobec tego, obok naprawienia szkody, istnieje zatem możliwość przyznania przez sąd temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia, w myśl art. 448 kc.

²⁹ Zob. G. Karaszewski, [w:] red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, Warszawa 2021, do art. 415, LEX/el. 2021.

7. Zasadnicze różnice wynikające z dwóch systemów ochrony

Dobra intelektualne o charakterze intelektualnym na gruncie polskiego prawodawstwa, jak już zostało uwypuklone, posiadają charakter mocno zindywidualizowany i w zależności od konkretnego dobra, system ochrony może przybrać zupełnie odmienne uwarunkowania. Dlatego też, ustawodawca wyróżnia dwa podstawowe modele ochrony: tzw. model deliktowy oraz model poprzez wyłączne prawa podmiotowe. O ile w pierwszym modelu dobra niematerialne chronione są od samego początku, tj. od ich powstania oraz od nieprzerwalnej więzi pomiędzy dobrem a twórcą, o tyle dobra w modelu praw wyłącznych chronione są na skutek dokonania pewnych czynności formalnych, takich jak np. zgłoszenie do właściwego organu – wówczas mowa jest o tzw. modelu meldunkowo-rejestracyjnym. Ponadto w przypadku modelu deliktowego odpowiedzialność za naruszenie dóbr niematerialnych następuje *ex post*, tj. po dokonaniu czynu niedozwolonego, do których zastosowanie mogą mieć zarówno regulacje *lex specialis*, jednakże fakt ten nie wyklucza dochodzenia swoich roszczeń na podstawie *lex generalis*, a sam katalog czynów niedozwolonych, jak i również chronionych dóbr pozostaje otwarty. Natomiast w przypadku praw wyłącznych katalog chronionych dóbr jest ściśle określony, a zakres ochrony jest skuteczny wobec wszystkich. Jednakże powyższe nie wyklucza zatem stosowania różnych środków ochrony dóbr niematerialnych przewidzianych przez prawo. Niekiedy bowiem dochodzi do zbiegu roszczeń wynikających z naruszenia własnego dobra niematerialnego, wówczas powstaje tzw. kumulatywna ochrona dóbr. Zasada ta oznacza, że naruszenie praw chroniących dobra niematerialne może być „zwalczane środkami ochronnymi przewidzianymi w przepisach różnych ustaw tworzących system prawnej ochrony własności intelektualnej, można je wszystkie – w celu wzmocnienia ochrony – zastosować jednocześnie”³⁰, czego najlepszym przykładem jest, że naruszenie patentu na wynalazek może stanowić również czyn niedozwolony³¹ i wówczas istnieje możliwość podniesienia roszczeń zarówno na gruncie ustawy pwp jak i z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji³².

³⁰ Zob. Uchwała SN z 26.7.2017 r., sygn.: III CZP 26/17, OSNC 2018, nr 4, poz. 37; Wyrok SN z 18.2.2016 r., sygn.: II CSK 282/15, OSNC 2017, nr 1, poz. 10.

³¹ Zob. J. Stefańczyk-Kaczmarzyk, [w:] red. M. Kondrat, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2021, do art. 287. LEX/el.2021.

³² Zob. Wyrok SN z 16. 1.2009 r., sygn.: V CSK 241/08, LEX nr 484688.

8. Kategorie praw własności intelektualnej

Znajomość rodzajów praw wybieranych jako formy ochrony dóbr własności intelektualnej jest kluczowa do opracowania procesów funkcjonujących we wszystkich instytutach Łukasiewicza. Przed opracowaniem procesów ochrony i zarządzania własnością intelektualną zidentyfikowano prawa rejestrowe oraz prawa chronione za pośrednictwem ochrony deliktowej należące do instytutów Łukasiewicza.

8.1 Metodyka zbierania danych

Na potrzeby niniejszego opracowania zebrano dane pochodzące z baz Urzędu Patentowego RP, Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej oraz Europejskiego Urzędu Patentowego, tj.: bazy przedmiotów chronionych UPRP e-wyszukiwarka, bazy znaków towarowych Unii Europejskiej oraz wzorów wspólnotowych EUIPO (tj. bazy: eSearch plus, TMview, DesignView), bazy wynalazków i wzorów użytkowych EPO eSpacenet. Uwzględniono również w poszukiwaniu wyłączne prawa hodowcy w bazach Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych i Międzynarodowej Unii Ochrony Nowych Odmian Roślin.

Poszukiwania prowadzono poprzez wyszukiwania nazw instytutów Łukasiewicza (aktualnie obowiązujące oraz wcześniejszej stosowane). W uzyskanych wynikach uwzględniono prawa pozostające w mocy oraz prawa, których ochrona jest przedmiotem postępowania o udzielenie prawa wyłącznego na terytorium Polski, krajów należących do Unii Europejskiej oraz krajów – stron Konwencji o patencie europejskim³³ według stanu prawnego w dniu 29.11.2021 r. Dane dotyczące zgłoszeń praw dokonanych w terminie krótszym niż 18 miesięcy od dnia 29.11.2021 r. oraz dane o licznie opracowanych know-how instytutów Łukasiewicza uzyskano za pośrednictwem Kokpitu Zarządczego³⁴.

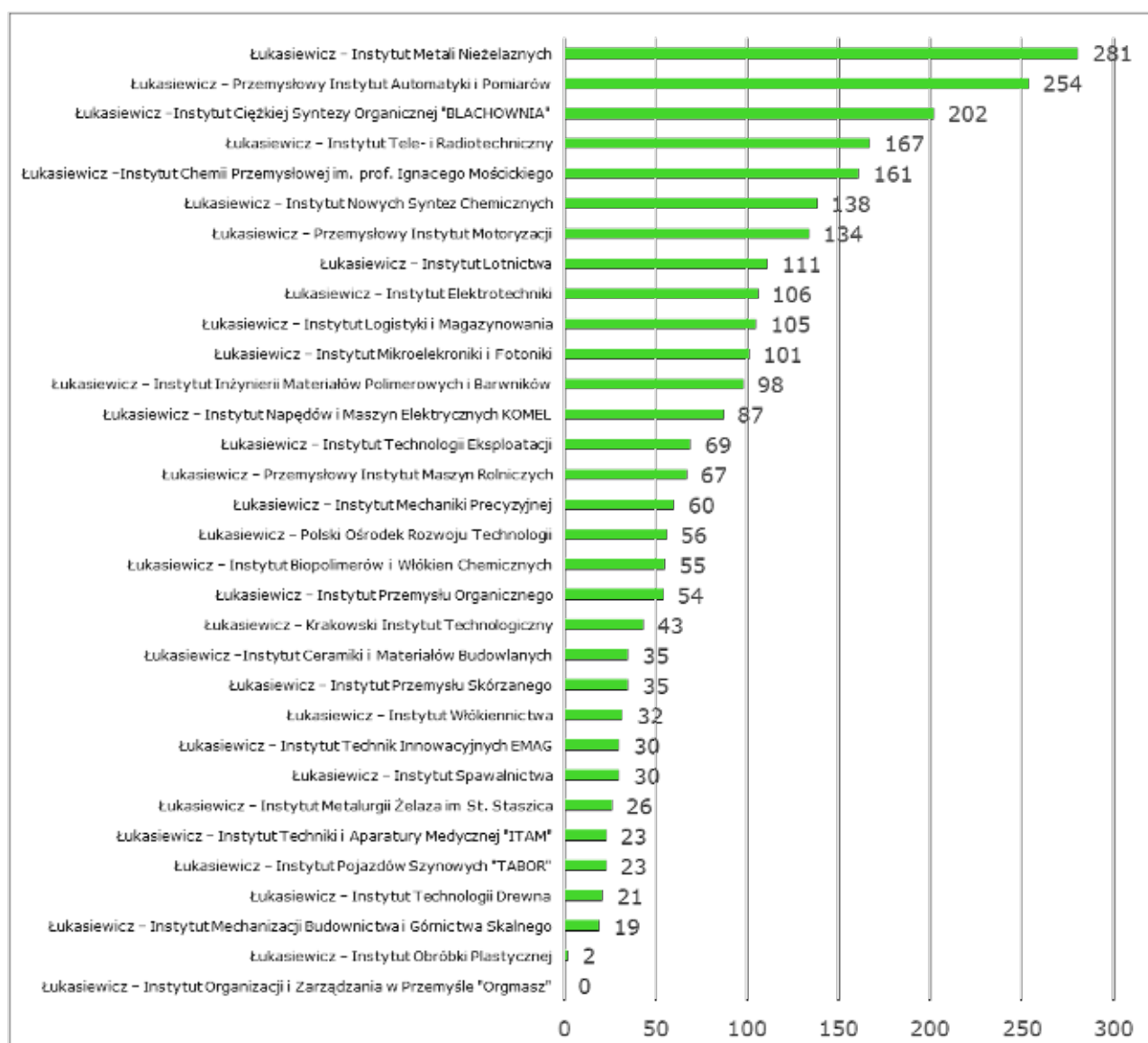
³³ Członkowie Europejskiej Organizacji Patentowej tj. Albania, Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Liechtenstein, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Macedonia, Malta, Monako, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Republika Czeska, Rumunia, San Marino, Serbia, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

³⁴ Aplikacja służąca do raportowania danych w obszarze m.in. komercjalizacji przez wszystkie instytuty Łukasiewicza. Umieszczone w niej dane zbierane są od dnia 01.04.2019 r.

8.2 Prawa własności intelektualnej w Łukasiewiczu

Łukasiewicz posiada 2 625 praw rejestrowych oraz opracowanych know-how (Rysunek 1). Dominującą grupę praw Łukasiewicza stanowią zgłoszenia patentowe i udzielone patenty, których suma wynosi 1 850 (Rysunek 2). Drugą najczęściej wybieraną formą ochrony praw jest ochrona poprzez objęcie informacji tajemnicą przedsiębiorstwa (287 opracowanych know-how). W instytutach Łukasiewicza chronionych jest 181 oznaczeń jako krajowe prawa ochronne na znaki towarowe (146 zgłoszeń i praw wyłącznych) i jako znaki towarowe Unii Europejskiej (35 zgłoszeń i praw wyłącznych). Rzadziej wybieraną formą ochrony rozwiązań jest dokonywanie zgłoszeń patentów europejskich (10 zgłoszeń) lub zgłoszeń wynalazków międzynarodowych w trybie PCT (3 zgłoszenia). W Łukasiewiczu pozostaje w mocy 127 walidowanych patentów europejskich. Wzornictwo przemysłowe opracowane w Łukasiewiczu chronione jest poprzez 88 praw wyłącznych, w tym 12 praw z rejestracji wzorów wspólnotowych. Żaden z instytutów Łukasiewicza nie posiada praw chroniących odmiany roślin.

W zestawieniu (Załącznik 1) zawarto dorobek w zakresie własności intelektualnej 32 instytutów Łukasiewicza. Załącznik 1 zawiera tabelę 12 praw własności przemysłowej oraz liczbę opracowanych know-how. Przygotowano również zestawienie podsumowujące liczbę praw wyłącznych oraz opracowanych know-how należących do poszczególnych instytutów Łukasiewicza (Rysunek 1), a także udział procentowy praw rejestrowych oraz opracowanych know-how w Sieci Badawczej Łukasiewicz (Rysunek 2).

Rysunek 1 – Liczba praw wyłącznych oraz opracowanych know-how należących do instytutów Łukasiewicza (stan na dzień 29.11.2021 r.)

Rysunek 2 – Udział procentowy praw rejestrowych oraz opracowanych know-how w Sieci Badawczej Łukasiewicz (stan na dzień 29.11.2021 r.)

9. Procesy zarządzania własnością intelektualną

W ramach realizacji projektu dokonano analizy obowiązujących aktów prawnych z zakresu własności intelektualnej pod kątem występujących w nich procesów. Analiza obejmowała zarówno dokumenty wewnętrzne, jak też powszechnie obowiązujące akty prawne wyższego rzędu. Ponadto zweryfikowano procesy stosowane dotychczas w poszczególnych instytutach Łukasiewicza. W wyniku prowadzonych prac zidentyfikowano zbiór 24 procesów, niezbędnych do prawidłowej ochrony i zarządzania własnością intelektualną:

1. Dobór formy ochrony (zgłoszenie rozwiązania do komórki ds. komercjalizacji);
2. Zgłoszenie prawa do urzędu;
3. Obsługa postępowań rejestrowych przed danym urzędem;
4. Obsługa spraw spornych przed sądami lub urzędem;
5. Utrzymanie praw w mocy przed właściwym urzędem;
6. Prowadzenie negocjacji lub mediacji w obszarze IP;
7. Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy;
8. Cykliczne weryfikowanie komercjalizacji praw;
9. Cykliczne weryfikowanie czystości stosowanych rozwiązań;
10. Cykliczne weryfikowanie egzekwowania praw wobec podmiotów trzecich;
11. Zbycie IP przez instytut;
12. Nabycie IP przez instytut;
13. Udzielanie licencji na prawa wyłączne;
14. Wniesienie IP jako aportu do spółki prawa handlowego;
15. Obliczanie wynagrodzenia za korzystanie z wynalazku dla twórcy
16. Podział wynagrodzenia za korzystanie z prawa pomiędzy uprawnionymi;
17. Wycena IP;
18. Wyszukiwanie w bazie IP – klient zewnętrzny;
19. Wyszukiwanie w bazie IP – klient wewnętrzny;
20. Obsługa zapytań z bazy IP;
21. Obsługa posprzedażna w ramach komercjalizowanego IP (licencje, sprzedaż, aport);
22. Obsługa komercjalizowanego wspólnie IP;
23. Raportowanie obszaru IP;
24. Przygotowanie oferty w przedmiocie rozwiązania chronionego prawem.

Powyższe procesy dotyczą zarówno wymagań stawianych przez Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji dla Sieci Badawczej Łukasiewicz, jak też wynikających z ustawy z dnia 4 lutego

1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. prawo własności przemysłowej. Odnoszą się one w szczególności do postępowań dotyczących uzyskiwania i utrzymywania ochrony, wykonywania i egzekwowania posiadanych praw, oraz komercjalizowania ich w sposób pośredni lub bezpośredni.

9.1 Metodyka wyboru procesów zarządzania IP

Wskazane powyżej procesy zostały przeanalizowane pod względem wskazania najbardziej istotnych działań podejmowanych w celu ochrony i zarządzania własnością intelektualną w Łukasiewiczu. Na podstawie rozmów z członkami Platformy Kompetencji Łukasiewicz Komercjalizacja (należą do niej m.in. Dyrektorzy Departamentów Komercjalizacji instytutów Łukasiewicza, pracownicy Departamentów Komercjalizacji instytutów Łukasiewicza, sprzedawcy, rzecznicy patentowi, specjaliści ds. własności intelektualnej) wskazano 10 procesów o kluczowym znaczeniu dla prowadzenia ochrony i zarządzania własnością intelektualną w Łukasiewiczu, tj.:

1. Dobór formy ochrony;
2. Zgłoszenie prawa do urzędu;
3. Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy;
4. Utrzymanie praw w mocy przed właściwym urzędem;
5. Wycena IP;
6. Wniesienie IP jako aportu do spółki prawa handlowego;
7. Cykliczne weryfikowanie czystości stosowanych rozwiązań;
8. Cykliczne weryfikowanie komercjalizacji praw;
9. Zbycie IP przez Instytut;
10. Udzielanie licencji na prawa wyłączne.

Eksperti ds. Komercjalizacji zrzeszeni w ramach członkostwa w Platformie Kompetencji Łukasiewicza Komercjalizacja wskazywali, że wytypowane procesy umożliwiają prowadzenie działań związanych z komercjalizacją bezpośrednią i pośrednią rozwiązań opracowanych w instytutach Łukasiewicza. Wartym podkreślenia jest również fakt, że wskazane procesy należą do najczęściej prowadzonych procesów przez komórki ds. własności intelektualnej w instytutach Łukasiewicza.

9.2 Opracowane procesy zarządzania IP

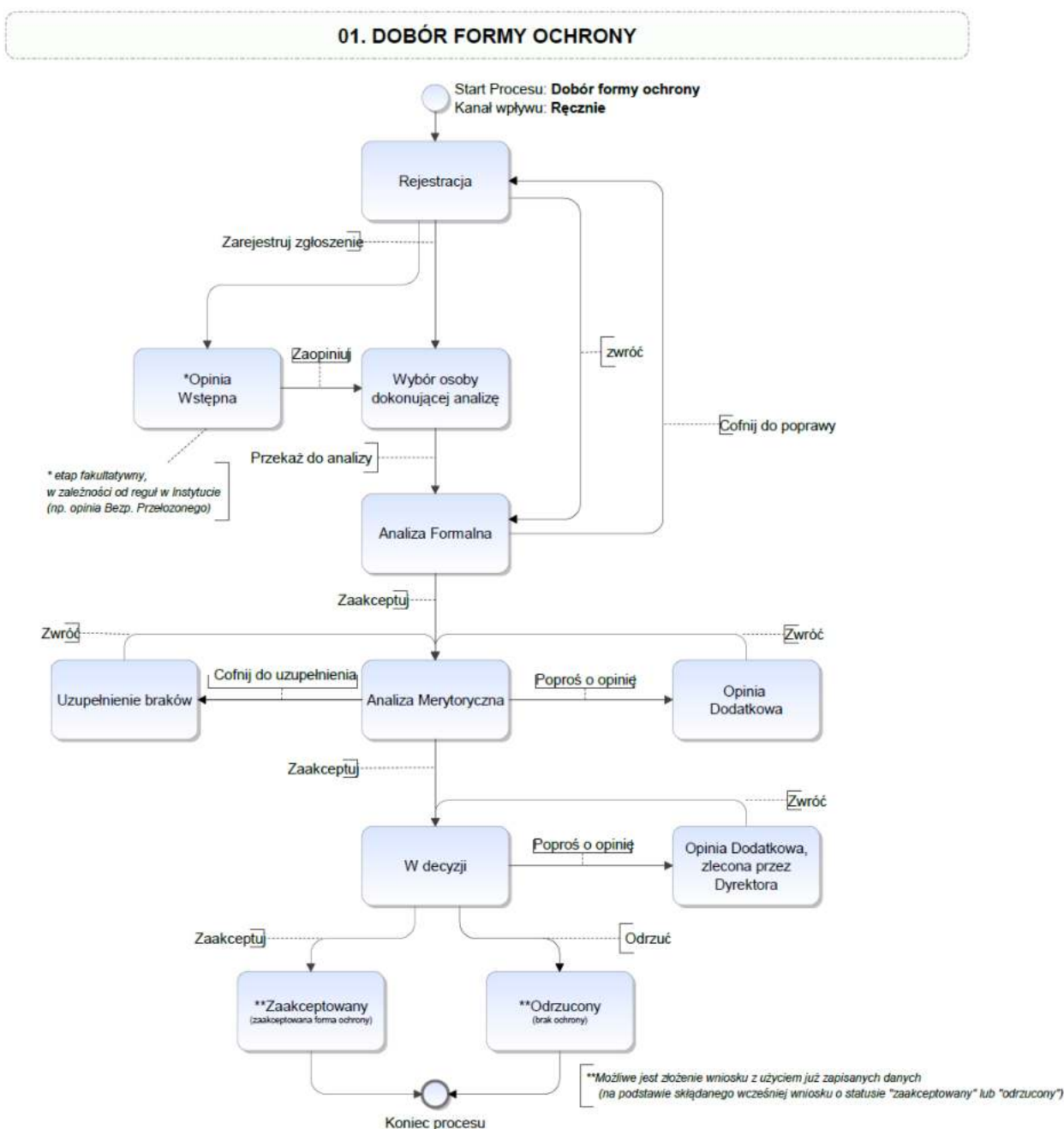
Prawidłowa realizacja procesów przyczynia się do zapewnienia skutecznej i optymalnej ochrony własności intelektualnej instytutów Łukasiewicza. Celem nie jest bowiem ochrona sama w sobie,

lecz możliwość czerpania korzyści z wyników realizowanych prac. Aby było to możliwe, niezbędne jest wówczas posiadanie odpowiednich zasobów i narzędzi. Biorąc pod uwagę powyższe, dla kluczowych procesów przygotowano szczegółowe sposoby postępowania, w których usystematyzowano i ujednolicono dotychczas stosowane zasady z uwzględnieniem dobrych praktyk. Wskazano kolejne kroki i role poszczególnych uczestników procesu. Określono także, w którym miejscu dany proces się zaczyna i kończy oraz w jaki sposób powiązany jest on z innymi procesami. W celu zwiększenia czytelności, procesy zostały przedstawione zarówno w formie graficznej, jak też opisowej.

9.2.1 Dobór formy ochrony

Dobór formy ochrony rozpoczyna się od zarejestrowania zgłoszenia wyników badań opracowanych przez twórcę lub zespół twórców (Rysunek 3). W tym celu osoba zgłaszająca (pracownik instytutu Łukasiewicza) uzupełnia formularz stanowiący załącznik do Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji dla Sieci Badawczej Łukasiewicz. Formularz powinien zawierać ściśle określone informacje na temat twórców, zrealizowanych prac lub uzyskanych wyników. W związku z tym, pierwszym krokiem po zarejestrowaniu zgłoszenia jest analiza formalna informacji przedstawionych w formularzu zgłoszenia i załączonych plikach. W tym celu wyznacza się osobę, która przeprowadzi analizę. Fakultatywnie, w zależności od procedur obowiązujących w danym instytucie Łukasiewicza, przed wyborem osoby dokonującej analizę formalną zgłoszenia, może być wymagana wstępna opinia np. przełożonego twórców, wobec tego, zgłoszenie może być w pierwszej kolejności przekazane do wskazanej osoby opiniującej. Po wpłynięciu formularza zgłoszenia do właściwej komórki ds. własności intelektualnej, wskazana osoba przeprowadza analizę formalną informacji zawartych w zgłoszeniu. W przypadku zidentyfikowania niewystarczających informacji lub braku wymaganych załączników, informacja o potrzebie złożenia wyjaśnień lub uzupełnień przekazywana jest do osoby dokonującej zgłoszenia. Następnie osoba zgłaszająca przekazuje poprawiony formularz (bądź wyjaśnienia) bezpośrednio do osoby dokonującej analizy formalnej. Kolejnym krokiem jest przeprowadzenie analizy merytorycznej, w efekcie której może nastąpić prośba o uzupełnienie informacji. Na etapie oceny merytorycznej założono również możliwość przekazania dokumentacji do opinii zewnętrznej. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w której na etapie oceny merytorycznej pojawiłyby się wątpliwości na przykład dotyczące zakresu wyników badań ujawnionych w zgłoszeniu. W konsekwencji przeprowadzonej analizy merytorycznej, po ewentualnym uzupełnieniu braków i zebraniu opinii zewnętrznych, osoba dokonująca analizy merytorycznej sugeruje możliwe formy ochrony dla zgłoszonych wyników prac badawczo-rozwojowych i przekazuje sprawę osobie uprawnionej w instytucie Łukasiewicza

do podejmowania decyzji o zgłoszeniu. Osobą uprawnioną do podejmowania decyzji na ogół jest Dyrektor instytutu, który w oparciu o założenia procesowe, może wyrazić zgodę na dalsze procedowanie albo odrzucić zgłoszenie. Brak akceptacji nie oznacza jednak końca procesu, bowiem w zależności od wskazanych uwag, twórcy mogą, po ich uwzględnieniu, ponownie dokonać zgłoszenia (system umożliwia bowiem ponowne złożenie wniosku z użyciem już zapisanych danych).

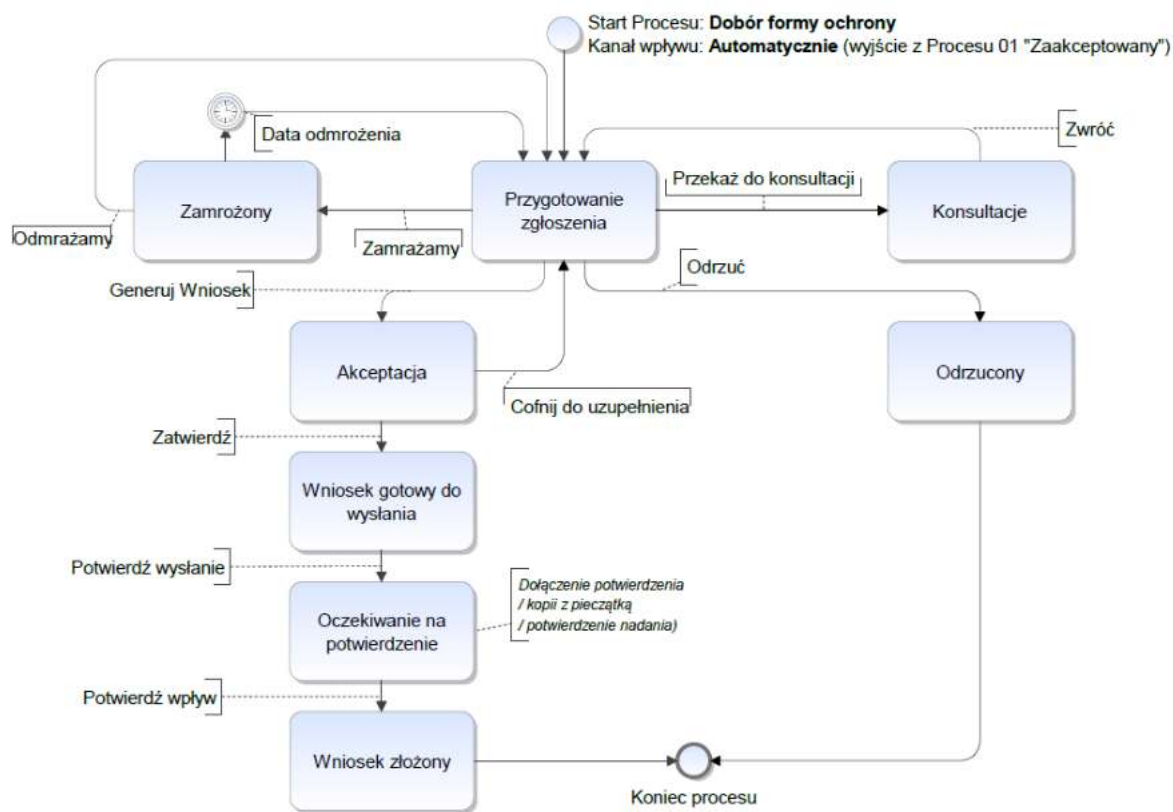

Rysunek 3 – Diagram procesu *Dobór formy ochrony*

9.2.2 Zgłaszanie prawa do urzędu

Etap zgłoszenia prawa do urzędu rozpoczyna się po podjęciu przez uprawnioną osobę decyzji, z której wynika akceptacja wskazanej w poprzednim etapie formy ochrony. Proces rozpoczyna się od przygotowania dokumentacji zgłoszenia, podczas którego może wystąpić potrzeba dodatkowych konsultacji, np. z twórcami (Rysunek 4). Na tym etapie może też zostać podjęta decyzja o odsunięciu zgłoszenia w czasie, w efekcie czego temat zostaje „zamrożony”. W przypadku braku konieczności dodatkowych konsultacji, czy też zamrażania tematu zgłoszenia, jak również po ewentualnych konsultacjach, względnie odmrożenia tematu, opracowana dokumentacja zgłoszeniowa przekazywana jest do akceptacji upoważnionej osoby. W zależności od zasad przyjętych w instytucie Łukasiewicza i zasobów ludzkich instytutu, za opracowanie dokumentacji zgłoszeniowej może być odpowiedzialny rzecznik patentowy zatrudniony w instytucie lub zewnętrzna kancelaria. W zależności od tego mogą też być inne osoby odpowiedzialne za akceptację – w przypadku, gdy za opracowanie dokumentacji zgłoszeniowej odpowiedzialna jest zewnętrzna kancelaria patentowa, może być wymagana akceptacja Dyrektora instytutu lub wyznaczonej osoby z komórki ds. własności intelektualnej, która jest upoważniona do prowadzenia sprawy. W przypadku, gdy za opracowanie dokumentacji odpowiedzialny jest rzecznik patentowy zatrudniony w instytucie, który jest w ciągłym kontakcie z twórcami, może wystarczyć akceptacja przygotowanej treści zgłoszenia przez twórców. Wszystko zależy od procedur przyjętych w instytucie i dobrych praktyk. Po uzyskaniu akceptacji, wniosek jest gotowy do zgłoszenia. Dokonanie zgłoszenia może nastąpić na wiele sposobów, np. osobiście (bezpośrednio w urzędzie), listownie, za pomocą telefaksu lub elektronicznie, z wykorzystaniem systemu opracowanego w tym celu przez dany urząd, w którym dokonujemy zgłoszenia. W zależności od sposobu zgłoszenia, różny przebieg ma kolejny krok tego etapu, czyli oczekiwanie na potwierdzenie zgłoszenia. W przypadku zgłoszenia elektronicznego potwierdzenie zgłoszenia jest niemal natychmiastowe. Podobnie jak w przypadku wysłania zgłoszenia faksem. W przypadku zgłoszenia listownego, potwierdzeniem wysłania będzie potwierdzenie nadania. W przypadku złożenia dokumentacji bezpośrednio w urzędzie, potwierdzeniem będzie pieczętka z datą wpływu, którą to pieczętkę przystawi pracownik urzędu na kopii dokumentów. Kolejnym krokiem będzie oczekiwanie na potwierdzenie z urzędu, z którego będzie wynikać potwierdzenie dokonania zgłoszenia, z nadanym numerem zgłoszenia i datą zgłoszenia, co stanowi zakończenie tego etapu.

02. ZGŁASZANIE PRAWA DO URZĘDU (IPO)

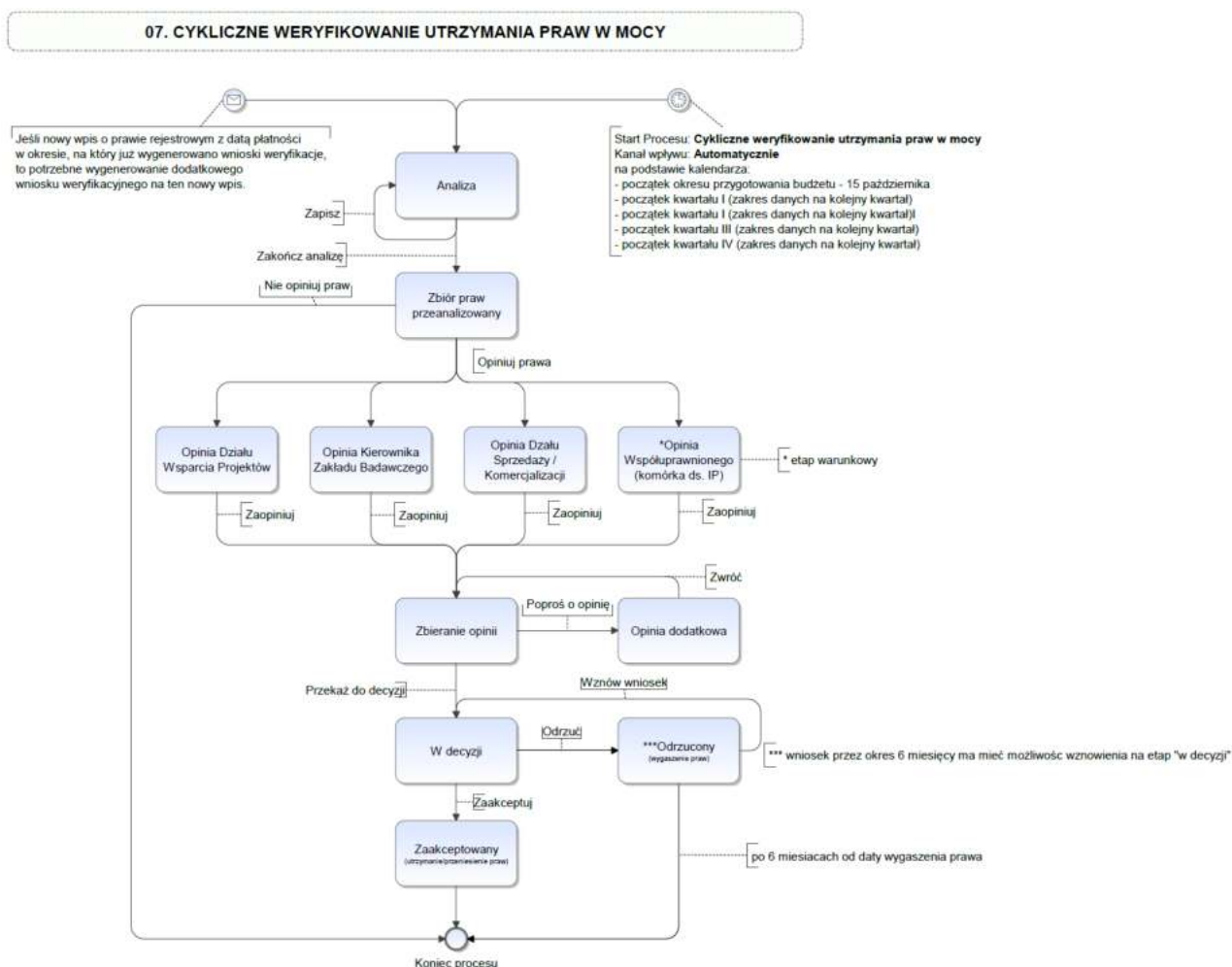

Rysunek 4 – Diagram procesu *Zgłaszanie prawa do urzędu*

9.2.3 Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw

Celem procesu jest dokonanie wyboru praw do utrzymania w mocy (Rysunek 5). W procesie tym start następuje automatycznie – przed zakończeniem roku budżetowego 15 października każdego roku; kolejny automatyczny start następuje na początku każdego kwartału (dane dla następnego kwartału). Dla nowo udzielonych praw, które nie zostały uwzględnione w przeglądzie generowana jest automatycznie odrębna lista dla celów weryfikacji. Każde prawo podlega analizie. Po przeprowadzeniu analizy wstępnej zbiór praw przekazywany jest do zaopiniowania przez komórki wskazane w systemie jako komórki opiniujące. W zależności od struktury organizacyjnej podmiotami opiniującymi mogą być komórka ds. wsparcia projektów, Kierownik Zakładu Badawczego, komórka ds. sprzedaży i komercjalizacji, inna komórka. W przypadku współwłasności IP niezbędne jest pozyskanie opinii współwłaściciela – podmiot zewnętrzny. W przypadku opinii negatywnej obligatoryjne jest załączenie uzasadnienia. W przypadku wątpliwości możliwe jest wystąpienie o opinię dodatkową. Zebrane opinie służą do podjęcia decyzji przez Dyrektora instytutu lub osobę przez niego upoważnioną o nadaniu prawu statusu

– do utrzymania w mocy albo odrzucony. W przypadku odrzucenia możliwe jest ponowne przekazanie prawa do decyzji. Na etapie decyzji możliwe jest nadanie statusu do utrzymania w mocy albo odrzucony. W przypadku nadania statusu do utrzymania w mocy proces kończy się. Płatność następuje w kolejnym procesie – utrzymanie praw w mocy przed właściwym urzędem.

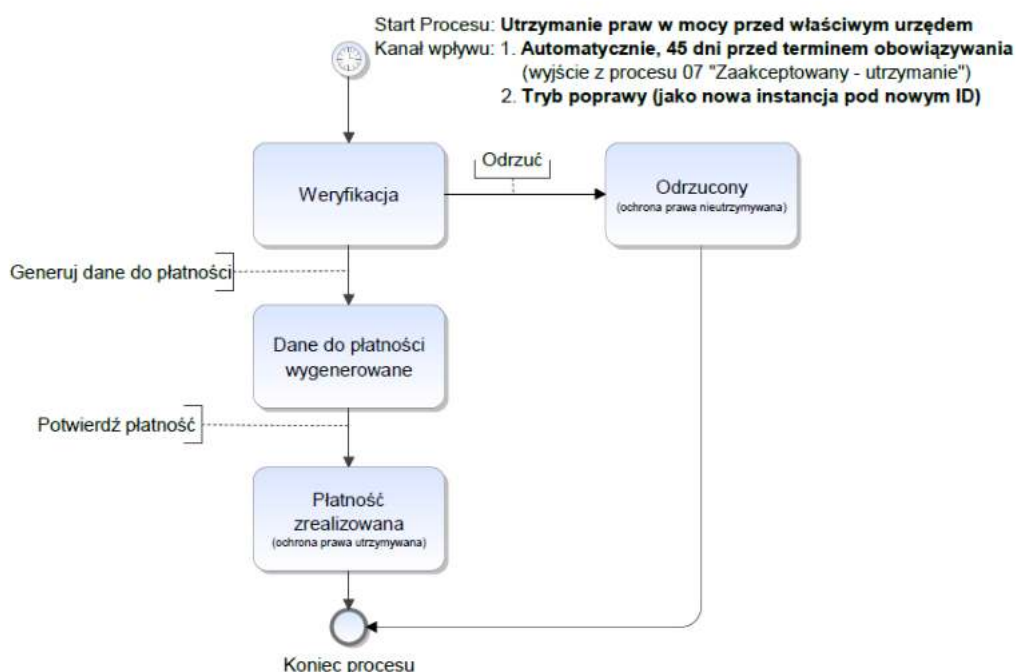
Rysunek 5 – Diagram procesu *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy*

9.2.4 Utrzymanie praw w mocy

Zamiarem niniejszego procesu jest wniesienie opłat urzędowych dla wytypowanych praw w celu utrzymania ich w mocy (Rysunek 6). Warunkiem utrzymania ochrony jest prawidłowe wnoszenie opłat za kolejne okresy ochrony. W procesie tym start następuje automatycznie na 45 dni przed terminem, w którym powinna zostać wniesiona płatność do właściwego urzędu. Tryb może być uruchomiony ręcznie w przypadku nowych praw, które zostały udzielone, a nie były ujęte w przeglądzie wynikającym z procesu *utrzymanie prawa w mocy*. Taka sytuacja może powstać w przypadku doręczenia decyzji warunkowej o udzieleniu prawa. Pracownik, który jest

odpowiedzialny za ten proces dokonuje weryfikacji płatności. Na tym etapie możliwa jest akceptacja albo odrzucenie. Jeżeli wszystkie dane są poprawne (do formularza wprowadzane są dane m.in. urzędu, numer prawa, kwota, waluta; numer rachunku) generowane są dane do płatności, które posłużą do wykonania płatności za utrzymanie prawa w mocy. W przypadku pozytywnej ścieżki, proces kończy się, gdy płatność zostanie wniesiona do właściwego Urzędu. Po realizacji płatności przez komórkę ds. księgowo-finansowych, rzecznika patentowego, kancelarię zewnętrzną, w systemie załącza się dowód dokonania płatności.

05. UTRZYMANIE PRAW W MOCY PRZED WŁAŚCIWYM URZĘDEM

Rysunek 6 – Diagram procesu *Utrzymanie praw w mocy*

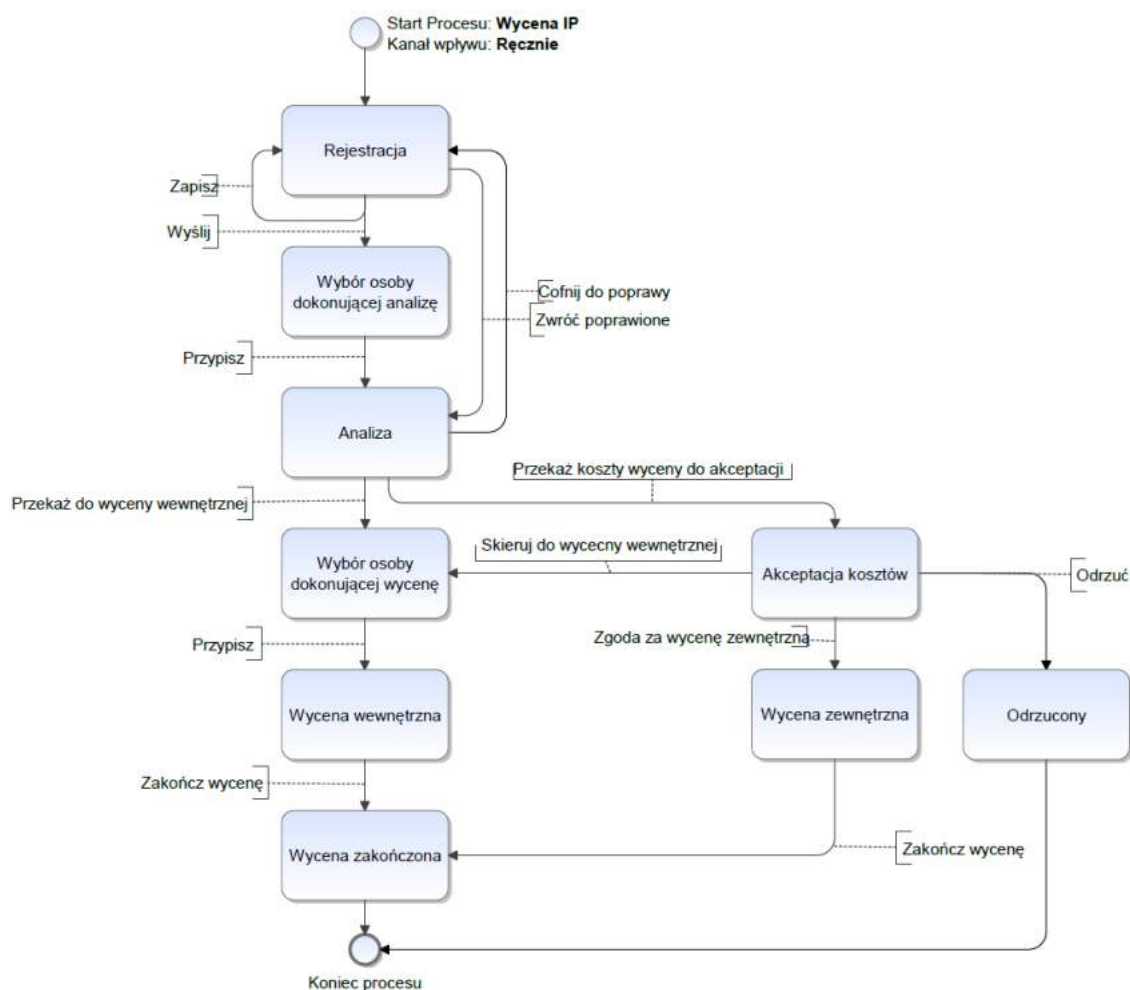
9.2.5 Wycena IP

Celem procesu jest dokonanie wyceny IP – rozumianej jako określenie wartości IP, w szczególności na potrzeby komercjalizacji bezpośredniej lub pośredniej. Wycena aktywów trwałych w przypadku oddania do korzystania innym podmiotom na podstawie umów powinno uwzględniać postanowienia ustawy o zarządzaniu mieniem państwowym – art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1933).

Proces rozpoczyna się zgłoszeniem prawa do wyceny (Rysunek 7). Wymagane jest ręczne zarejestrowanie sprawy w systemie oraz uruchomienie sprawy. W przypadku wskazania prawa,

dla którego ma być dokonana wycena (może to wynikać z potrzeb działu komercjalizacji lub innego działu, wskazania Dyrektora instytutu lub osoby przez niego upoważnionej) zgłoszenie takie jest rejestrowane w systemie i przypisane do działu lub osoby, która ma wykonać analizę/analizy niezbędne do przygotowania wyceny. Wykonana analiza przesłana do osoby zamawiającej może zostać zwrócona do uzupełnienia. Po wykonaniu i przyjęciu analizy/analiz proces jest kontynuowany – poprzez przekazanie prawa do wyceny. W procesie możliwe jest wykonanie wyceny wewnętrznej lub wyceny zewnętrznej. Jeżeli wykonywana będzie wycena zewnętrzna niezbędne jest wcześniejsze oszacowanie kosztów oraz wskazanie sposobu wyłonienia wykonawcy (np. zgodnie z przepisami prawo zamówień publicznych). Na tym etapie możliwe jest też podjęcie decyzji przez osobę uprawnioną (w zależności od struktury organizacyjnej np. Dyrektor instytutu, Dyrektor działu Komercjalizacji). Akceptacja kosztów wyceny zewnętrznej pozwala na przekazanie prawa do wyceny zewnętrznemu podmiotowi. W przypadku odrzucenia proponowanych kosztów wykonania wyceny zewnętrznej możliwe jest zakończenie procesu bez wykonania oceny zewnętrznej lub skierowanie do wykonania wyceny wewnętrznej przez wskazanego pracownika. W przypadku wyceny wewnętrznej – wskazywany jest pracownik, który będzie wykonywał wycenę i do niego przypisana jest sprawa. Pracownik ten wykonuje wycenę w terminie wskazanym w systemie. Zakończeniem procesu jest przygotowanie (wewnętrznej lub zewnętrznej) wyceny własności intelektualnej.

17. WYCENA IP

Rysunek 7 – Diagram procesu *Wycena IP*

9.2.6 Wniesienie IP jako aportu do spółki

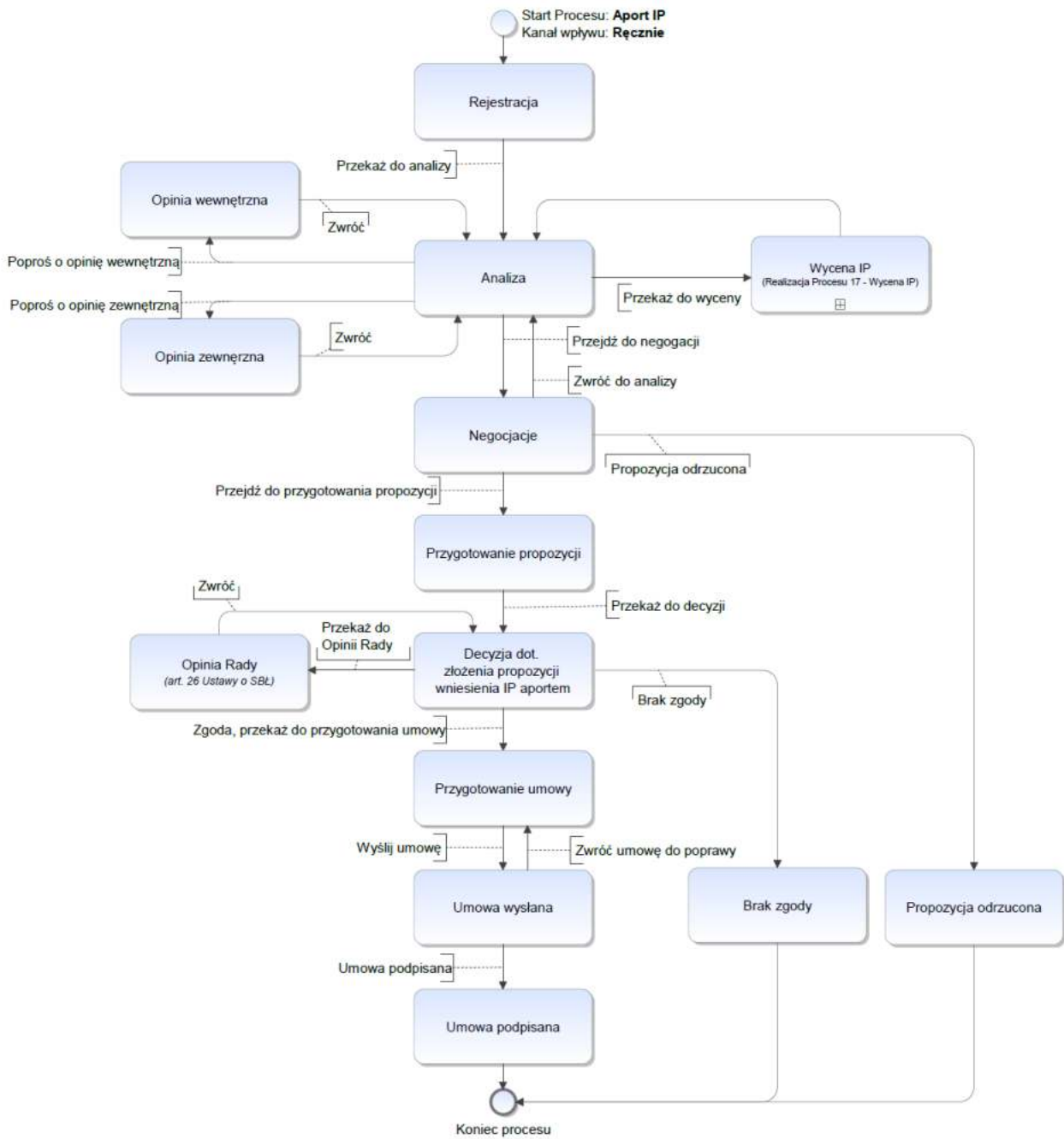
Celem procesu jest wniesienie IP aportem do spółki. Proces uruchamiany jest ręcznie przez wybrane do wniesienia aportem do spółki IP (Rysunek 8). Prawo wskazane może zostać przekazane do analizy, która może zostać przekazana do opinii wewnętrznej lub zewnętrznej. Do przeprowadzenia analizy niezbędne jest dokonanie wyceny IP – uruchamiany jest proces wyceny IP. Informacje uzyskane podczas analizy i wycena stanowią podstawę do procesu negocjacji. Proces negocjacji prowadzony przez komórkę ds. komercjalizacji lub inną komórkę organizacyjną desygnowaną do doprowadzenia tego procesu.

Na etapie prowadzenia negocjacji może dojść do odrzucenia propozycji albo ustalenia nowych warunków. Wtedy w komórce odpowiedzialnej za ten proces, przygotowana jest propozycja

podlegająca analizie – może zostać zaakceptowana albo odrzucona. Na etapie decyzji, zgodnie z art. 26 ust. 4 ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz, propozycja wniesienia praw aportem może zostać przedłożona do zaopiniowania przez Radę instytutu Łukasiewicza.

Proces może zakończyć się w sytuacji niepowodzenia negocjacji, gdy propozycja zostanie odrzucona albo brakiem zgody (np. na złożenie propozycji wniesienia IP aportem). W przypadku uzyskania zgody – decyzja dot. złożenia propozycji wniesienia IP aportem, dział prawny (lub inna komórka odpowiedzialna za obsługę prawną procesu komercjalizacji) przygotowuje projekt umowy, który jest przesyłany do spółki, do której prawo ma być wniesione aportem. W przypadku zgłoszenia uwag/zmian do umowy – umowa trafia ponownie do działu odpowiedzialnego za obsługę prawną. Proces kończy się zawarciem umowy.

14. APORT IP

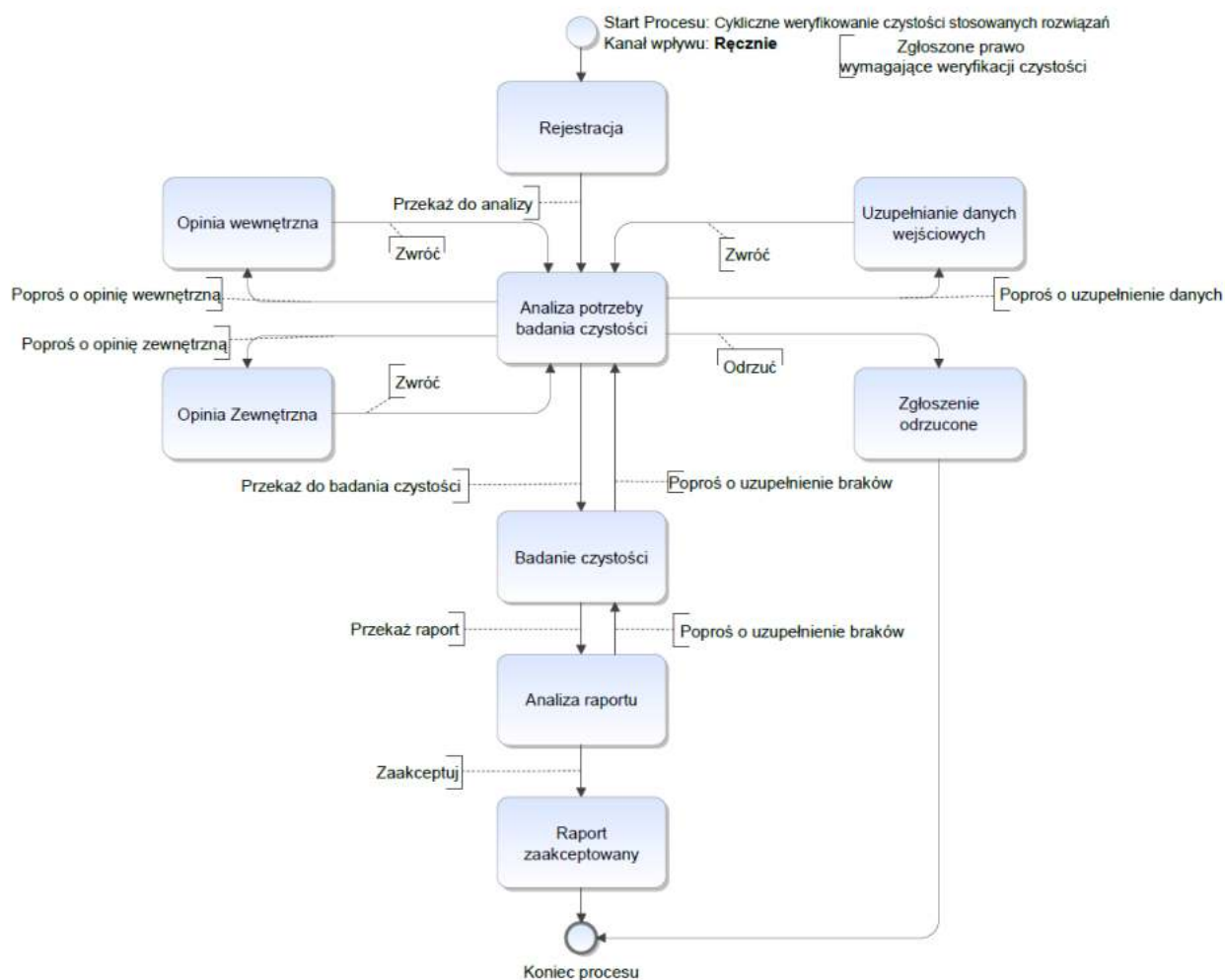

Rysunek 8 – Diagram procesu *Wniesienie IP jako aportu do spółki*

9.2.7 Cykliczne weryfikowanie czystości stosowanych rozwiązań

Celem procesu jest sprawdzenie czy dane rozwiązanie nie narusza praw osób trzecich. Proces rozpoczyna się od zgłoszenia potrzeby przeprowadzenia weryfikacji dla danego prawa (Rysunek 9). Każde zgłoszenie jest rejestrowane w systemie i przekazywane do analizy. W ramach analizy sprawdzana jest kompletność danych wejściowych oraz zasadność przeprowadzenia weryfikacji. W przypadku stwierdzenia braków, możliwe jest przekazanie zgłoszenia do wyznaczonej osoby w celu uzupełnienia danych wejściowych. Równolegle zgłoszenie może zostać przekazane do opiniowania z wykorzystaniem zasobów ludzkich instytutu lub korzystając z zewnętrznych podmiotów. Uzyskanie negatywnych opinii lub nieuzupełnienie niezbędnych danych może skutkować odrzuceniem zgłoszenia i zakończeniem procesu dla danego prawa. Pozytywnie zaopiniowane i kompletne zgłoszenia przekazywane są do etapu badania czystości. W ramach badania prowadzone są poszukiwania w bazach danych urzędów ds. własności intelektualnej. W przypadku stwierdzenia, że dostarczone dane wejściowe są niewystarczające do prawidłowego przeprowadzenia badania, możliwe jest zwrócenie sprawy do etapu analizy w celu uzupełnienia braków. Wyniki badania czystości w formie raportu przekazywane są do zgłaszającego. Zgłaszający po dokonaniu analizy raportu może poprosić o uzupełnienie jego treści albo zaakceptować raport, co skutkować będzie zakończeniem procesu.

09. CYKLICZNE WERYFIKOWANIE CZYSTOŚCI STOSOWANYCH ROZWIĄZAŃ

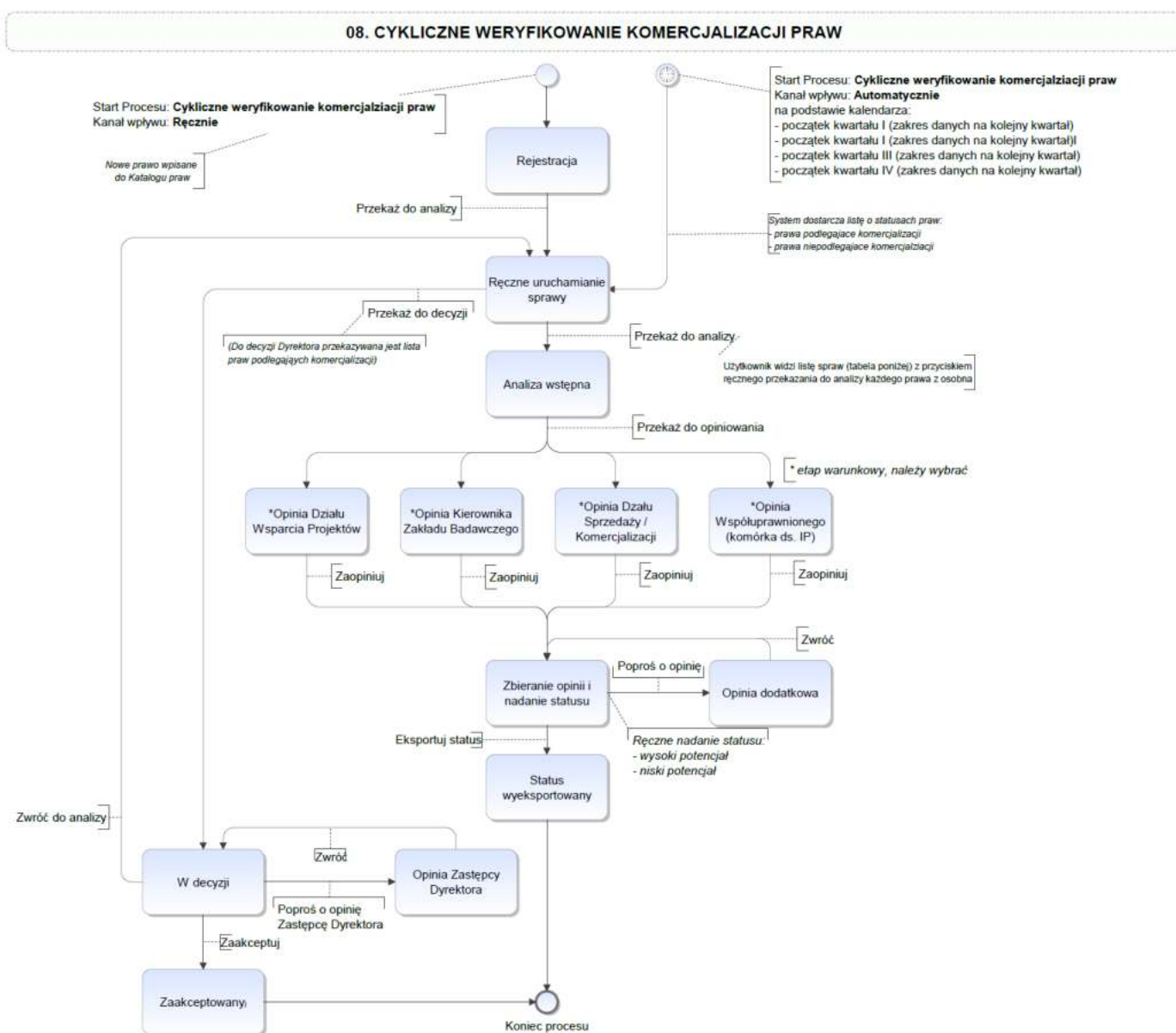

Rysunek 9 – Diagram procesu *Cykliczne weryfikowanie czystości stosowanych rozwiązań*

9.2.8 Cykliczne weryfikowanie komercjalizacji praw

Celem procesu jest przegląd i wytypowanie praw, które powinny podlegać komercjalizacji. Proces rozpoczyna się automatycznie, zgodnie z wcześniej zdefiniowanym cyklem lub ręcznie w przypadku wpisania do bazy nowego prawa (Rysunek 10). Ręczne uruchomienie procesu wymaga zarejestrowania zgłoszenia w systemie oraz uruchomienia sprawy. W przypadku automatycznego rozpoczęcia procesu generowana jest lista praw wymagających weryfikacji. Dla każdego z praw należy ręcznie uruchomić odrębną sprawę poprzez przekazanie do analizy wstępnej. Po dokonaniu analizy możliwe jest przekazanie sprawy do opiniowania przez: Dział Wsparcia Projektów, Kierownika Zakładu Badawczego, Dział Sprzedaży/Komercjalizacji oraz Współuprawnionego, za pośrednictwem komórki ds. własności intelektualnej. W przypadku,

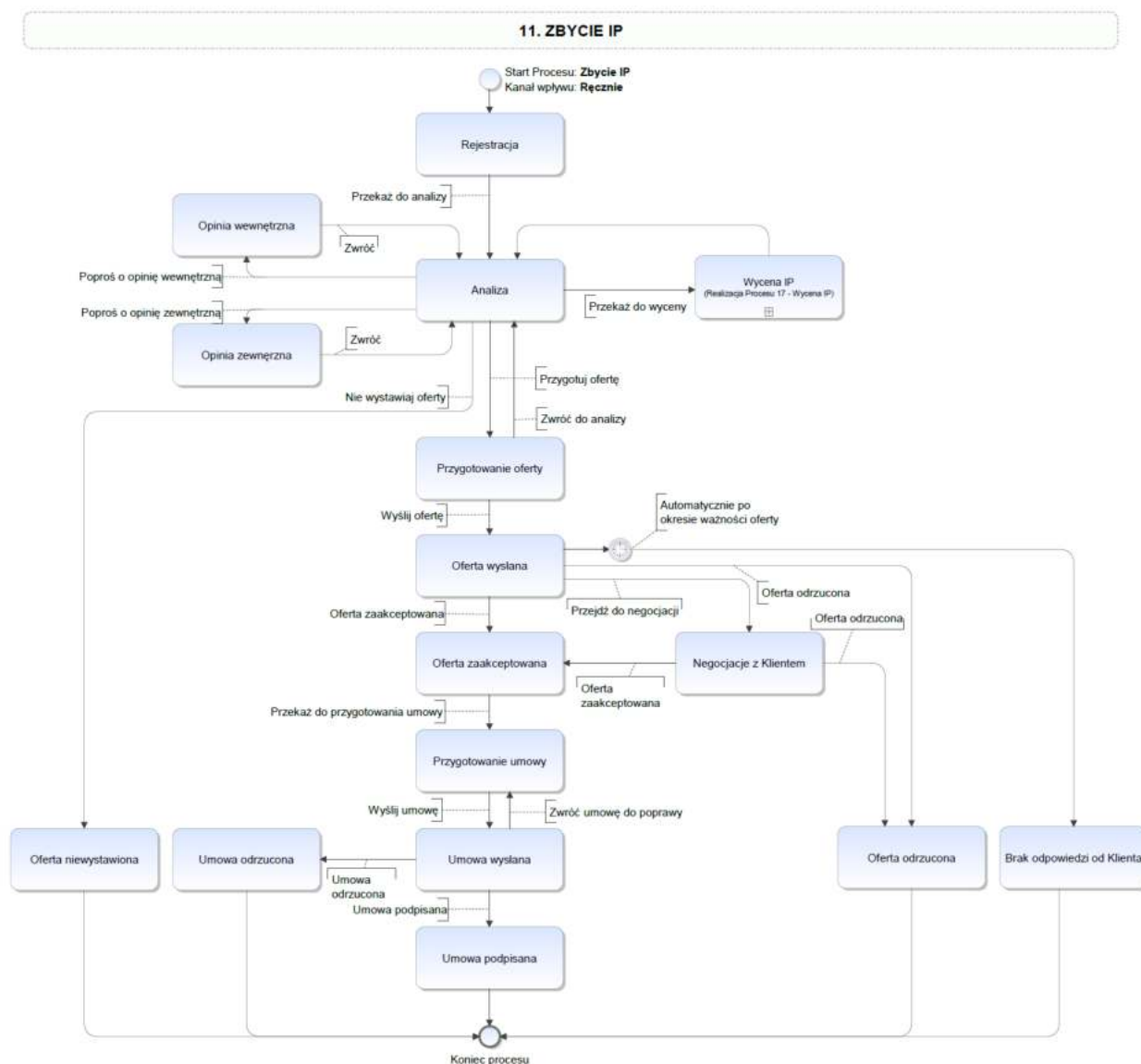
gdy uzyskane opinie są niewystarczające, możliwe jest uzyskanie opinii dodatkowej od innych osób lub działów. Na podstawie wyników analizy i zebranych opinii określany jest status potencjału komercjalizacyjnego: wysoki lub niski. Status jest eksportowany do wygenerowanej wcześniej listy praw. Po przeprowadzeniu weryfikacji dla wszystkich praw, lista przekazywana jest do akceptacji Dyrektora instytutu. Dyrektor może pozyskać opinię Zastępcy Dyrektora, zwrócić sprawę do ponownej analizy lub zaakceptować listę praw z określonymi statusami potencjału komercjalizacyjnego, co jednocześnie będzie końcem procesu.

Rysunek 10 – Diagram procesu *Cykliczne weryfikowanie komercjalizacji praw*

9.2.9 Zbycie IP przez Instytut

Zbycie własności intelektualnej stanowi jeden z ważniejszych etapów w procesie komercjalizacji. Etap rozpoczyna się od zaistnienia potrzeby zbycia IP, co może stanowić efekt poprzedniego etapu, tj. cyklicznego weryfikowania komercjalizacji praw albo np. zapytanie, które wpłynie do instytutu od potencjalnego klienta zainteresowanego nabyciem IP, którym dysponuje instytut (Rysunek 11). Po zarejestrowaniu w systemie możliwości zbycia IP prowadzona jest analiza, podczas której mogą równolegle nastąpić trzy działania, tj. skierowanie sprawy do opinii wewnętrznej, skierowanie sprawy do opinii zewnętrznej, bądź zlecenie wyceny IP. Podkreślić przy tym należy, że w zależności od liczby i kompetencji zasobów ludzkich Instytutu, wycena może być przeprowadzona przez osobę zatrudnioną w instytucie albo przez wyspecjalizowaną jednostkę zewnętrzną. Istotne przy tym jest, że w przypadku niektórych przedmiotów podlegających komercjalizacji, koszt samej wyceny może przewyższyć wartość komercjalizowanego know-how, dlatego etap wyceny nie jest obligatoryjnym etapem procesu. Podobnie zresztą jak uzyskanie opinii, które mogą mieć miejsce w tym procesie, ale nie muszą. Po zakończeniu procesu zbierania danych i uzyskaniu ew. opinii albo wyceny, prowadzona jest analiza, po zakończeniu której przygotowywana jest oferta lub zostaje podjęta decyzja o wstrzymaniu przygotowania oferty. W przypadku z pierwszego możliwych wariantów, oferta zostaje wysłana do klienta, w efekcie czego jednym z założonych scenariuszy może być brak odpowiedzi. Brak odpowiedzi ze strony klienta, jak również podjęcie decyzji o nieprzygotowywaniu oferty stanowi zakończenie procesu. W innych wariantach, na ogół następują negocjacje z klientem, po zakończeniu których oferta może zostać odrzucona (koniec procesu) bądź zaakceptowana. W przypadku akceptacji oferty kolejnym krokiem etapu jest przygotowanie umowy i ustalenie warunków współpracy. Po przygotowaniu umowy i wysłaniu jej klientowi, umowa może zostać zaakceptowana bądź odrzucona, co w obu przypadkach stanowi zakończenie procesu w etapie zbycia IP.

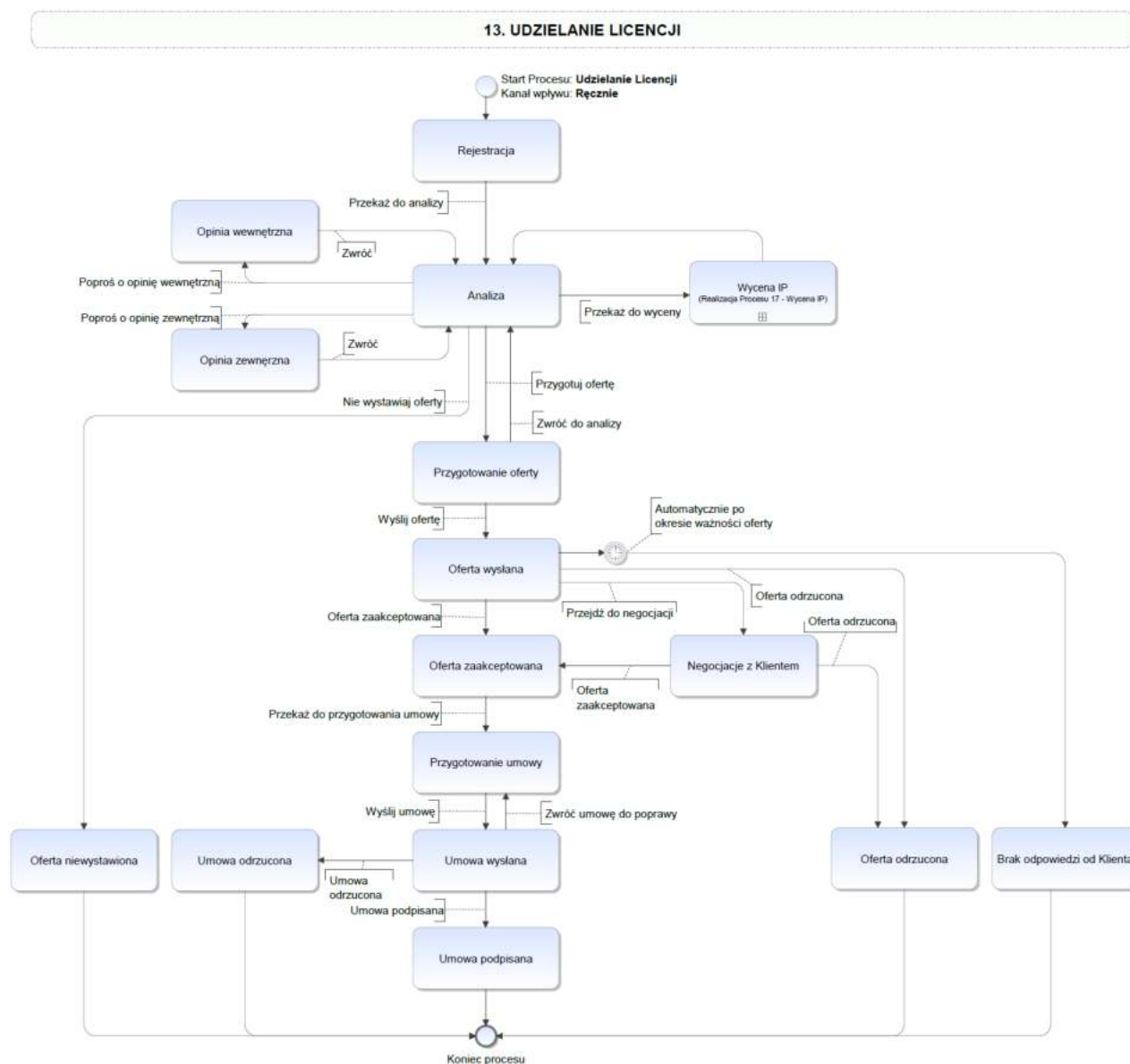

Rysunek 11 – Diagram procesu *Zbycie IP przez instytut*

9.2.10 Udzielanie licencji na prawa wyłączne

Alternatywnym etapem do zbycia IP może być udzielenie licencji na prawa wyłączne. Po zarejestrowaniu możliwości (potrzeby) rozpoczęcia tego procesu, prowadzona jest analiza niemalże na identycznych zasadach, jak w przypadku procesu w zakresie zbycia IP (Rysunek 12). Na etapie analizy system umożliwia przekazanie sprawy do zebrania opinii wewnętrznej lub zewnętrznej, jak również wyceny. Podobnie jak w przypadku zbycia IP na etapie analizy konieczne jest bowiem określenie wartości licencji, a właściwie opłat licencyjnych. Kolejne kroki są identyczne jak w przypadku etapu zbycia IP. System zakłada możliwość podjęcia decyzji o przygotowaniu oferty bądź jej nie przygotowywaniu. Dalej, w przypadku podjęcia decyzji

o przygotowaniu oferty, klientowi przedkładana jest oferta, którą może zaakceptować, odrzucić bądź przejść do negocjacji. Odrzucenie oferty, jak również brak odpowiedzi, stanowi zakończenie procesu. W przypadku braku odpowiedzi system automatycznie zakończy proces po okresie ważności oferty. W przypadku zaakceptowania oferty, po ew. negocjacjach, system zakłada przejście do kolejnego działania, tj. przygotowania umowy i wysłania jej do akceptacji klientowi. Klient może zaakceptować i podpisać umowę licencyjną albo ją odrzucić – w obu przypadkach etap udzielania licencji zostaje zakończony w systemie.

Rysunek 12 – Diagram procesu *Udzielenie licencji na prawa wyłączne*

9.3 Wybór procesów do digitalizacji

Zmapowanie najistotniejszy procesów ochrony i zarządzania własnością intelektualną pozwoliło na zobrazowanie ich przebiegu oraz wskazanie etapów obligatoryjnych oraz fakultatywnych. Pogłębiona analiza wyselekcjonowanych najistotniejszych procesów zarządzania ujawniła ich złożoność, wielkoetapowy przebieg oraz istnienie konieczności zaangażowania kilkusobowego zespołu do ich sprawnej implementacji.

Spośród 10 kluczowych procesów wybrano pięć, których digitalizacja powinna stanowić najwyższy priorytet z uwagi na krytyczne znaczenie w procesie komercjalizacji. Pięć wytypowanych procesów stanowi:

1. Dobór formy ochrony;
2. Zgłoszenie prawa do urzędu;
3. Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy;
4. Utrzymanie praw w mocy przed właściwym urzędem;
5. Wycena IP.

Proces dotyczący doboru formy ochrony oraz jego naturalna kontynuacja – proces zgłoszenia praw do urzędu umożliwia dokonanie formalnego zgłoszenia rozwiązań powstałych w wyniku działalności twórczej pracowników Łukasiewicza. Kolejne dwa procesy związane są z analizą już posiadanych praw rejestrowych i podejmowaniem decyzji w przedmiocie ich dalszego utrzymywania w mocy. Proces „utrzymywanie praw w mocy” pozwala na prowadzenie czynności przed urzędami ds. własności przemysłowej związanymi z wnoszeniem opłat za kolejne okresy ochronne. Ostatni z wytypowanych procesów umożliwia dokonanie wyceny posiadanych praw, dzięki czemu możliwe jest prowadzenie komercjalizacji bezpośredniej albo pośredniej.

10. Model dziedzinowy

Każda dziedzina posiada charakterystyczną dla siebie terminologię. W skład tej terminologii wchodzi między innymi pojęcia istotne z punktu widzenia funkcjonowania organizacji – obiekty biznesowe (ang. *business objects*). Obiekty biznesowe są najczęściej powiązane ze sobą, a także mogą tworzyć struktury hierarchiczne.

Rozdział ten przedstawia konceptualny model danych dla dziedziny zarządzania prawami własności intelektualnej w Łukasiewiczu. Elementy tego modelu reprezentują kluczowe dla tej dziedziny pojęcia, dane, dokumenty, zdarzenia oraz inne obiekty biznesowe wraz z ich atrybutami oraz zależnościami. Zadaniem modelu konceptualnego jest ułatwienie zrozumienia struktury pojęć biznesowych i ich zależności oraz niektórych reguł biznesowych. Model ten jest niezależny od konkretnych technologii, które mogą zostać użyte podczas digitalizacji danego obszaru dziedzinowego. Konceptualny model danych został przedstawiony w postaci diagramów klas w notacji UML³⁵.

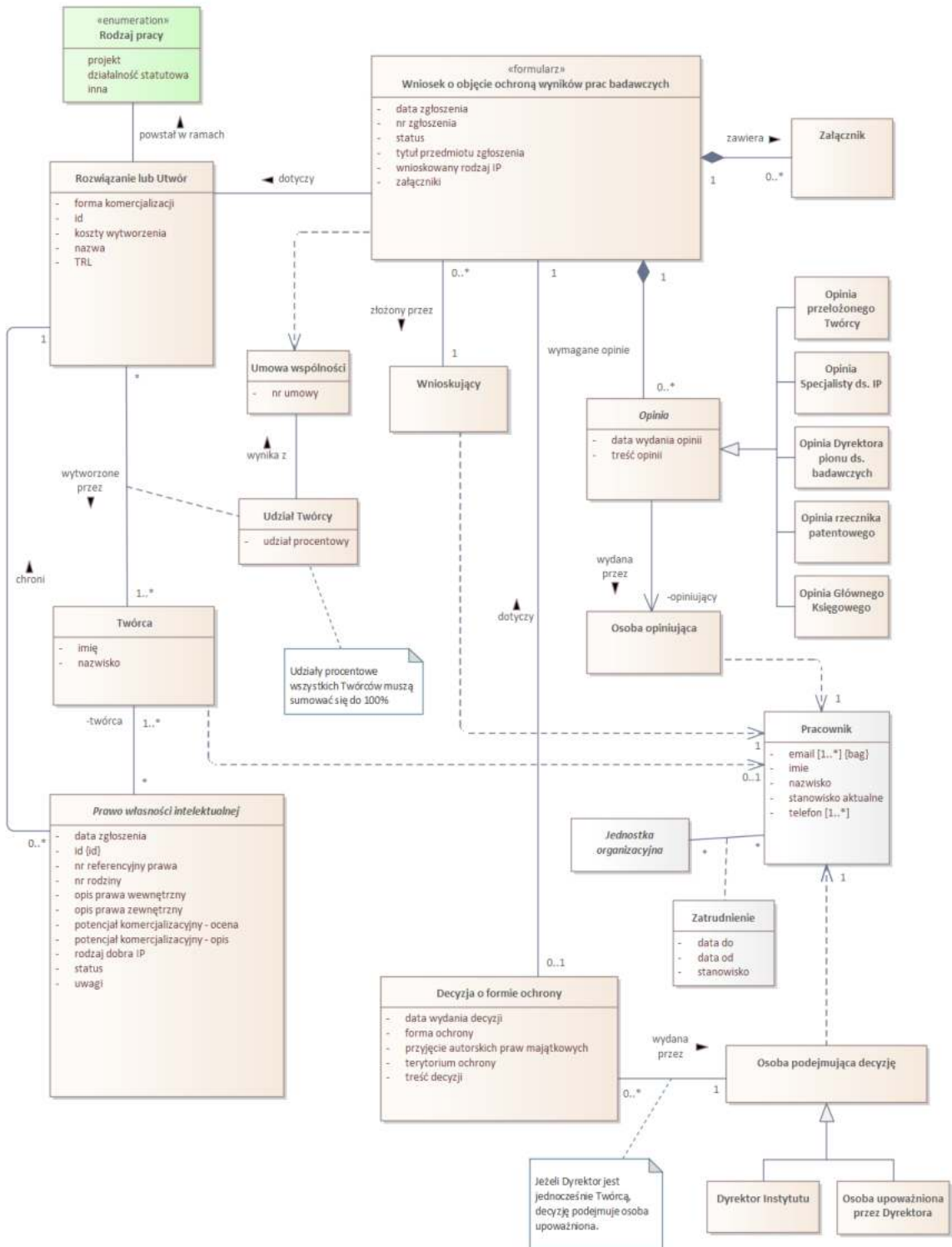
Dla zwiększenia czytelności, model został podzielony na pięć części zaprezentowanych w podrozdziałach od 10.1 do 10.5. Każdy z podrozdziałów prezentuje diagram stanowiący wybrany fragment modelu oraz opis wybranych klas modelu, reprezentujących najważniejsze pojęcia w danym obszarze.

³⁵ Unified Modeling Language (UML, zunifikowany język modelowania) – język półformalny wykorzystywany m.in. do modelowania dziedziny problemu oraz różnego rodzaju systemów. Standard języka jest obecnie rozwijany przez Object Management Group (www.omg.org).

Pojęcie	Opis
Prawo własności intelektualnej	Klasa abstrakcyjna stanowiąca najbardziej ogólną reprezentację praw własności intelektualnej. Definiuje zbiór atrybutów wspólny dla wszystkich konkretnych typów praw własności intelektualnej. Są to atrybuty odzwierciedlające właściwości praw własności intelektualnej powszechnie używane w praktyce urzędów patentowych i wynikające z prawodawstwa, jak też atrybuty specyficzne dla obszaru zarządzania prawami własności intelektualnej w Łukasiewiczu (np. wewnętrzny identyfikator prawa, opis wewnętrzny, potencjał komercjalizacyjny czy status prawa). Każde prawo własności intelektualnej jest powiązane z co najmniej jednym Twórcą lub Hodowcą. Każde prawo własności intelektualnej może posiadać w danym czasie jeden ze statusów: – postępowanie w toku, – w mocy, – wygasło, – unieważnione, – przeniesione na inny podmiot.
Prawo własności przemysłowej	Klasa abstrakcyjna będąca podtypem klasy „Prawo własności intelektualnej”. Definiuje ona zbiór atrybutów charakterystyczny dla wszystkich konkretnych rodzajów praw własności przemysłowej, takich jak: – Wynalazek, – Wzór użytkowy, – Wzór przemysłowy, – Topografia układu scalonego, – Znak towarowy. Klasa ta, oprócz zestawu atrybutów mogących przyjmować wartości tekstowe oraz numeryczne, definiuje również atrybuty mogące przyjmować wartości o charakterze enumeratywnym: – urząd dokonania zgłoszenia, – urząd udzielający prawa, – kraj lub region zgłoszenia, – kraj uprzedniego pierwszeństwa, – rodzaj pierwszeństwa. W postępowaniu zgłoszeniowym Prawa własności przemysłowej może uczestniczyć Zgłaszający lub, opcjonalnie, Pełnomocnik.
Utwór prawa autorskiego	Klasa reprezentująca utwór w rozumieniu prawa autorskiego. Jest ona podtypem Prawa własności intelektualnej. Oprócz zestawu atrybutów dziedziczonego z klasy nadrzędnej, definiuje zestaw atrybutów charakterystyczny dla utworów, m.in. tytuł utworu, data ustalenia utworu, rodzaj i typ utworu oraz właściciel utworu (reprezentowany przez klasę Właściciel). Właścicielem utworu może być pracownik Łukasiewicza lub osoba spoza organizacji.

Pojęcie	Opis
Odmiana roślin	Klasa reprezentująca prawo hodowcy zgodnie z Ustawą o ochronie prawnej roślin. Jest to prawo przyznawane przez Centralny Ośrodek Badania Roślin Uprawnych albo Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin. Klasa ta jest podtypem Prawa własności intelektualnej. Oprócz zestawu atrybutów dziedziczonego z klasy nadrzędnej, definiuje zestaw atrybutów charakterystyczny dla Odmiany roślin, w tym Zachowujący i Reprezentant.
Twórca	Klasa reprezentująca twórcę prawa własności intelektualnej lub hodowcę w przypadku Odmiany roślin. Twórca może być pracownikiem Sieci Badawczej Łukasiewicz bądź osobą spoza organizacji. Minimalny zestaw atrybutów dla Twórcy, to imię, nazwisko oraz dane kontaktowe. Udział twórcy w danym prawie własności intelektualnej może być określony procentowo. Udział ten definiuje klasa asocjacyjna Udział Twórcy.
Pełnomocnik	Pełnomocnik reprezentujący Zgłaszającego w postępowaniu przed Urzędem Patentowym w sprawie uzyskania prawa własności przemysłowej.
Zgłaszający	Osoba lub podmiot uprawniony do zgłoszenia Prawa własności przemysłowej do Urzędu Patentowego.

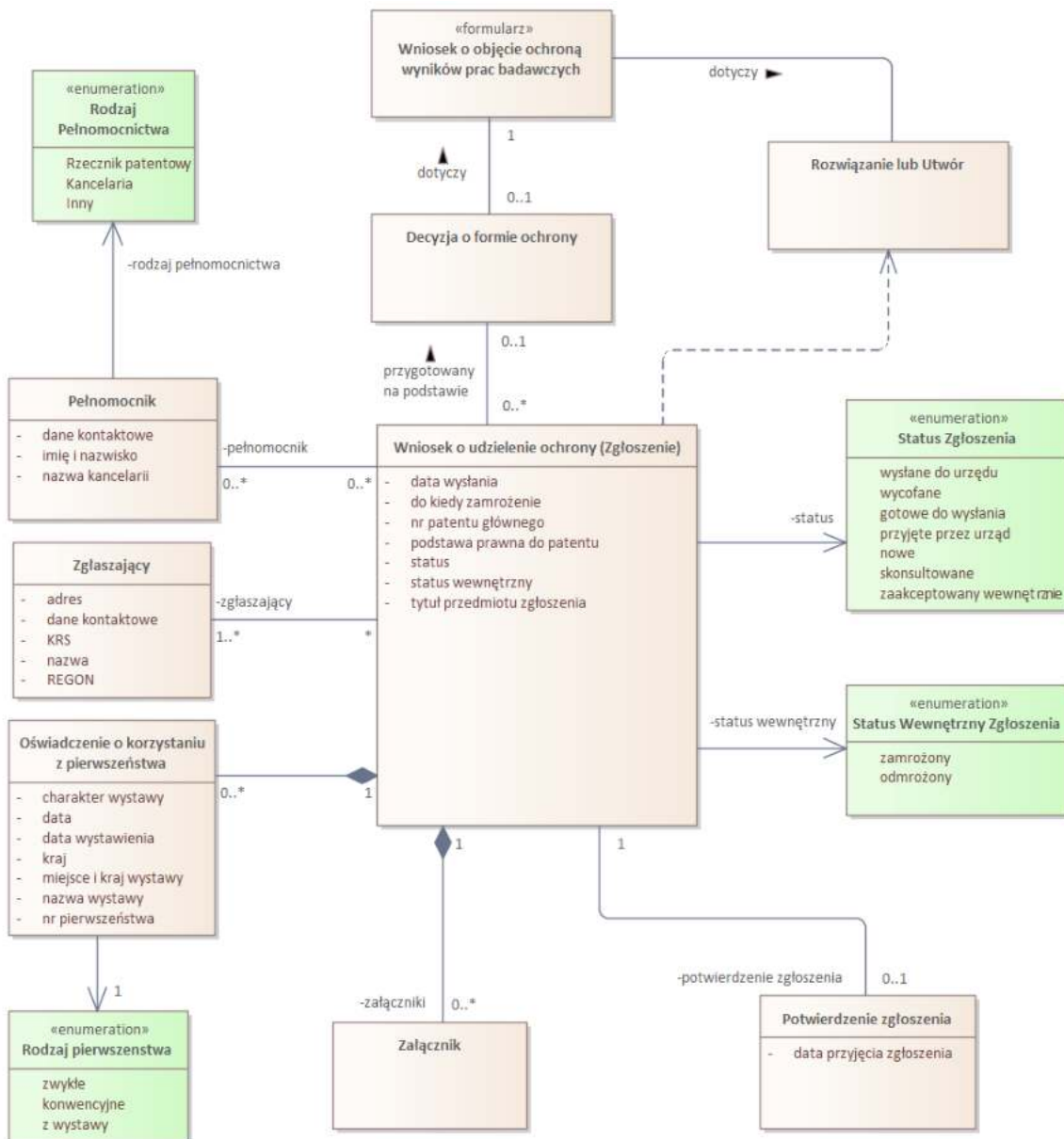
10.2

Rysunek 14 – Diagram klas „Dobór formy ochrony”

Pojęcie	Opis
Wniosek o objęcie ochroną wyników prac badawczych	Klasa reprezentująca wniosek o wskazanie optymalnej formy i objęcie ochroną Rozwiązania lub utworu będącego wynikiem prac badawczo-rozwojowych prowadzonych w Łukasiewiczu bądź przy współudziale pracowników Łukasiewicza. Klasa ta posiada zestaw atrybutów definiujących zawartość wniosku. W szczególności wniosek wskazuje Rozwiązanie lub utwór, którego dotyczy a także Wnioskującego. Wniosek może zawierać szereg różnego rodzaju załączników składanych razem z wnioskiem lub dołączanych w procesie rozpatrywania wniosku, podczas którego do wniosku dołączane są również niezbędne Opinie przez Osoby opiniujące.
Rozwiązanie lub utwór	Klasa reprezentująca rozwiązanie lub utwór (w tym również odmianę roślin) będący wynikiem prac badawczo-rozwojowych określonego rodzaju: projektu, działalności statutowej lub innej. Rozwiązanie lub utwór jest rezultatem pracy jednego lub wielu Twórców będących pracownikami Łukasiewicza ale także osób spoza Łukasiewicza. W przypadku wielu Twórców, udział każdego z nich w danym rozwiązaniu lub utworze jest określony procentowo (klasa Udział Twórcy), na podstawie Umowy o współności. W zależności od charakteru, każde rozwiązanie lub utwór może być chronione odpowiedniego rodzaju prawem własności intelektualnej.
Wnioskujący	Osoba składająca Wniosek o objęcie ochroną wyników prac badawczych. Najczęściej jest to Twórca rozwiązania lub jeden z Twórców wnioskujący w imieniu pozostałych Twórców. Wnioskujący jest pracownikiem Łukasiewicza.
Umowa współności	Umowa regulująca współność Rozwiązania lub utworu, zawierana pomiędzy właścicielami Prawa własności intelektualnej.
Opinia	Klasa reprezentująca Opinie wydawane w toku procesu obejmowania ochroną Rozwiązania lub utworu. W zależności od etapu procesu oraz Osoby opiniującej wydawane są różnego rodzaju opinie, m.in.: Opinia przełożonego Twórcy, Opinia Rzecznika Patentowego czy Opinia Głównego Księgowego. Na podstawie zebranych opinii wydawana jest decyzja o formie ochrony danego Rozwiązania lub utworu.
Decyzja o formie ochrony	Decyzja o formie ochrony danego Rozwiązania lub utworu, wydawana przez Osobę podejmującą decyzję na podstawie złożonego Wniosku o objęcie wyników prac badawczych oraz Opinii wydanych w danej sprawie.
Osoba podejmująca decyzję	Klasa reprezentująca osobę podejmującą Decyzję o formie ochrony wnioskowanego Rozwiązania lub utworu. Osobą podejmującą decyzję jest zazwyczaj Dyrektor instytutu lub Osoba upoważniona przez Dyrektora (w szczególności wtedy, gdy Twórcą rozwiązania jest Dyrektor instytutu).

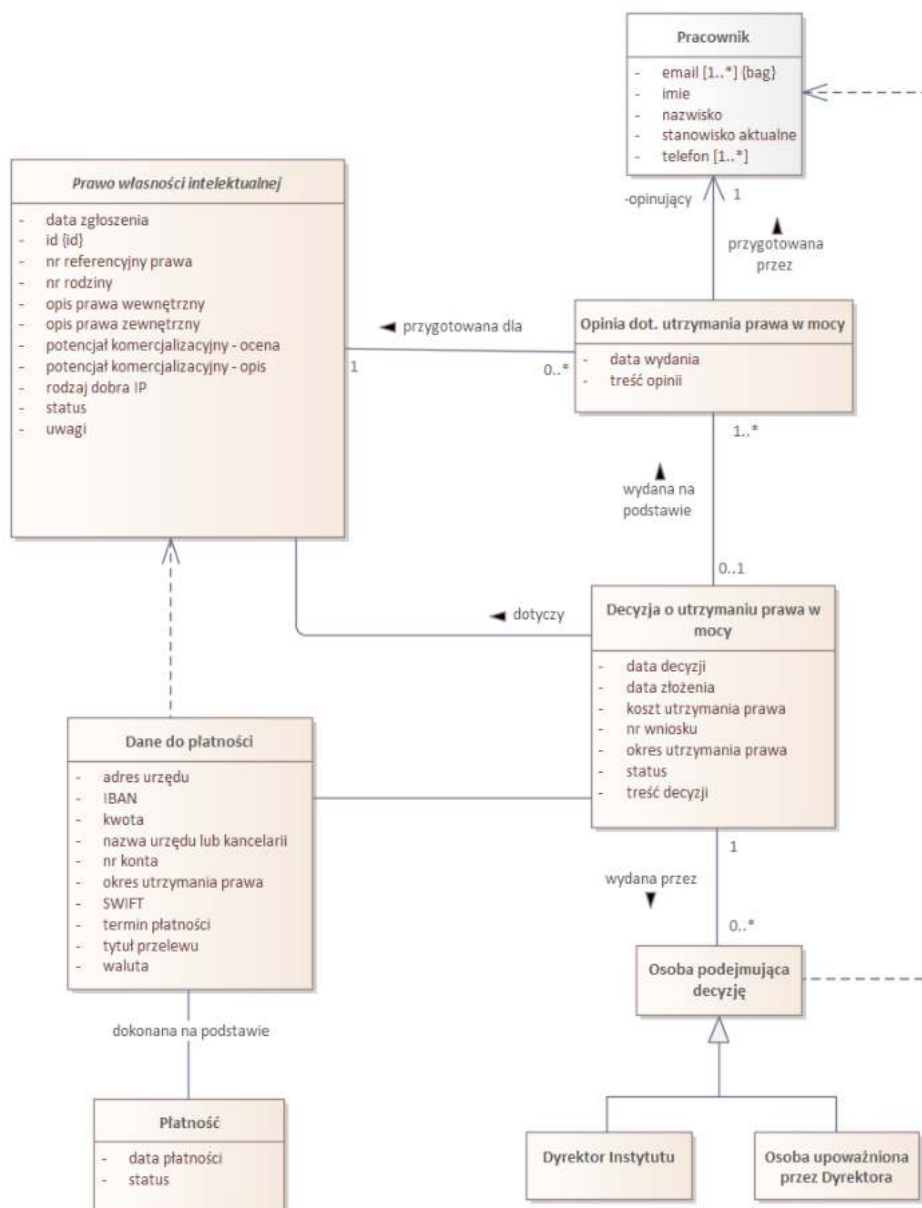
10.3 Zgłaszanie prawa do urzędu

Rysunek 15 – Diagram klas „Zgłaszanie prawa do urzędu”

Pojęcie	Opis
Wniosek o udzielenie ochrony	Klasa ta reprezentuje oficjalny wniosek o udzielenie ochrony na Rozwiązanie lub utwór zgłaszany do odpowiedniego urzędu (np. UPRP, EPO, EUIPO, WIPO, COBORU, etc.). Klasa posiada zbiór atrybutów definiujących zawartość wniosku, m.in. Oświadczenie o korzystaniu z pierwszeństwa czy niezbędne załączniki. Część atrybutów stanowi metadane wykorzystywane w procesie zarządzania prawami własności intelektualnej w Łukasiewiczu, m.in.: – status – określający na jakim etapie znajduje się wniosek w urzędzie, do którego był złożony, – status wewnętrzny – określający status wewnętrzny na potrzeby Łukasiewicza. Wniosek o udzielenie ochrony jest przygotowywany na podstawie decyzji o formie ochrony podejmowanej wewnętrznie na podstawie wniosku Twórcy.
Pełnomocnik	Pełnomocnik reprezentujący Zgłaszającego w postępowaniu przed urzędem udzielającym ochrony, w związku ze złożonym Wnioskiem o udzielenie ochrony.
Zgłaszający	Osoba lub podmiot uprawniony do zgłoszenia rozwiązania lub utworu do odpowiedniego urzędu w celu jego ochrony prawnej.
Oświadczenie o korzystaniu z pierwszeństwa	Oświadczenie o korzystaniu z pierwszeństwa może być opcjonalnym załącznikiem do Wniosku o udzielenie ochrony.
Potwierdzenie zgłoszenia	Potwierdzenie dokonania zgłoszenia do urzędu.

10.4 Weryfikacja praw i ich utrzymanie w mocy

Rysunek 16 – Diagram klas „Weryfikacja praw i ich utrzymanie w mocy”

Pojęcie	Opis
Opinia dot. utrzymania prawa w mocy	Opinia dotycząca utrzymania danego prawa w mocy, tj. sensowności ekonomicznej lub strategicznej przedłużenia ochrony prawa poprzez wniesienie opłaty do odpowiedniego urzędu. Dla danego Prawa własności intelektualnej może być przygotowany szereg opinii przez pracowników odpowiednich jednostek organizacyjnych Instytutu, m.in. Działu Wsparcia Projektów, Działu Komercjalizacji, Kierownika Zakładu Badawczego oraz Komórki ds. Własności Intelektualnej.
Decyzja o utrzymaniu prawa w mocy	Decyzja o przedłużeniu lub zaprzestaniu ochrony dla danego Prawa własności intelektualnej, wydawana przez Osobę podejmującą decyzję (Dyrektora instytutu bądź Osobę upoważnioną przez Dyrektora) na podstawie opracowanych Opinii.
Dane do płatności	Dane do płatności, którą należy wnieść do odpowiedniego urzędu w celu przedłużenia ochrony danego Prawa własności intelektualnej. Dane do płatności generowane są w przypadku pozytywnej decyzji o utrzymaniu prawa w mocy.
Płatność	Klasa reprezentująca płatność dokonywaną w celu utrzymania prawa w mocy, zgodnie z Danymi do płatności.

Pojęcie	Opis
Wniosek o dokonanie wyceny	Klasa reprezentująca wniosek składany w sytuacji, gdy konieczne jest dokonanie wyceny Prawa własności intelektualnej, np. w celu komercjalizacji Rozwiązania lub utworu chronionego Prawem własności intelektualnej. Wniosek może posiadać szereg załączników, zawierających informacje niezbędne dla poprawnej wyceny, m.in.: – Analiza konkurencji, – Analiza rynku, – Planowane przychody, – Koszty wytworzenia prawa.
Analiza wniosku o wycenę	Analiza złożonego wniosku o dokonanie wyceny. Analiza wykonywana jest przez Pracownika danej jednostki, wyznaczonego do przeprowadzenia analizy, której efektem jest oszacowanie kosztów dokonania wyceny oraz decyzja o sposobie wyceny prawa własności intelektualnej – wewnętrznie lub przez podmiot zewnętrzny.
Wycena prawa własności	Klasa abstrakcyjna reprezentująca wycenę prawa własności intelektualnej. Definiuje ona zbiór atrybutów charakterystycznych dla każdej wyceny (m.in. wartość oszacowana, data sporządzenia oraz przyjęcia wyceny), niezależnie czy jest to Wycena wewnętrzna czy Wycena Zewnętrzna.
Wycena wewnętrzna	Wycena wewnętrzna jest wyceną sporządzaną przez Pracownika Łukasiewicza posiadającą odpowiednie kompetencje w zakresie wycen praw własności intelektualnej.
Wycena zewnętrzna	Wycena zewnętrzna jest wyceną sporządzaną przez profesjonalny podmiot zewnętrzny specjalizujący się w wycenach praw własności intelektualnej. Wycena zewnętrzna zlecana jest tylko w przypadku akceptacji kosztów, jakie Łukasiewicz musiałby ponieść w związku ze zleceniem wyceny danego prawa podmiotowi zewnętrznemu.

11. Funkcjonalność wymagań dla prowadzenia procesów zarządzania IP

Procesy zdefiniowane w rozdziale 9 niniejszego raportu zostały w toku analizy obudowane informacjami pozwalającymi na ich digitalizację. Poza merytorycznym przepływem zadań i zdefiniowaniem ich wykonawców (ról w procesie), nazwane zostały:

- akcje towarzyszące przejściu pomiędzy etapami procesu;
- niezbędne do przeprowadzenia procesu dane (odzwierciedlone także w modelu danych), ich typ, widoczność i wymagalność;
- dla części danych – tam, gdzie było to zasadne biznesowo – słowniki danych, czyli zbiór możliwych wartości danej zmiennej (danej);
- reguły decyzyjne, które przełożyły się także na reguły walidacji danych i ich autouzupełniania;
- reguły automatyzacji obiegu procesów, określające momenty ich systemowego uruchomienia oraz zależności pomiędzy działaniem poszczególnych procesów.

Szczegółowe informacje, dot. powyższych wymagań, zawarte są w Załącznikach nr 2–6, pokazujących wyniki analizy biznesowo-systemowej procesów. W poniższych podrozdziałach omówione są szczególnie złożone, nieoczywiste i ważne wymagania funkcjonalne, jakie zespół zdefiniował w trakcie prac.

11.1 Dobór formy ochrony

Automatyczne wypełnianie szablonów dokumentów: Głównym założeniem towarzyszącym pracom nad digitalizacją procesu było wykorzystanie mechanizmu wybranego narzędzia pozwalającego na automatyczne uzupełnianie szablonów dokumentów zapisanych w formacie Microsoft Word (.docx). Podejście takie podyktowane zostało wymaganiem zespołu, aby wypełniony formularz mógł być przekazywany w formie papierowej do „ręcznego” uzupełniania o podpisy osób zaangażowanych w proces. Dokument, stanowiący załącznik nr 1 do Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji (dokument wewnętrzny CŁ i każdego instytutu Łukasiewicza), stał się szablonem wykorzystywanym w digitalizowanym procesie. Definiowanie poszczególnych atrybutów formularza procesu wymagało ciągłej weryfikacji zgodności z treścią formularzy i właściwego ich odzwierciedlania, również poprzez kontekstową zmianę/ukrywanie

treści jego poszczególnych punktów. Na potrzeby procesu wspomniany dokument został podzielony na dwie części, generowane odpowiednio na etapach: „Rejestracja” i „W decyzji”.

Nowy wniosek i automatyczne uzupełnianie danych: Istotnym wymaganiem zespołu była możliwość utworzenia wniosku zawierającego dane w większości takie same jak już złożony wniosek (niezależnie od jego statusu: zaakceptowany/odrzucony). Zastosowane rozwiązanie wychodzi naprzeciw tym oczekiwaniom i pozwala na wskazanie wprowadzonego już do Systemu wniosku. Na jego podstawie nowy wniosek uzupełniany jest w sposób automatyczny i skraca tym samym czasochłonność prac osobie zgłaszającej.

Automatyczne uruchomienie kolejnego procesu: Omawiany w niniejszym punkcie proces znajduje swoją kontynuację w kolejnym, zależnym logicznie procesie. Zaakceptowana forma ochrony staje się automatycznie podstawą do dalszych działań, których przedmiotem jest zgłoszenie prawa do urzędu. Zakończenie niniejszego procesu akceptacją skutkuje automatycznym uruchomieniem procesu Zgłaszanie prawa do urzędu z przekazaniem istotnych dla tego procesu atrybutów.

11.2 Zgłaszanie prawa do urzędu

Automatyczne, kontekstowe uruchomienie procesu: Niniejszy proces może zostać uruchomiony w sposób automatyczny, tylko w wyniku pozytywnego zakończenia procesu *Dobór formy ochrony* (akceptacja). Zgodnie z wymaganiami „ręczne” uruchomienie procesu nie jest możliwe. Formularz procesu zostaje automatycznie uzupełniony danymi, pochodzącymi z poprzedniego procesu. Poza atrybutami statycznymi, zapisanymi na stałe w formularzu, dynamicznie tworzone są tabele, których liczba wierszy zależy bezpośrednio od przekazywanych parametrów. Dodatkowo tabele zmieniają kontekstowo liczbę kolumn w zależności od parametrów wskazanych przez osobę przygotowującą i wypełniającą formularz. Zastosowane rozwiązanie pozwoliło na optymalizację ilości wpisywanych ręcznie danych.

Automatyczne wypełnianie szablonów dokumentów: W opisywanym procesie również zastosowano mechanizm pozwalający na automatyczne uzupełnianie szablonów dokumentów zapisanych w formacie Microsoft Word (.docx). Jako szablonu użyto wzór podania o udzielenie patentu na wynalazek, wzór podania o udzielenie prawa ochronnego na wzór użytkowy lub patentu dodatkowego do UPRP. Elementem wyróżniającym zachowanie wspomnianego mechanizmu w niniejszym procesie jest dodatkowe wypełnianie załączników, zależne bezpośrednio od wartości atrybutów wypełnianego formularza. Zgodnie z wytycznymi opisanymi w poszczególnych rubrykach podania zgłoszeniowego UPRP, jeśli zachodzi taka potrzeba, System samodzielnie tworzy dodatkowe załączniki i uzupełnia je danymi. Zastosowane

rozwiązanie pozwala zgłaszającemu na wygenerowanie pełnego kompletu wypełnionych formularzy celem ich złożenia w UPRP.

11.3 Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw

Zdarzenia wyzwalające proces – pomiędzy elastycznością reakcji a redukcją czasu, przeznaczonego na przełączanie się między zadaniami: Jednym z wymagań zespołu było, by cykliczna weryfikacja utrzymania praw w mocy, odbywała się w sposób, który, z jednej strony, da możliwość zaplanowania kosztów utrzymania praw własności intelektualnej z wyprzedzeniem, z drugiej: pozwoli na zgrupowanie zadań związanych z podejmowaniem decyzji w tym zakresie i wyznaczenie bloków czasu pracy poświęconych na przegląd praw, z trzeciej natomiast strony: na pracę z prawami własności intelektualnej w sposób ciągły, możliwie blisko zmiennych realiów biznesowych. Z tych względów zespół zdecydował w pierwotnej wersji wymagań o cyklicznym kwartalnym uruchamianiu procesu. Przełożyło się to na regułę automatyzacji inicjalizacji procesu. Szczegóły w tym względzie zawiera Załącznik 4. W toku prac z Wykonawcą powyższa potrzeba została zabezpieczona w nieco inny sposób, zapewniający jednak realizację głównych celów biznesowych.

Informacja o zebranych opiniach, dotyczących zasadności utrzymania praw w mocy: Zaletą digitalizacji procesów jest uproszczenie ich obsługi dla wykonawców poszczególnych zadań, w szczególności poprzez automatyzację reguł i walidację ich działania w interakcji z użytkownikiem. Poszczególne prawa własności intelektualnej w procesie weryfikacji zasadności ich dalszego utrzymywania uzyskują szereg opinii eksperckich. Osoba odpowiedzialna za weryfikację utrzymania praw w mocy musi wyważyć pomiędzy liczbą opinii, przeważającą rekomendacją i czasem uzyskiwania tych opinii. Aby uprościć to zadanie, zespół zgłosił wymaganie dotyczące informowania użytkownika przez system o liczbie opinii o które wnioskował i liczbie uzyskanych opinii przed przesłaniem wniosku do ostatecznej decyzji. Jego szczegóły zawiera Załącznik 4.

Zmiana podjętej decyzji, dotyczącej utrzymania praw w mocy: Rzeczywistość biznesowa wymaga zarówno uporządkowania, jak i elastyczności. Część praw własności intelektualnej, których utrzymanie może wydawać się niezasadne w danym momencie, po czasie zyskuje potencjał komercjalizacyjny – pojawia się klient lub inna szansa biznesowa. W celu zabezpieczenia płynnego działania organizacji w takich okolicznościach powstało wymaganie, by podjętą decyzję o nie utrzymaniu danego prawa przez okres 6 miesięcy można było zweryfikować. W tym celu w systemie pojawia się akcja „Wznów wnioszek”, dostępna przez wyznaczony czas. Szczegóły zawiera Załącznik 4.

Automatyczne uruchomienie procesu wspierającego utrzymanie praw w mocy:

Pozytywnie zaopiniowane prawa własności intelektualnej będą wymagały opłaty w celu przedłużenia okresu obowiązywania ich ochrony. Jako że w zakresie projektu znalazł się proces związany z dokonywaniem tej płatności, po zakończeniu weryfikacji utrzymania prawa pozytywną decyzją, automatycznie uruchamiane są instancje odpowiedzialnego za to procesu.

11.4 Utrzymanie praw w mocy

Obsługa dodatkowych płatności za prawo: utrzymanie praw własności intelektualnej w mocy wiąże się z przekazaniem stosownej opłaty. Część opłat wyrażana jest w walucie innej niż polski złoty, ale ze względów prawnych nie zawsze może być regulowana w docelowej walucie. Stwarza to ryzyko powstania różnic pomiędzy kwotą należną, a wpłaconą i konieczność przekazania dodatkowej opłaty, pokrywającej wyżej wymienioną różnicę. Z perspektywy możliwości śledzenia dokonanych opłat przez osoby opiekujące się prawami własności intelektualnej ważne było umożliwienie obsługi tego rodzaju płatności przez system. W tym celu zespół sformułował wymagania dotyczące ponownego uruchomienia procesu *utrzymania praw w mocy* na podstawie wcześniejszej, bazowej instancji. Aby łatwo identyfikować skalę dodatkowych płatności oraz móc śledzić pełen obieg procesu utrzymania praw konkretnej własności intelektualnej, dodatkowy obieg posiada między innymi numer powiązanego procesu podstawowej płatności za dane prawo. Dokładne brzmienie powiązanych z tym zagadnieniem wymagań można znaleźć w Załączniku nr 5.

Możliwość przekazania danych, potrzebnych do wykonania płatności: Jednym z wyzwań digitalizacji pracy jest szybki wzrost złożoności cyfrowego środowiska, w którym porusza się pracownik. By umożliwić korzystanie z zalet cyfrowego procesu i jednocześnie nie wprowadzać do systemu użytkowników, którzy będą z niego korzystać rzadko, do procesu *utrzymania prawa w mocy* dodano wymaganie, by system generował na podstawie wprowadzonych danych plik tekstowy w powszechnie obsługiwanym formacie, w którym zawarte będą dane do przelewu, możliwe do przekazania osobie lub instytucji, która fizycznie dokona opłaty. Kwestię tę adresuje Załącznik nr 5.

11.5 Wycena IP

Wewnętrzna Baza IP: Proces wyceny IP związany jest z prawami będących w posiadaniu instytutu, dlatego na potrzeby niniejszego procesu konieczne było utworzenie w Systemie mechanizmu bazodanowego, pozwalającego na przechowywanie podstawowych informacji o poszczególnych prawach. Podczas uzupełniania formularza użytkownik ma możliwość

przeszukiwania bazy po numerach identyfikacyjnych praw i przepisania dla wskazanych ich istotnych danych do tabeli zawartej w formularzu.

Kategoryzacja załączników: Zbieranie niezbędnych informacji w procesie, pochodzących niejednokrotnie z różnych źródeł, wiąże się z właściwym ich opisaniem i systematyką. Aby ułatwić powyższe zadania, w formularzu procesu wprowadzono mechanizm kategoryzacji dołączanych załączników. Użytkownik dodając plik wybiera jedną spośród dostępnych kategorii porządkując tym samym zbierane w procesie dane.

12. Pilotaż wdrożenia wybranych procesów zarządzania IP

12.1 Metodyka wdrożenia

Prace projektowe rozpoczęto od wstępnej analizy procesów wchodzących w zakres wdrożenia pilotażowego. Analiza taka pozwoliła dokonać wyboru narzędzia informatycznego pozwalającego w optymalny sposób zrealizować cele projektu oraz stanowić skalowalną bazę do implementacji w przyszłości kolejnych procesów i funkcjonalności w przyszłości.

Po rozpoznaniu środowiska informatycznego istniejącego w Centrum Łukasiewicz, zarekomendowane zostało wykorzystanie rozwiązania firmy WEBCON jako platformy do budowania systemu do Zarządzania Własnością Intelektualną. Rekomendacja ta poparta została następującymi argumentami:

1. Możliwość wykorzystania aktualnej architektury IT Sieci Badawczej Łukasiewicz,
2. Możliwość wykorzystania kompetencji związanych z rozwojem tego system posiadanych przez podmioty obecne na rynku,
3. Wykorzystanie dostępnego w Centrum Łukasiewicz rozwiązania WebCon BPS oraz posiadanych licencji,
4. Łatwa integracja z pakietem Office 365 i Outlook w zakresie prowadzenia obsługi procesu sprzedażowego, ofertowego i przetargowego,
5. Możliwość szybkiego rozwoju produktu zasobami wewnętrznymi wraz z obsługą błędów/incydentów (rozwój/utrzymanie bez konieczności zawierania dodatkowych umów),
6. Ograniczenie liczby systemów dziedzinowych dla użytkowników końcowych (w tym wykorzystanie Pulpitu Pracownika),
7. Możliwość budowania zapasowego centrum przetwarzania danych dla zachowania ciągłości pracy środowiska informatycznego,
8. Możliwość łatwej integracji produktu WebCon BPS z innymi systemami dziedzinowymi,
9. Możliwość obsługi systemu BPS poprzez aplikację mobilną,
10. Możliwość podejścia procesowego do całości działań,
11. Raportowanie dostępne w ramach aplikacji – całościowo lub w oparciu o kontrahenta z możliwością filtrowania, agregacji danych itp. Dane można prezentować w wersji tabelarycznej lub jako wykres.
12. Środowisko BPS jest w pełni skalowalne, tzn. w każdej chwili można uruchomić dodatkowy serwer front-end (potrzebna licencja) oraz uruchomić LoadBallancer, który będzie rozdzielał ruch sieciowy. Baza danych może być oparta o klaster z 2 węzłami.

Licencje nie są powiązane z procesorem/RAM-em, możliwość zmiany parametrów serwera w trakcie pracy na systemie.

13. Pełne wsparcie producenta w zakresie swojego produktu, który jest kilka razy w roku unowocześniany (poprawki błędów, nowe funkcjonalności). Producent pochodzi z Polski, oferuje możliwość szkoleń dla osób chcących nabyć kompetencje budowy procesów w systemie, posiada sieć partnerów, a zatem potencjalne dodatkowe wsparcie możliwe w trybie konkursowym.

Po dokonaniu wyboru platformy informatycznej, rozpoczęto etap implementacji procesów wytypowanych do wdrożenia pilotażowego. Na tym etapie, dla każdego procesu przeprowadzono oddzielny sprint³⁶, którego celem była:

- a) szczegółowa analiza systemowa, której efektem był szczegółowy opis procesów wraz ze wszelkimi atrybutami, co pozwoliło na zaplanowanie sposobu implementacji każdego z procesów,
- b) implementacja przebiegu w wybranym narzędziu IT,
- c) przeprowadzenie weryfikacji ich działania w zakresie zależności przyczynowo skutkowych.

Wybrany system IT pozwala na szybką budowę dowolnych procesów, w oparciu o logikę biznesową. Dzięki technologii low-code³⁷ polegającej na „wyklikiwaniu” procesów z dostępnych komponentów, zamiast pisania kodu programu przez programistów, wyniki prac mogły być szybko dostępne dla zespołu projektowego i być na bieżąco testowane.

Każdy z procesów z osobna, a następnie wszystkie razem w kontekście zależności między nimi, zostały przetestowane przez pracowników wyłonionego wykonawcy zamówienia publicznego, zespół wytwórczy po stronie Centrum Łukasiewicz, a w szczególności również przedstawiciele docelowych użytkowników systemu, tak aby zapewnić wysoką jakość produktu projektu.

³⁶ Sprint to pojedyncza iteracja w zwinnych metodykach projektowych. Sprintem jest ograniczenie czasowe które trwa od 1 do 4 tygodni, podczas którego wytwarzany jest gotowy do użycia i potencjalnego wykorzystania przyrost produktu będącego przedmiotem projektu.

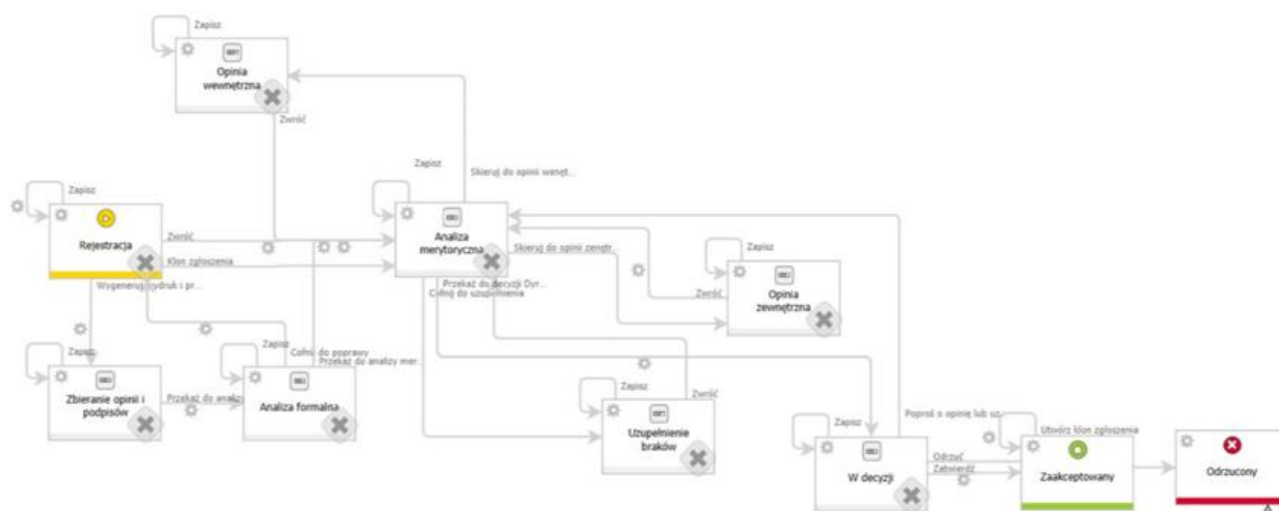
³⁷ Platforma niskokodowa (ang. *low-code development platform*, LCDP) jest oprogramowaniem umożliwiającym budowę aplikacji w sposób wizualny, za pomocą diagramów, grafów czy formularzy bez znajomości języków programowania.

Kolejne podrozdziały opisują sposób w jaki wybrane procesy zostały finalnie zaimplementowane i wdrożone do użytku przez użytkowników końcowych.

12.2 Dobór formy ochrony

Kroki Procesu:

- Przygotowanie zgłoszenia
- Zamrożone
- Konsultacje
- Akceptacja
- Wniosek gotowy do wysłania
- Oczekiwanie na potwierdzenie
- Wniosek złożony
- Odrzucony

Rysunek 18 – Diagram etapów procesu *Dobór formy ochrony* i ich wzajemnych powiązań

[illegible]

Rysunek 19 – Wizualizacja formularza na pierwszym etapie procesu – *Dobór formy ochrony*

Zdigitalizowany w Systemie proces *Dobór formy ochrony* inicjowany jest „ręcznie” przez użytkownika, który w procesie przyjmuje rolę Zgłaszającego.

1. Na etapie Rejestracja System rozpoznaje osobę inicjującą proces i automatycznie (w oparciu o dane pochodzące z Active Directory) uzupełnia dane Zgłaszającego. Użytkownik samodzielnie uzupełnia niezbędne informacje dotyczące przedmiotu zgłoszenia w odpowiednie pola formularza. Pola obligatoryjne oznaczone zostały czerwoną gwiazdką. W przypadku ich niewypełnienia System nie pozwoli przejść na kolejny etap, informując o tym użytkownika komunikatem wskazującym zidentyfikowane braki.

Poza danymi ogólnymi Zgłaszający uzupełnia tabelę informacji o Twórcach i Osobach Trzecich. Kolejne wiersze tabeli dodawane są z użyciem przycisku „dodaj”. W przypadku nadmiernej liczby wierszy usunięcie ich możliwe jest poprzez użycie symbolu kosza, znajdującego się na końcu każdego z wierszy. Obowiązkowym elementem na tym etapie jest również uzupełnienie Formularza o cztery załączniki (odpowiednio w każdej z dostępnych kategorii), których wzory dostępne są do pobrania bezpośrednio z samego Formularza (pomarańczowy przycisk w sekcji Załączniki). Stan Formularza można zapisać w dowolnym momencie, na dowolnym etapie całego procesu i wrócić do jego wypełniania w późniejszym czasie. Po kompletnym wypełnieniu Formularza Zgłaszający generuje wydruk i tym samym przechodzi do kolejnego etapu Procesu.

2. Zgłaszający, po przejściu na etap Zbieranie opinii i podpisów, pobiera wygenerowany wydruk (pojawia się jako nowy plik w sekcji Załączniki). Na tym etapie jedyną wymaganą czynnością jest uzupełnienie Formularza o skan z podpisami wszystkich Twórców. Przejście do kolejnego etapu następuje po wciśnięciu przycisku Przekaż do analizy.
3. Etap Analiza formalna realizowany jest przez pracownika, którego zadaniem jest sprawdzenie poprawności wypełnienia formularza przez Zgłaszającego. W przypadku uwag możliwe jest cofnięcie Formularza do poprawy (na etap Rejestracja). Po uzupełnieniu ewentualnych braków Formularz może zostać przeniesiony do kolejnego etapu. W szczególnym przypadku, gdy stwierdzono, np. błędy w skanie z podpisami, Zgłaszający ponownie generuje wydruk i przechodzi do etapu drugiego procesu.
4. Na etapie Analiza merytoryczna pracownik odpowiedzialny za jego realizację ma możliwość skierowania Formularza na etap Uzupełnienie braków (przypadek, gdy zmiany wymaga załącznik nr 3, załącznik nr 5, lub gdy została podpisana umowa o wspólności).

Formularz może zostać również skierowany na etap Opinia wewnętrzna (do innego użytkownika Systemu, będącego pracownikiem Instytutu) lub Opinia zewnętrzna z prośbą o załączenie jej w formie załącznika. W przypadku Opinii Zewnętrznej Formularz zmienia etap, jednak nadal pozostaje przypisanym do osoby odpowiedzialnej za Analizę merytoryczną.

Elementem obowiązkowym na tym etapie jest uzupełnienie dodatkowych informacji dotyczących przedmiotu zgłoszenia.

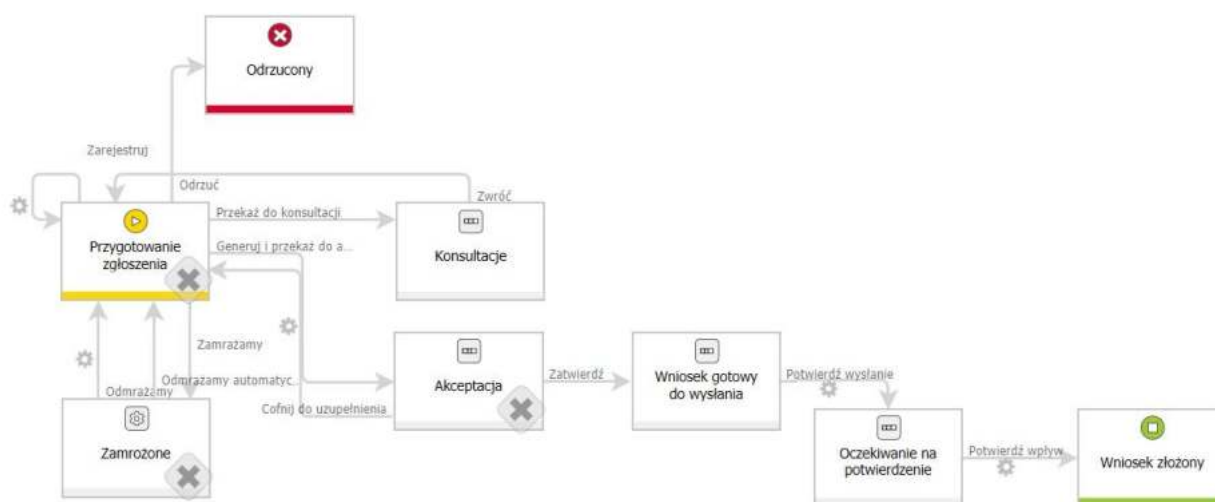
Przejście do kolejnego etapu procesu następuje po wciśnięciu przycisku Przekaż do decyzji Dyrektora instytutu.

5. Etap W decyzji wymaga od Dyrektora instytutu podjęcia ostatecznej decyzji. W przypadku, gdy niezbędne jest uzyskanie dodatkowych informacji Formularz może zostać zwrócony do poprzedniego etapu. Ostateczne podjęcie decyzji następuje poprzez zaznaczenie właściwych sformułowań (TAK/NIE, Przyjmuję .../Nie przyjmuję...). W zależności od decyzji Formularz przyjmuje odpowiednio stan Zaakceptowany lub odrzucony i na jej podstawie wygenerowany zostaje plik z decyzją, gotowy do wydruku. Pozytywna decyzja skutkuje dodatkowo automatycznym uruchomieniem procesu Zgłaszanie prawa do urzędu.

12.3 Zgłaszanie prawa do urzędu

Kroki Procesu:

- Przygotowanie zgłoszenia
- Zamrożone
- Konsultacje
- Akceptacja
- Wniosek gotowy do wysłania
- Oczekiwanie na potwierdzenie
- Wniosek złożony
- Odrzucony

Rysunek 20 – Diagram etapów procesu *Zgłaszanie prawa do urzędu* i ich wzajemnych powiązań

Rysunek 21 – Wygląd formularza na pierwszym etapie procesu
Zgłaszanie prawa do urzędu

Proces Zgłaszanie prawa do urzędu uruchamiany jest automatycznie, po zaakceptowaniu Formularza w procesie *Dobór formy ochrony*. Formularz procesu odwzorowuje papierową wersję Formularza Zgłoszeniowego UPRP, dotyczącego Wynalazku:

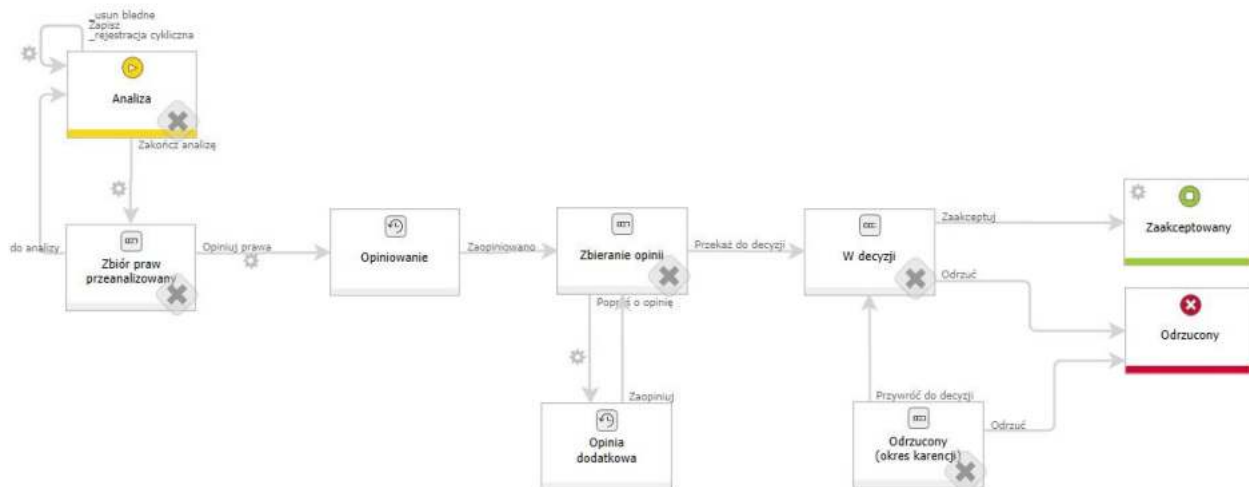
1. Na etapie przygotowanie zgłoszenia System automatycznie uzupełnia Formularz o informacje pochodzące z procesu *Dobór formy ochrony* (informacje o przedmiocie zgłoszenia, Zgłaszających oraz Twórcach i Osobach Trzecich). Pracownik odpowiedzialny za ten etap wypełnia pozostałe, wymagane pola oraz dodaje niezbędne załączniki. W automatycznie utworzonej Tabeli dotyczącej Zgłaszającego uzupełnia również dane identyfikacyjne Zgłaszających. Na tym etapie Formularz może zostać przekazany na etap Konsultacje, do innego użytkownika Systemu, będącego pracownikiem Instytutu. W przypadku decyzji o odłożeniu zgłaszania prawa na inny, późniejszy termin, zgłoszenie może zostać przekierowane do etapu Zamrożone, po uprzednim wskazaniu daty automatycznego „odmrożenia” przez System (odmrożenie może również nastąpić w dowolnym momencie, poprzez ręczne przywrócenie zgłoszenia). Po kompletnym wypełnieniu Formularza osoba odpowiedzialna za etap generuje wydruk i tym samym przekazuje Formularz do kolejnego etapu Procesu – Akceptacja.

2. Etap Akceptacja wymaga od Dyrektora instytutu wydania zgody do dalszego procedowania Zgłoszenia. W przypadku, gdy niezbędne jest uzyskanie dodatkowych informacji Formularz może zostać zwrócony do poprzedniego etapu. Ostateczne podjęcie decyzji następuje poprzez użycie przycisku Zatwierdź. Zaakceptowany Formularz przyjmuje status: Wniosek gotowy do wysłania i przekazywany jest do kolejnego etapu Procesu.
3. Na etapie Wniosek gotowy do wysłania użytkownik odpowiedzialny za złożenie przekazanie zgłoszenia do Urzędu ma możliwość wydruku zaakceptowanego Formularza wraz z ewentualnymi załącznikami (pliki znajdują się w sekcji Załączniki). Niezależnie od formy dostarczenia zgłoszenia do Urzędu (formularz zgłoszeniowy PUeUP/listownie) użytkownik potwierdza w Systemie wysłanie zgłoszenia przekazując tym samym Formularz do etapu Oczekiwanie na potwierdzenie.
4. Na ostatnim etapie procesu – Oczekiwanie na potwierdzenie – System wymaga dodania do Formularza załącznika, będącego urzędowym potwierdzeniem wpływu. Proces zostaje zakończony po użyciu przycisku Potwierdź wpływ.

12.4 Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw

Kroki Procesu:

- Analiza
- Zbiór praw przeanalizowany
- Opiniowanie
- Zbieranie opinii
- W decyzji
- Zaakceptowany

Rysunek 22 – Diagram etapów procesu *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw* i ich wzajemnych powiązań

Rysunek 23 – Wygląd formularza na pierwszym etapie procesu *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw*

Zaimplementowany w systemie proces *Cyklicznego weryfikowania utrzymania praw* pierwotnie miał być inicjowany rocznie i kwartalnie (wyzwalany w zdefiniowanych punktach czasu) oraz w momencie pojawienia się nowego prawa własności intelektualnej, które nie zostało objęte cykliczną listą. Ostatecznie zespół uznał, że pierwsze zadanie w procesie – analiza i wstępna decyzja o dalszym utrzymaniu praw – może być realizowana poprzez pracę w przygotowanym w tym celu w systemie automatycznym raporcie praw, potencjalnie wygasających w kolejnym kwartale. Taka realizacja wymagań wymusza, by użytkownik odszukał w systemie właściwy raport i oznaczył prawa do utrzymania decyzją TAK. To działanie powoduje masowe uruchomienie procesów cyklicznego weryfikowania utrzymania praw w mocy dla wszystkich tak oznaczonych praw. Jednocześnie podjęto decyzję o zachowaniu ścieżki umożliwiającej indywidualne procedowania poszczególnych praw. Pomijając inny sposób operowania na interfejsie systemu w pierwszym zadaniu w procesie (raport, czyli lista praw *versus* pojedyncze prawo, czyli jeden wniosek w systemie) ścieżka przebiegu procesu pozostaje taka sama.

1. Etap Analiza pozwala Osobie odpowiedzialnej za weryfikację utrzymania praw w mocy na podjęcie wstępnej decyzji odnośnie listy praw, których wygaśnięcie nastąpi w kolejnym roku w celu oszacowania kosztów tych praw. Możliwe jest również przygotowanie okresowego przeglądu praw w trakcie trwania roku (kwartalnie). Ten krok powinien obejmować pracę na liście praw lub na pojedynczym prawie i kończy się wygenerowaną listą praw, która może następnie trafić do opiniowania (kwartalnie + nowe prawa) lub stanowić podstawę do dalszych analiz poza systemem (rocznie).
2. Etap Zbiór praw przeanalizowany ma podwójną rolę: może być ostatecznym statusem instancji procesu w przypadku w którym chodziło wyłącznie o analizę praw, lub pozwolić na dalsze opiniowanie praw wstępnie zakwalifikowanych do utrzymania – w tym drugim przypadku użytkownik wskazuje rolę i osoby opiniujące.
3. Na etapie Opiniowanie w systemie wyzwalane są równoległe, powiązane z główną instancją procesy, których celem jest umożliwienie współuprawnionym oraz ekspertom niezależne wypowiedzenie się w kwestii zasadności dalszego opłacania prawa w tym samym czasie, bez oczekiwania na pozostałe osoby. Standardowo w tym kroku swoje zdanie powinni wyrazić: Współuprawniony (jeśli jest), Kierownik Zakładu Badawczego, osoba z Działu Sprzedaży/Komercjalizacji. Użytkownik widzi w głównym wniosku status procesów powiązanych – uzyskanie opinii jest sygnalizowane symbolem obok numeru procesu powiązanego, a treść zyskanych opinii, decyzja kierunkowa czy jej autor – zapisywany także we wniosku głównym (nadrzędnym).

4. Po uzyskaniu wszystkich opinii główna instancja procesu znajduje się na etapie Zbieranie opinii. Z tego etapu można przekazać proces do etapu W decyzji, ale także zdecydować o uzyskaniu opinii dodatkowej. Podjęcie tego działania przesuwają proces do etapu Opinia dodatkowa. Otrzymanie decyzji dodatkowej powoduje przejście procesu ponownie do etapu Zbieranie opinii, w celu umożliwienia kontynuacji zbierania dodatkowych opinii lub przekazania wniosku osobie decyzyjnej.
5. Nazwa etapu W decyzji odzwierciedla zakres zadania, przed którym staje Dyrektor instytutu. Możliwe do podjęcia akcje powodują zamknięcie procesu ze statusem *Zaakceptowany* lub *Odrzucony*. Odrzucenie wniosku wymaga od użytkownika dodania uzasadnienia w polu komentarza.
6. W celu realizacji wymagania, związanego z możliwością zmiany decyzji o nieutrzymywaniu prawa własności intelektualnej, proces, jeśli zawiera negatywną decyzję na temat utrzymania praw w mocy, powinien przejść w stan Odrzucony (okres karencji). Nazwa sugeruje status końcowy, ale jest to w rzeczywistości zadanie, które zamykane będzie albo przez system po upływie półrocza od upływu terminu na płatność, albo przez decyzję użytkownika, który ręcznie przed upływem tego okresu przesunie proces ponownie do etapu W decyzji. Taki krok wykonywany będzie, gdy użytkownik ma intencję zmiany pierwotnej negatywnej decyzji na decyzję pozytywną. Pozytywny status zakończenia procesu (wniosek *Zaakceptowany*) wyzwała uruchomienie Kolejnego procesu – **Utrzymanie praw w mocy**.

12.5 Utrzymanie praw w mocy

Kroki Procesu:

- Weryfikacja
- Dane do płatności wygenerowane
- Płatność zrealizowana

Rysunek 24 – Diagram etapów procesu *Utrzymanie praw w mocy* i ich wzajemnych powiązań

Rysunek 25 – Wygląd formularza na pierwszym etapie procesu *Utrzymanie praw w mocy*

Tak jak pozostałe procesy, *Utrzymanie praw w mocy* może być uruchamiane ręcznie, jednakże jego podstawowym trybem jest uruchomienie na podstawie pozytywnej decyzji z procesu *Cyklicznego weryfikowania utrzymania praw*.

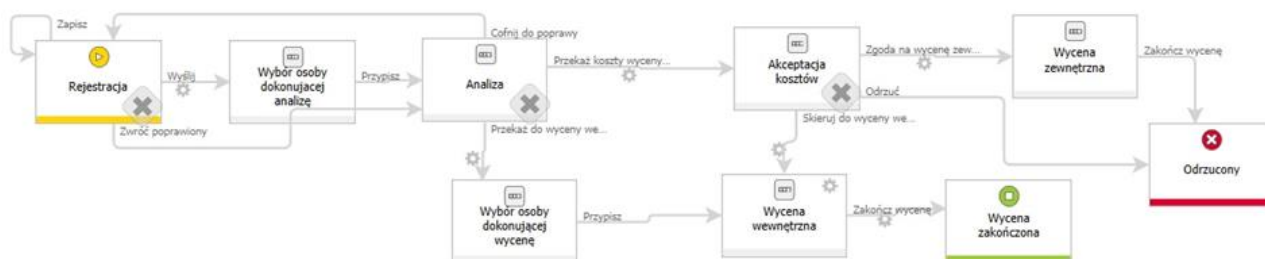
1. W pierwszym etapie procesu, *Weryfikacji*, użytkownik (Nadzorujący prawo) ma szansę na ostatnią zmianę decyzji zasadności utrzymania prawa – jeśli okoliczności biznesowe wymagałyby, mimo wcześniejszego zatwierdzenia, zaniechania dalszej płatności za prawo, system pozwala na taki krok przez wybór ścieżki *Odrzuć*. Odrzucenie prawa wymaga od użytkownika podania uzasadnienia poprzez pole komentarza.
2. Zakładając pozytywny scenariusz przebiegu procesu, kolejnym etapem jest stan *Dane do płatności wygenerowane*. Po uzupełnieniu kluczowych informacji, umożliwiających opłacenie prawa własności intelektualnej użytkownik może skorzystać ze ścieżki *Generuj dane o przelewie (plik MS Word)*, dzięki której system wypełnia nimi zaprojektowany formularz w postaci pliku tekstowego, który staje się załącznikiem do procesu. Można go dzięki temu rozwiązać pobrać i przekazać właściwej osobie lub instytucji także poza systemem, na przykład za pomocą programu pocztowego. System pilnuje, by przed wygenerowaniem pliku wniosek był zasilony we wszystkie kluczowe dane.

Na tym samym etapie będzie się także znajdował proces, w którym nadzorujący prawo czeka na potwierdzenie płatności. Po jego uzyskaniu poza systemem i załączeniu stosownych dokumentów potwierdzających realizację operacji finansowej, użytkownik może zakończyć proces, wybierając akcję *Potwierdź płatność*.
3. Etap *Płatność zrealizowana* odzwierciedla zakończony pozytywnie proces *Utrzymania praw w mocy*. Na tym etapie możliwe jest też uruchomienie dodatkowego, korygującego obiegu, zgodnie z opisanymi wcześniej wymaganiami pozwalającego na wygenerowanie danych i monitoring płatności dodatkowej.

12.6 Wycena IP

Kroki procesu:

- Rejestracja
- Wybór osoby dokonującej analizę
- Analiza
- Wybór osoby dokonującej wycenę
- Wycena wewnętrzna
- Akceptacja kosztów
- Wycena zewnętrzna
- Wycena zakończona

Rysunek 26 – Diagram etapów procesu *Wycena IP* i ich wzajemnych powiązań

Rysunek 27 – Wygląd formularza na pierwszym etapie procesu *Wycena IP*

Proces *Doboru Formy Ochrony* inicjowany jest „ręcznie” przez użytkownika, który w procesie przyjmuje rolę Zgłaszającego.

1. Na etapie Rejestracja System rozpoznaje osobę inicjującą proces i automatycznie (w oparciu o dane pochodzące z Active Directory) uzupełnia dane Osoby Zgłaszającej. Użytkownik samodzielnie uzupełnia niezbędne informacje dotyczące przedmiotu wyceny

w odpowiednich polach formularza. Pola obligatoryjne oznaczone zostały czerwoną gwiazdką. W przypadku ich niewypełnienia System nie pozwoli przejść na kolejny etap, informując o tym użytkownika komunikatem wskazującym zidentyfikowane braki. Część dotyczącą praw własności użytkownik wypełnia poszczególne wiersze tabeli poprzez wyszukanie na liście i zaznaczenie właściwego prawa/zgłoszenia. Wyszukiwanie możliwe jest zarówno pod względem numeru prawa/zgłoszenia jak i numeru rejestru wewnętrznego. Po wybraniu prawa/zgłoszenia tabela uzupełniana jest automatycznie o niezbędne do dalszych działań atrybuty. Niewidoczne w Tabeli IP Szczegóły wybranych praw/zgłoszeń można podejrzeć poprzez użycie przycisku Pokaż metryczkę. Formularz przekazywany jest do kolejnego etapu, po użyciu przycisku Wyślij.

2. Na etapie Wybór osoby dokonującej analizę bezpośredni przełożony przydziela zadanie do realizacji jednemu z podległych pracowników wybierając jego nazwisko z listy. Rozwiązanie to ma zapobiec sytuacji, w której sprawa przekazana do grupy osób nie zostaje podjęta do realizacji.
3. Na etapie Analiza odpowiedzialny za jego realizację ma możliwość cofnięcia Formularza na etap Rejestracja, z prośbą o korektę lub uzupełnienie braków. Poprawnie wypełniony Formularz kierowany jest na ostatni etap Wycena wewnętrzna, do innego użytkownika Systemu, będącego pracownikiem Instytutu, z prośbą o dołączenie jej w formie załącznika. W przypadku, gdy konieczne jest przeprowadzenie Wyceny Zewnętrznej osoba wykonująca Analizę musi oszacować koszty takiej wyceny i przekazać Formularz do Dyrektora instytutu na etap Akceptacja Kosztów.
4. Na etapie Akceptacja Kosztów Dyrektor instytutu ma możliwość odrzucenia zgłoszenia (wraz z podaniem uzasadnienia), akceptacji kosztów wyceny i skierowania sprawy na etap Wycena Zewnętrzna lub skierowania Formularza na etap Wycena wewnętrzna.
5. Etap Wycena Zewnętrzna również jest ostatnim etapem procesu i jest on przypisany osobie odpowiedzialnej uprzednio za Analizę. Na tym etapie użytkownik dołącza uzyskaną wycenę zewnętrzną do Formularza w formie załącznika. Użycie przycisku Zakończ wycenę kończy Proces.

13. Propozycje dalszych modyfikacji procesów

Zwinna digitalizacja procesów w projekcie dawała zespołowi szansę na empiryczną weryfikację trafności sformułowania pierwotnych wymagań i skutkowała pierwszymi wnioskami doskonalącymi. Dotyczyły one między innymi możliwości wykorzystania wbudowanych funkcjonalności wybranego narzędzia, ograniczenia przetwarzania tej samej informacji oraz przetwarzania informacji „na zapas”, elastycznego zarządzania równoległymi zadaniami w procesie, zmianą wymagalności i widoczności pól na poszczególnych etapach procesu w celu zapewnienia przejrzystości i czytelności zadań do wykonania.

Ostateczny kształt pilotażowego wdrożenia nie zamyka rzecz jasna tych rozważań, stąd można mówić także o propozycjach dalszych zmian w zoptymalizowanych procesach, które również są efektem niniejszego projektu.

Do najważniejszych propozycji **usprawnień formułowanych w trakcie projektu** należą:

A. Udoskonalenia związane z obsługą wyjątków:

1. W procesie *Cyklicznego weryfikowania utrzymania praw w mocy* ustalono rytm uruchamianie procesu. W toku analizy zespół zidentyfikował wyjątek: może zdarzyć się, że w trakcie kwartału zaakceptowane przez właściwy urząd zostało nowe prawo, którego płatność przypada w nieodległej przyszłości. Gdyby taka sytuacja pojawiła się już po wygenerowaniu kwartalnej listy praw do weryfikacji, mogłoby się zdarzyć, że takie nowe prawo nie będzie opłacone w terminie lub, przez przyjęty sposób automatyzacji procesów, zostanie pominięte. W związku z tym zespół nazwał potrzebę, by nowe prawa, które nie trafiły na listę do analizy pod kątem zasadności ich utrzymania, uruchamiały automatycznie odrębną instancję procesu. Szczegóły wynikającego z tego wymagania można znaleźć w Załączniku nr 4.
2. W tym samym procesie *Cyklicznego weryfikowania utrzymania praw w mocy*, w toku analizy, zespół uzupełnił proces o dodatkowe przejście z etapu „Zbiór prac przeanalizowany” do końca procesu. Było to podyktowane przede wszystkim możliwością uruchomienia przebiegu tylko dla celów planowania budżetu na kolejny rok. Zmiana ta została odzwierciedlona w diagramie procesu.

B. Udoskonalenia wynikające z natywnych funkcjonalności zastosowanego narzędzia informatycznego:

1. W procesie *Utrzymania praw w mocy* w przypadku odmownej decyzji o utrzymaniu praw w mocy pierwotnie zakładano wykorzystania dodatkowego pola tekstowego w celu udokumentowania powodu odrzucenia. W toku prac zespół zidentyfikował nieczytelność

tego rozwiązania: pole, służące do opisanie powodu odrzucenia było widoczne jeszcze przed podjęciem decyzji o odrzuceniu i niezależnie od docelowej intencji osoby procedującej wniosek. Udało ustalić się z Wykonawcą, że do celów dokumentacji powodu odrzucenia można wykorzystać wbudowany w system mechanizm komentarzy i jednocześnie przy wyborze ścieżki odrzucającej wniosek uczynić pole komentarza obligatoryjnym. Walidacji pola towarzyszy stosowny komunikat. Atrybut „Uzasadnienie odrzucenia” został wykreślony z listy wymagań.

2. Łatwe startowanie wybranych procesów (np. *Wycena IP*) na podstawie korespondencji email. Zastosowane narzędzie informatyczne pozwala obsłużyć scenariusz startowania nowych obiegów na podstawie wybranych wiadomości email. Każdy z użytkowników systemu miałby możliwość indywidualnego zdefiniowania skrótów do najczęściej uruchamianych obiegów. Przeciągnięcie wybranej wiadomości lub wybranego załącznika wiadomości na specjalnie utworzony kafelek może spowodować automatyczne uruchomienie obiegu w tle, lub otwarcie w oknie przeglądarki właściwego formularza rejestracyjnego. W obu przypadkach wiadomość (lub jej załącznik) zostają automatycznie dołączone do startowanego obiegu.
3. Zarządzanie zadaniami i przeglądanie dokumentów. Tym użytkownikom, dla których Microsoft Outlook pozostaje podstawowym narzędziem pracy, zastosowane narzędzie informatyczne oferuje wyświetlenie listy bieżących zadań bezpośrednio z poziomu programu pocztowego. Mogą oni także obejrzeć zawartość formularza wybranego zadania czy dokumentu w trybie podglądu oraz otwarcie dołączonych do niego załączników w oknie dodatku.
4. Automatyczne komentarze, wyjaśniające pochodzenie instancji procesu, w przypadku procesów uruchamianych automatycznie, dające większą przejrzystość w interakcji ze zautomatyzowanymi obiegami.
5. Możliwości raportowania narzędzia i odpowiedź wykonawcy skłoniły zespół do decyzji o wykorzystaniu w procesie *Cyklicznego weryfikowania utrzymania praw w mocy* raportu praw na potrzeby wstępnej analizy ich utrzymania. Zamiast kroku w procesie można wykorzystać listę praw, na której użytkownik masowo podejmuje decyzję o ich utrzymaniu. Działania użytkownika na raporcie przekładają się na indywidualne obiegi poszczególnych opiniowanych obiektów – decyzja jest odnotowywana i dalsze procedowanie przebiega zgodnie z regułami biznesowymi procesu, kierując go do właściwych etapów.

Wraz z **zamknięciem ostatniej iteracji digitalizacji procesów zespół projektowy sformułował kolejne propozycje zmian** procesowych – należy je traktować jako wkład do dalszego rozwoju opracowanych w projekcie rezultatów. Do najważniejszych pomysłów zaliczyć można:

C. Udoskonalenia o charakterze automatyzacji, wykluczające nadmierne przetwarzanie:

1. W ramach zadań, wynikających z procesu *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy* zespół wraz z wykonawcą uznali, że szansą na przyspieszenie analizy może być algorytm, wyliczający szacowany koszt utrzymania poszczególnych praw własności intelektualnej. W algorytmie należałoby uwzględnić między innymi typ prawa i okres za jaki byłoby opłacane, a samą wyliczoną informację należałoby umieścić wraz z innymi danymi o własności intelektualnej. Pozwoliłoby to na sprawniejsze podejmowanie decyzji oraz dokończenie analizy pod kątem planowania budżetu w jednym narzędziu informatycznym.
2. Ten sam proces *Cyklicznego weryfikowania utrzymania praw* zyskałby, gdyby cyklicznie przygotowywana automatyczna lista praw do przeglądu oparta była nie o datę zgłoszenia prawa, lecz o datę wygaśnięcia prawa. Zastosowany w prototypie mechanizm oparty o śledzenie dnia miesiąca, w którym prawo zostało zgłoszone, z założeniem, że jego wygaśnięcie będzie następować w tym samym dniu miesiąca nie uwzględnia lat, a część praw wymaga opłacenia w cyklach dłuższych niż roczne. Bazowanie na dacie wygaśnięcia prawa pozwoli na uniknięcie przeglądania praw, które *de facto* nie wygasną w najbliższym czasie. Realizacja takiej formy nadzoru nad prawami wydaje się oczywista i bardziej naturalna, jednakże w obecnej bazie praw własności intelektualnej brakuje informacji o wygaśnięciu prawa. Po jej uzupełnieniu obecne obejście może zostać zlikwidowane.
3. Wykorzystanie generycznego mechanizmu raportującego w systemie w procesie *Cyklicznego weryfikowania praw* wywołało dyskusję na temat możliwości odciążenia użytkownika z obowiązku pamiętania o przeanalizowaniu raportu. Dobrze ułożony proces „pilnuje” by jego uczestnicy nie popełniali błędów (np. poprzez narzędzia typu o charakterze *poka yoke*); samodzielna inicjalizacja obiegu przez system, mogła spełniać tę rolę. Rozważano opcję wysyłania powiadomień do użytkownika o konieczności podjęcia analizy raportu. Zespół odstąpił od natychmiastowej realizacji tego pomysłu ze względu na ryzyko, związane z nadmiernym przetwarzaniem: użytkownik otrzymujący liczne powiadomienia zaczyna je ignorować. Skuteczne

operowanie powiadomieniami stanowi potencjał optymalizacyjny na dalsze etapy prac nad procesami zarządzania własnością intelektualną.

D. Udoskonalenia eliminujące „papierowy” obieg dokumentów:

1. Proces *Dobór formy ochrony* opiera się dużej części na dokumentach „papierowych”, generowanych bezpośrednio przez System na dwóch etapach procesu. Część działań (jak np. zbieranie podpisów poszczególnych osób zaangażowanych w proces) może zostać całkowicie wyeliminowane poprzez zastosowanie mechanizmu cyfrowej akceptacji lub poprzez składanie podpisu cyfrowego.
2. W procesie *Zgłaszanie prawa do urzędu* generowany przez System formularz związany jest ze składaniem wniosku w UPRP w formie „fizycznej”. W tym przypadku istnieje możliwość zastąpienia generowanego „papierowego” formularza integracją z Platformą Usług Elektronicznych Urzędu Patentowego RP (PUeUP). Implementacja takiego rozwiązania pozwoliłaby na całkowitą digitalizację działań związanych ze zgłaszaniem prawa do urzędu.

14. Wnioski i rekomendacje

W wyniku realizacji projektu postawiono następujące wnioski.

1. Rozwiązanie IT obejmuje zdigitalizowane procesy ochrony i zarządzania własnością intelektualną (tj.: *Dobór formy ochrony*, *Zgłoszenie prawa do urzędu*, *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy*, *Utrzymanie praw w mocy przed właściwym urzędem*, *Wycena IP*) umożliwia automatyzację obsługi tych procesów oraz poprawia efektywność zarządzania prawami własności intelektualnej będącymi równocześnie przedmiotem komercjalizacji bezpośredniej i pośredniej. Prawidłowo i skutecznie prowadzone procesy zarządzania własnością intelektualną pozwalają na obniżenie ryzyka związanego z ochroną komercjalizowanych rozwiązań. Wykorzystanie rozwiązania IT pozwoli uniknąć zaniechania lub opóźnienia dotyczącego realizacji procesów odnoszących się do praw wyłącznych, czego konsekwencją jest najczęściej wygaśnięcie prawa. Z tego powodu można stwierdzić, że stosowanie, opracowanego w ramach pilotażu rozwiązania, pozwoli na obniżenie barier w procesie komercjalizacji.
2. Digitalizacja procesu *Dobór formy ochrony* pozwoliła na zgłaszanie wyników badań naukowych lub prac badawczych wyłącznie w oparciu o obowiązujący w Sieci Badawczej Łukasiewicz Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji w ramach Sieci. Dostępny elektroniczny formularz uniemożliwia dokonywanie zgłoszeń bez podania obligatoryjnych informacji (np. o twórcach własności czy umowach regulujących podział praw wyłącznych). Ponadto prowadzenie tego procesu umożliwia intuicyjne przydzielanie roli opiniowania złożonego zgłoszenia wyników badań lub prac wśród wskazanych pracowników instytutu Łukasiewicza.
3. Digitalizacja procesu *Zgłoszenie prawa do urzędu* pozwoliła na dokonywanie zgłoszeń praw własności przemysłowej wyłącznie w przedmiocie rozwiązań pozytywnie zaopiniowanych w powiązonym procesie – *dobór formy ochrony*. Zastosowanie automatycznego uruchamiania procesu *Zgłaszania praw do urzędów* uniemożliwi dokonywanie zgłoszeń na rzecz instytutu Łukasiewicza bez zgody Dyrektora instytutu lub osoby przez niego upoważnionej oraz w przypadku rozwiązań o niezweryfikowanym stanie faktycznym i prawnym.
4. Digitalizacja procesu *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw w mocy* umożliwiła automatyczne przygotowanie raportów na potrzeby wstępnej analizy ich utrzymania, w przypadku np. planowania niezbędnych wydatków na opłaty urzędowe za utrzymanie

praw w mocy. Zabezpieczy to przed pominięciem praw, których utrzymanie w mocy wymaga wniesienia w kolejnym roku budżetowym opłaty od utrzymania prawa w mocy. Dzięki czemu, planowanie wydatków budżetowych obarczone będzie mniejszym ryzykiem niedoszacowania wydatków.

5. Digitalizacja procesu *Utrzymanie praw w mocy przed właściwym urzędem* pozwala nie tylko na obsługę procesu wnoszenia opłat urzędowych, ale również na uiszczanie opłat za pośrednictwem profesjonalnych pełnomocników (gdy istnieje przymus rzecznikowski w danym systemie prawa krajowego). Dodatkowo rozwiązanie IT pozwala na zmianę decyzji negatywnej w ciągu 6 miesięcy od daty wygaszenia prawa. Wówczas możliwe jest jeszcze przedłużenie prawa przed właściwym urzędem pod warunkiem wniesienia opłaty podstawowej powiększonej o opłatę dodatkową. Z tego powodu realizacja zdigitalizowanego procesu umożliwia przygotowanie polecenia zapłaty z góry ustalonym zakresem danych, co z pewnością ograniczy liczbę błędów w realizowanych płatnościach.
6. Digitalizacja procesu *Wycena IP* pozwala na automatyzację procesu niezależnie od tego, czy pracownik instytutu Łukasiewicza, czy podmiot zewnętrzny będzie wykonywał wycenę. Przebieg procesu zakłada możliwość podjęcia decyzji dotyczącej osoby wykonującej wycenę w zależności od szacowanej wartości realizacji tej usługi. Ponadto formularz wykorzystywany w tym procesie pozwala precyzyjnie określić jakie prawo jest przedmiotem wyceny tak, aby wycenie podlegał przedmiot komercjalizacji. Dane gromadzone podczas realizacji tego procesu pozwolą na tworzenie repozytorium wycen, które będą z pewnością mogły posłużyć do tworzenia zestawień przydatnych do wyceny praw metodą porównawczą.
7. Opracowane narzędzie może podlegać dalszym optymalizacjom, udoskonaleniom i modyfikacjom w zależności od potrzeb i struktury organizacyjnej jednostki. Przygotowane i przetestowane funkcjonalności rozwiązania IT mogą być podstawą do opracowania narzędzi IT do digitalizacji tych samych procesów w innych systemach informatycznych klasy ERP niż system wykorzystywany do realizacji niniejszego projektu.
8. Opracowanie i testowanie narzędzia IT w instytutach Łukasiewicza pozwoliło ustalić niezbędne role, które muszą być pełnione w procesach zarządzania własnością intelektualną. Dzięki temu, możliwe będzie określenie minimalnych zasobów kadrowych do realizacji wszystkich procesów niezbędnych do ochrony i zarządzania własnością intelektualną w oparciu o precyzyjnie zebrane dane o liczbie toczących się procesów oraz ich efektywności. Ponadto wprowadzenie rozwiązania IT umożliwi rejestrowanie

zadań wykonanych przez pracowników komórek ds. własności intelektualnej, co niewątpliwie pozwoli na bardziej równomierny podział zadań wśród pracowników.

9. Opracowane rozwiązanie IT umożliwi monitorowanie efektywności prowadzenia procesów poprzez następujące wskaźniki:

Dla procesu *Dobór formy ochrony*

Liczba zgłoszeń wyników badań lub prac objęta ochroną w ciągu 1 rok.

Miernik: udział procentowy spraw zakończonych pozytywną decyzją Dyrektora instytutu (tj. zgłoszenie rozwiązania przyjęte przez Dyrektora Instytutu) w liczbie wszystkich zakończonych spraw

Dla procesu *Zgłoszenie prawa do urzędu*

Liczba zgłoszonych praw w ciągu 1 roku

Miernik: udział procentowy liczby dokonanych zgłoszeń do praw w liczbie spraw zakończonych pozytywną decyzją Dyrektora instytutu w procesie *Dobór formy ochrony*

Dla procesu *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw*

Liczba praw poddanych weryfikacji w ciągu 1 roku

Miernik: udział procentowy praw poddanych weryfikacji w liczbie wszystkich praw posiadanych przez instytut Łukasiewicza

Dla procesu *Utrzymanie praw w mocy*

Liczba praw utrzymanych w mocy w ciągu 1 roku

Miernik: udział procentowy praw utrzymanych w mocy w liczbie spraw zakończonych pozytywną decyzją Dyrektora instytutu w procesie *Cykliczne weryfikowanie utrzymania praw*

Dla procesu *Wycena IP*

Liczba praw wycenionych w ciągu 1 roku

Miernik: udział procentowy liczby praw wycenionych w liczbie wszystkich praw zgłoszonych do wyceny w tym procesie

Przygotowano również rekomendacje umożliwiające dalsze usprawnienia we wprowadzaniu zdigitalizowanych procesów ochrony i zarządzania własnością intelektualną. Poniżej zawarto rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju zdigitalizowanych procesów:

- Zwiększenie liczby licencji umożliwiających korzystanie z rozwiązania IT tak, aby liczba licencji była równa liczbie pracowników danej jednostki. Większa liczba licencji pozwoli na samodzielne prowadzenie procesów przez wszystkich pracowników i brak konieczności dokonywania czynności w systemie za pośrednictwem przedstawiciela, co może mieć miejsce w procesie *Dobór formy ochrony*.

- Zastosowanie metody projektowania doświadczeń użytkownika (ang. *user experience*, UX) w dostosowaniu interfejsu rozwiązania IT do preferencji użytkowników systemu. W tym zakresie modyfikacje mogłyby dotyczyć poprawy intuicyjności działania rozwiązania IT, w tym wyglądu i sposobu funkcjonowania systemu. Rekomendowane jest również wprowadzenie formularzy w języku obcym (preferowany j. angielski), umieszczanie podpowiedzi i wyjaśnień dotyczących informacji umieszczonych w polach formularzy, wprowadzenie intuicyjnych kolorów (np. czerwony, żółty) oznaczających konieczność większej uwagi użytkownika na wskazaną informację lub zbliżający się termin na dokonanie czynności.
- Wprowadzenie kwalifikowanych podpisów elektronicznych lub umożliwienie podpisywania dokumentów za pośrednictwem niekwalifikowanych podpisów elektronicznych (np. profilem zaufanym) w celu pełnej eliminacji obiegu tradycyjnych dokumentów.
- Wprowadzenie integracji rozwiązania IT z bazą danych własności intelektualnej. Dzięki temu dane wprowadzanie i aktualizowane w wyniku realizacji procesów będą spójne z danymi zawartymi w bazie. Integracja zdigitalizowanych procesów z bazą danych była niemożliwa z uwagi na fakt, że tworzenie takiej bazy było przedmiotem toczącego się postępowania o udzielenia zamówienia publicznego w trakcie realizacji projektu.
- Dalszy rozwój rozwiązania IT powinien dotyczyć digitalizacji pozostałych procesów ochrony i zarządzania własnością intelektualną tak, aby możliwe było prowadzenie wszystkich procesów za pośrednictwem narzędzia informatycznego. Korzystną sytuacją byłoby zastosowanie tego samego systemu do digitalizacji kolejnych procesów w zakresie własności intelektualnej. Dodatkowo rekomendowane jest wdrażanie kolejnych procesów dotyczących innych obszarów funkcjonowania instytutów Łukasiewicza, czy innych jednostek przy pomocy tego samego systemu IT. Dodanie kolejnych procesów w narzędziu IT, w tym niezwiązanych z własnością intelektualną (np. wnioski urlopowe, wnioski w ramach ZFŚS), tak aby przyzwyczaić pracowników do pracy w systemie, oraz zwiększać udział elektronicznego obiegu dokumentów w organizacji.

Bibliografia

1. Bohaczewski M., [w:] red. Ł. Żelechowski, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz, t. VIIIA*, Warszawa 2021, do art. 93, LEGALIS/el.2021.
2. Czub K., *Prawo własności intelektualnej*, WKP, Warszawa 2021.
3. Karaszewski G., [w:] red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, Warszawa 2021, do art. 415, LEX/el. 2021.
4. Konwencja Berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r., przejrzana w Berlinie dnia 13 listopada 1908 r. i w Rzymie dnia 2 czerwca 1928 r. (Dz. U. z 1935 r. Nr 84, poz. 515 z późn. zm.).
5. Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzona w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9).
6. Nazaruk P., [w:] red. J. Ciszewski, *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, do art. 23, LEX/el. 2021.
7. Nowińska E., [w:] K. Szczepanowska-Kozłowska, E. Nowińska, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, Warszawa 2018, do art. 11, LEX/el.2021.
8. Olejniczak A., [w:] red. A. Kidyba, *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna*, wyd. II, Warszawa 2014, do art. 415, LEX/el.2021.
9. Osajda K., Żelechowski Ł., *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, wyd. 1/A, do art. 246, Warszawa 2021, LEGALIS/el.2021.
10. Sieńczyło-Chlabicz J., *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa 2020, LEGALIS/el.2021.
11. Stefańczyk-Kaczmarzyk J., [w:] red. M. Kondrat, *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa 2021, do art. 287. LEX/el.2021.
12. Wyrwiński M., [w:] red. R. Markiewicz, *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I*, Warszawa 2021, do art. 16, LEX/el.2021.
13. Zieliński, [w:] red. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna System Prawa Prywatnego*, tom 2, wyd. 3, Warszawa 2019, LEGALIS/el.2021.